

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

5348

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԱԲԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

4927-5
9-93

2010

اعون ما طيوسيانك
مطبعة و مجلدخانه
درست اختيار و فروشگاه

100

2+

100

100

100

100

492.7-5

9-93

425 ևս

49-91

﴿ صرف جديد عربي ﴾

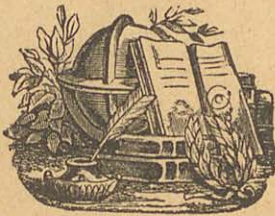
ՆՈՐ ՔԵՐԱՎԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱԲԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

Ի ՊԷՏՏՈ ՎԱՐԺԵԼՈՑ ԵՒ ԹԵՐԱՎԱՐԺԻՑ

Աւսաստօրեաց

ՌԵԹԷՈՍ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՆՇՈՒՆ Կ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

1892

Handwritten purple text in a vertical column: 09091, 1004, 16366

Գործոյս ամէն իրաւունքը հեղինակին
վերապահեալ է:

29786-Վ.հ.

2002

13412-58

Յ Ա Ռ Ա Ջ Ա Բ Ա Ն

Օսմանեան լեզուի հմուտ ամէն ազգայնոց յայտնի է թէ, ո՛րք գլխաւորաբար Արաբ լեզուին մէջ կիրթ և փորձառու ըլլայ՝ նոյնչափ Օսմանեան լեզուի մէջ ալ յառաջադէմ և քաջափարժ կ'ըլլայ . հետեւաբար երբ ուսանող մը արաբ լեզուին տեղեկութիւն չունենայ՝ անհիմն և թերի կը մնայ Օսմանեան դըստութեան ուսումնս :

Ուստի հարկ անհրաժեշտ է Արաբ լեզուն ըստ բաւականին յառաջ տանիլ կանոնաւոր եղանակաւ , և օր ըստ օրէ իւր մտքին մէջ բեղմնաւորելով, նորա արգասիք լիուլի վայելել :

Արդ՝ ի պէտս մերազնէից, ցարդ չեմ տեսած հայ լեզուով բացատրուած կանոնական պարունակութեամբ արաբ լեզուի քերականութիւն մը՝ որ դիւրէ այս լեզուին ուսումնս , և առաջնորդէ անոր դժուարիմաց խրթնութիւններն լուծելու . վասն զի անիմանալի երեցած իսկական դժուարութիւնք մեծաւ մասամբ արաբ լեզուին անհմտութենէն կը ծագին :

Այս համոզմամբ հարկ դատեցի Արաբերէնի յատուկ քերականութիւն մը պատրաստել , զետեղելով անդ բառական և թէ հատուածական խօսից օրինական կանոնները՝ ոչ այնչափ ընդարձակ և ոչ համառօտ . և այս միայն այնու նպատակաւ թէ՛ մի գուցէ ուսանողք խրտչին և յուսաբեկին այս լեզուին լայնածաւալ ծովու նման ունեցած անհուն և անսահման տարածութենէն :

Այսու հանդերձ արաբացի լեզուով աւանդեալ հին դրութիւնք խիստ յարգի է թէ կանոնաց ճշդութեանը և թէ մանրազնին քննադատութեան մասին . և այն դրութիւնն է միակ խարխիս լեզուն հիմնովին ուսանելու եւ նորա ամենանուրբ գաղտնեացը թափանցելու . սակայն և այնպէս այս աշխատութեամբս մասնաւոր խնամք տարած եմ՝ նոր իմն եղանակաւ ուսուցման . որպէս զի ուսանողք ի սկզբան անդ չպաշարուին և չը վարանին կանոնական կարգ մը խրթնութիւններով . և թէ ընդերկար ժամանակ չպարտապին : Ուստի աշխատած եմ հարթել այն դժուարութիւնք՝ որ ուսուցչաց այլ ընդ այլոյ բացատրութեամբ իբր անել բաւիղ մը կը ներկայանան . ուստի զայն ուսանելէ խըրտչելով իսպառ կը վհատին , և ի սկզբան անդ բարձի թողի ընել կը հարկադրին . ինչպէս շատերը ակն յանդիման կ'երեւին այս սքանչ

չելի եւ մինչև իսկ անզուգական լեզուն սովորելէ զուրկ եւ սնավաստակ :

Մանաւանգ արդեան դպրոցական մանկտին այլևայլ լեզուաց և ուսանելեաց պարսպելնուն համար՝ սուղ ժամանակինն չներէր երկարածիք ժամովածառ ըլլան այս լեզուն հետամտելու և ուրիշ ո՛ր և է արար քերականութեան դիմելու :

Վասն որոյ կը փափաքէի բաւական ժամանակէ ի վեր իմ բազմամեայ փորձառութեամբ այսպիսի գործ մը տպագրելով ծառայութիւն մը մատուցանել սիրելի ազգայնոցս, սիրայորդոր խրատուսանօք և օժանդակութեամբ բարեյիշատակ Ալա Մեղքոն Գալֆայի որդի Պօղոս էֆէնտի Գալֆասանի, և ըստ ամենայնի կարեւոր եւ պիտանի գիտելօք եւ հեշտին եւ դիւրիմաց ոճով Բաւադիրութիւնն ութ մասանց բաժնել, ի վայել մերազնեայ ուսումնասիրաց և ի դիւրութիւն հայ մանկուոյն :

Քերականութիւնս երեք մասանց բաժանեալ լինելով ,

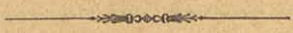
- Ա. մասն կըկազմեն ութ մասունք բանի الصرف
- Բ. » » Համաձայնութիւն النحو
- Գ. » » Շարադրութիւն المحررات العربية

Այս առաջին մասն է զոր առ այժմ ի լոյս կ'ընծայեմ և քաջայայտ եմ որ, միւս մասունքն ևս իրենց նպատակին կը հասնին :

ՌԵԹԷՈՍ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

يَلُوحُ الحَطُّ فِي القَرَطاسِ دَهْرًا
وَكاتِبُهُ رَمِيمٌ فِي التُّرابِ

Գիրը կը փայլի քարտիսին վրայ շատ դարեր ,
բայց անոր գրողը հողին մէջ փտեալ կմտիք եղած է :

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԲԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՆԱԽԱԳԻՏԵԼԻՔ

Յաղագս Արաբերէն ասոյց առհասարակ

ԳՐԵՐՈՒՆ ԶԵՒԵՐԸ

ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ

ԶՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ا	الف էլիֆ	...
ب	باء պա	պ
ت	تاء թա	թ
ث	ثاء սա	ս { բուն ձայնը լեզուի ծայրով թաին և սաին մէջտեղը պէտք է հնչել.
ج	جيم ճիյմ	ճ
ح	حاء հա	հ
خ	حاء խա	խ
د	دال տալ	տ
ذ	ذال զալ	զ { բուն ձայնը լեզուին ծայրովը տալին ու զալին մէջտեղը պէտք է հնչել.
ر	راء ուա կամ րա	ու . ր
ز	زاء զա	զ
س	سين սիյն	ս
ش	شين շիյն	շ
ص	صاد սաստ	ս խիստ
ض	ضاد տատ	տ թանձրահնչիւն
ط	طا դա	դ խիստ

ԳՐԵՐՈՒՆ ՁԵՒԵՐԸ

ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ

ՋՐՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ظ	ظا զա	ղ խիստ
ع	عين այն	...
غ	غين զայն	ղ
ف	فاء ֆա	ֆ
ق	قاف գաֆ	գ
ك	كاف քեաֆ	ք
ل	لام լեամհամլամ	լ
م	ميم միյմ	մ
ن	نون նուն	ն
و	واو վաւ	վ
ه	هاء հա	հ նօսր
ی	ياء եա	ե . յ

1. Պարսկերէն և Տաճկերէնի համար վեց գիր աւելցած է. հոս տեղ իբր ժանօթութիւն իմաց կը տրուի, որոնք թէպէտև մեր նպատակին չեն ծառայեր, ինչպէս՝

پ փէ,	կարգաւ	ب էն ետքը կը դրուի
چ չիյն,	»	ح » » » »
ژ ժէ,	»	ز » » » »
ک կեաֆ,	»	ك քեաֆէն » »
ک քեաֆ ռնգային »		کեաֆէն » »
ک յաֆ կամ եաֆ »		کեաֆէն » »

2. Արաբացոց գրերը ինչպէս որ կ'երևի սխնակին մէջ քսանուութը հատ են որոնցմէ տասնութեց հատը այ-

սինքն ى و ه ن م ل ك ا ح د ر س ص ط ع ك ل م ن و ه ى ۱۶
 մատական ձեւեր են. իսկ մնացեալ տասներկու հատը ո-
 րոնք են ق ف غ خ ذ ز ش ض ظ غ ف ق ۱۷
 միջոցաւ աւելցած են. որոնցմէ ب և ن ձեւերը առանց
 կէտի նշանագիր չեն. նմանապէս ۱ և ق գիրերն ալ ա-
 ռանց կէտի աննշանակ են. ى գիրը եթէ իւր ձեւովը
 գրուի՝ տակը կէտ դնելու հարկ չկայ. իսկ եթէ բառին
 սկիզբը կամ մէջը գրուի՝ միւս կէտաւոր գրերէն որոշելու
 համար, պէտք է կէտերը գրուիլ:

ԱՆՁԱՏԱԿԱՆ ԵՒ ԿՅԱԿԱՆ ԳՐԵՐ

أَحْرُوفُ الْمُنْفَصِلَةِ وَالْمُتَّصِلَةِ

3. ا د ذ ر ز و այս վեց գրերը իրենց յաջորդող
 գրերուն չեն կցուիր ինչ. رضاء հաճութիւն, կամք. مركز
 կեդրոն. բառերուն ۱۱ գրերը. ուստի ասոնց الحروف المنفصلة
 կ'սուի, անջատական գիրերը ըսել է: իսկ մնացեալները կը
 կցուին. ինչ. դարձեալ رضاء բառին رضاد և مركز բառին
 ميم ۱ և كاف ۱. ասոնց الحروف المتصلة կ'սուի, կցական գր-
 րերը ըսել է:

4. 28 գրերէն 14 ին أَحْرُوفُ الشَّمْسِيَّةِ կ'սուի, որոնք են.
 ن ت ث د ذ ر ز س ش ص ض ظ ل ن գրերը. ասոնցմով
 սկսուած բառերուն վրայ եթէ ال որոշիչ յօդը գրուի,
 եթէ ինքնին սկսուած է՝ միայն լամը չ'հնչուիր, եւ իւր
 տեղը բառին սկզբնատառը երկու անգամ կը հնչուի. ինչ.
 الشَّمْسُ արեգակն. իսկ եթէ իրմէ յառաջ գիր կամ բառ

ضياء الشمس و الشمس . Ինչ .
գտնուի՝ երկուքն ալ չհնչուիր .

5. Միւս մնացած Աւին ալ ԱՂՐՈՒՖ ԱՂՄԵՐԻՅԷ կ'սուի, որոնք են . ى ه و م ك ق ف غ ع ح خ ع غ ف ق ك م و ه ى .
Բառերուն վրայ եթէ յիշեալ որոշիչ յօդը դրուի, եթէ ինքնին սկսուած է, երկուքն ալ կը հնչուի . Ինչ .
الْقَمَرُ Լուսին . Իսկ եթէ իրմէ յառաջ գիր կամ բառ գտնուի՝ միայն լեամը կը հնչուի, وَالْقَمَرُ . نُورُ الْقَمَرِ . Լոյս Լուսնի . شمس շինի վերաբերեալ գրեր, قمر գափի վերաբերեալ գրեր ըսել է :

6. ض գիրը արաբերէնի մէջ իր բուն ձայնը կուտայ . Իսկ Պարսկերէն և Թուրքերէնի մէջ շ ի պէս կը հնչուի :

Բառին կամ խօսքին վերջը գտնուած հոլովական և ուրիշ որ և է փոփոխութիւնները չհնչուիր, իբրև վերջ կամ կայանք مَوْقُوفٌ عَلَيْهِ 'նշանակելու համար . Բայց թէ իրօք և թէ զեղչմամբ երկու կերպն ալ ցուցուեցաւ տեղեկութիւն ստանալու համար :

حساب اجد

3. 28 գրերը Եփրայական շարքով եթէ դրուի՝ ուղղակի թուական գրերուն կարգը յայտնի կըլլայ, որոնց հրսապի էպփէա կ'սուի :

Ահաւասիկ Եփրայական այբբենարանին շարքը . Ինչ .

اجد هوز حطى كين سعقص قرشت ثخذ ضظع
այբբէն էպփէա հուգդի քելէմէն սափաս արեղէթ սափազ սապիդի

Միւսուոր	ط	ح	ز	و	ه	د	ج	ب	ا
	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Տասնաւոր	ص	ف	ع	س	ن	م	ل	ك	ى
	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Հարիւրաւոր	ظ	ض	ذ	خ	ث	ت	ش	ر	ق
	900	800	700	600	500	400	300	200	100
Հազարաւոր	غ								
	1000								

Աստուք շատ տեղ կը գործածուին մանաւանդ այնպիսի դէպքերու մէջ՝ որոնց ժամանակագրութիւնը կամ յիշատակութիւնը պահել հարկ կ'ըլլայ. ոտանաւոր կամ արձակ խօսքերով թուականը կիմացընեն առանց թուանշանի կարօտութեան: (Տես գրքիս յաւելուածը)

ՁԱՅՆԱՒՈՐԻ ՆՇԱՆՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

8. Ձայնաւոր նշաններն 3 են. որոնց կ'սուի **أَلْحَرَكَاتُ الثَّلَاثُ** **أَلْحَرَكَاتُ** **أَلْ** **كَا** **تُ** **ثَلَاثُ**. Ա. ֆէրհան՝ գծին վրայի կոր գիծն է: Բ. ֆերէն՝ գծին տակի կոր գիծն է: Գ. ֆուֆէն կամ շաֆէն՝ գծին վրայի փոքր վազի ձև ունեցող նշանն է: Այս նշանները ներգործութեամբ կամ զօրութեամբ գրերուն վրայ կամ ներքեւը գրուելով, ձայնաւոր գրերու պաշտօնը կը վարեն:

9. Եթէ յիշեալ նշանները այս **ح** **خ** **ص** **ض** **ط** **ظ** **ع** գրերուն վրան կամ տակը դրուին՝ **مُثَقَّلٌ** ծանր կը հնչուին. օրինակի ազգաւ:

(َ)	فتحه	ա .	ինչպէս	حَسَنٌ	قَدَرٌ
(ِ)	كسره	ը .	»	وَيَاقَتٌ	ضِيَاقَتٌ
(ُ)	ضمه	ու, օ, էօ	»	عُطَارِدٌ	عُضْفُورٌ

Վերջիններուն բուն արարական հնչումը միջինն է, որ է օ ձայնը:

10. Եթէ միւս մնացած 49 գրերուն դրուին ^{حُفِّفُ} թեթեւ կը հնչուին. զորօրինակ:

فتحه	է	.	ինչպէս	ذَلَالَتْ
كسره	ի	.	»	زَهَّائَتْ
ضمه	իւ	.	»	مُرْوَاتٌ

Ասոնցմէ միայն 10 գերը միջին ձայնն ունի:

التَّثْوِينَاتُ الثَّلَاثَةُ

11. Վերոյգրեալ ձայնաւորի նշաններուն կրկնութիւնն է, որոնք հոլովական բառերու ծայրը գրուելով նույի ձայն կուտան և բառին նշանակութիւնը անորոշ կը ձգեն. فتحه ին կրկնութիւնը բառին արմատին ծայրը էլիֆ մը աւելցնելով կ'ըլլայ, իբրև հայցական հոլով, ինչպէս:

شَخْصٌ պահելով, կամ պահելը. هُوَ հոգւոյ մը. حِفْظًا անձ մը. رَجُلًا այր ոք, զայր ոք. ثَعْلَبٌ ծառի մը. شَجَرًا աղուէս մը:

Եթէ ծայրը աւելորդ Ե օ գտնուի, էլիֆ աւելցրնելու հարկ չկայ. ինչ. عِنَايَةٌ. عَجَلَةٌ. مَوْقَاتًا ասոր Են արմատէն ըլլալուն համար رَجُلًا ի պէս կը գրուի ուղղագրութեան մէջ:

12. Զայնաւորի նշան ունեցող գրին ^{أَلْحَرْفُ الْمُتَحَرِّكُ} չունեցողին ^{أَلْحَرْفُ السَّاكِنُ} կ'սուի. ինչ. عَنَبٌ բառին առաջին ու երրորդ գիրերն իրենց վրայ ձայնաւորի նշաններ ունին. իսկ երկրորդն ու չորրորդը ձայնաւորի նշան չունին, այլ

անձայն մնալու նշանն ունին, ۰ որուն *عَلَامَةُ السُّكُونِ* կ'սուի:

13. Եթէ *و* և *ی* գիրերը իրենց բնական ձայներն ունենալովն, այսինքն ասոնց նախորդող գիրն *ا* էն յառաջ *و* և էն յառաջ *ی* *كسره* յառաջ *ضمه* և էն յառաջ *فتحة* ունենայ, ձայնաւորի նշանակութիւն կ'առնուն եւ անձայն մնալու նշանն ۰ չ'են ունենար. վասն զի այս դէպքիս մէջ *حُرُوفُ الْإِمْلَاءِ* կ'սուի. ասոնք ձայնաւոր նշաններու տեղ գործածուող գիրերը ըսել է. ինչպէս:

نَجِبٌ سَكُوتٌ قَضَا

— *اَللَّهُ* Գարշեւ, երկարել.

14. Այս նշանը էլիֆ գրին վրայ դրուելով ա' ի ձայն կուտայ. *آء* և *آء* նմանապէս *ممدوده* և *او ممدوده* եւ *آء* կ'սուի եթէ միջադաս և վերջադաս և *او* և *آء* գիրերը քարշելով կարգացունին. առաջնոյն օրինակ. ինչ. *دُخُولٌ أَخُو*, երկրորդին օրինակ. ինչ. *سیرت*, *وصی*. միջադաս և վերջադաս էլիֆները, որոնք իրենց բնական ձայնաւորին տակն են, հարկ չկայ ուրեմն վրանին — այս նշանը դնելու. ինչ. *ممدوده* չեն ըլլար. *آء* և *او* սկզբնատառ եղող *كَاتِبٌ* ^[*] *تُرْبِيَا* Պարզ ձայնաւորի նշաններուն եւ այս *و* գրին մէջ տեղը եղած տարբերութիւնն այն է որ, այս գիրերը քարշելով կը կարգացունին, և ձայնաւորի նշանները չքարշելով:

[*] Ասոնցմէ դուրս մնացած է, է, է- ձայններուն *همزه* հեմլէ կ'սուի. ինչ. *اثر* էսէր. *انسان* ինսան, *انسيت* իւն-իյ-էթ, *تأثير* թէէսիր, *ملياً* մէլլէ, *خطى* մուխ-թի միւմին:

— شِدَّة Մաստկութիւն , կրկնութիւն [*]

15. Այս նշանը էլիֆ և հեփէ գրերէն զատ ամէն գրի վրայ կը դրուի, եւ այն գիրը երկու անգամ կ'արտասանուի բացի սկզբնատառերէն . ինչպէս :

دَج մերժել , արգելել , չընդունել . حَدَد կամ حِدَّة սաստկութիւն , ազդումն , զայրոյթ . مَادَة կամ مَادَة նիւթ , տարր . مُصَوِّر պատկերհան , նկարիչ . مُقَدِّد կապեալ , արձանագրեալ .

ՅԱՂԱԳՍ ՄԱՍՆՑ ԲԱՆԻ

16. Մասունք բանին 8 են . Անուն , Դերանուն , Բայ , Դերբայ , Նախդիր , Մակբայ , Շաղկապ , Զայնարկութիւն :

Առջի և ըստ ինքեան յատուկ և անկախ նշանակութիւն ունին , և փոփոխական են . իսկ միւսները անոնց պարտ ու պատշաճ եղած զանազան պարագայները կը լեցընեն և անփոփոխ են :

ՓՈՓՈՒԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒՆՔ ԲԱՆԻ

Գ Լ ՈՒ Ի Ա .

ԱՆՈՒՆ الاسْمُ

17. Անունը իր մէջը ամբողջ կամ կատարեալ նշանակութիւն ունի , առանց ժամանակի , և մէկ անձ մը կամ իր

[*] Եթէ մի և նոյն տեսակ գիրերը քովէ քով կրկուքն ալ գրուին՝ دَجَد միւս քերէն կրկնեալ կ'սուի . ինչ . جَلِيح ճելպիպէ , պարեգօտ կամ սաւան հագցնել .

մը, կամ վերացեալ գաղարար մը կը յայտնէ . *ինչ . انسان*
մարդ . موسى Մովսէս . فرس ճի . رَجُل . այր ոք . حَجْر քար .
حقيقت . յոյս . آمل . թմրութիւն արբեցութեան . ثمار ծով . بحر
ճշմարտութիւն :

18. Անունը երկու տեսակ է, Յատուկ, Հասարակ :

Յատուկը այն է՝ որ ամէն ազգ կամ ամէն լեզու ծա-
նուցեալ անձի մը կամ իրի մը յատկացած մի և նոյն բառը
կը գործածեն, միօրինակ արտասանութեամբ, կամ երբեմն
տառադարձութեամբ . *ինչ . لقمان Լոգման . سلمان Սէլման .*
يعقوب Յակոբ . سليمان Սիւլէյման կամ Սողղմոն . يوسف Եու-
սիւֆ կամ ճիշդը Յուսիւֆ Յովսէփ . استانبول Կ . Պօլիս . نيل
Նիլ Նեղոս :

19. Յատուկ անունը 2-3 բառերով ալ կ'ըլլայ, *ինչպէս .*
آياصوفيه . قزطوپراق . ديكيلي طاش .
علم طاعى . ասոնք և ասոնց նմանները ամէ-
նուն ծանօթ են . ուստի ուրիշ բառ հնարելու և գործա-
ծելու հարկ չկայ, և արդէն իրենք որոշեալ ըլլանուն Հա-
մար արարեալնի մէջ վրանին որոշիչ . *ال .* չը դրուիր :

20. Հասարակ անունը այն է՝ որ ամէն ազգ կամ
Հասարակութիւն ըստ հաճոյից զատ զատ բառեր հնարած
կը հնչեն . *ինչ . جمل ուղտ . تَوْر եզն . شَجَر ծառ . قَمُذ ողնի .*
حَضْرَم اղոխ . سفرَجَل սերկէլ , և ասոնց վրայ ال . յօդը կը

և եթէ մէկ գրուին երկուք կարգացուն՝ *مشد* միւշէտէտ, սաստկացեալ կ'սուի .
ինչ . تكلم թէքէլլիւմ, խօսիլ . և եթէ երկուք գրուին երեք կարգացուն . *ինչ .*
تر թէրէտտիւտ երկբայիլ, կասկածել, երթևեկել , թէ կրկնութիւն, եւ թէ
սաստկութիւն երկուքն ալ իր մէջը կը պարունակէ :

գրուի . որոշն ու անորոշը , կամ մասնաւորն ու ընդհանու-
րը մէկ մէկէ տարբերելու համար :

ՈՐՈՇԻՉ ՅՅՊԻՆ ՎՐԱՅ

21. Որոշիչ յօդը չորս կերպ կը գործածուի , որոնց
կ'սուի . عَهْدٌ ذِهْنِي . عَهْدٌ خَارِجِي . اسْتِعْرَاقٌ . جِنْسٌ .

Ա. اسْتِعْرَاقٌ սեռօրէն . جِنْسٌ արանց սեռը
լաւագոյն է . քան զկանանց :

Բ. استعراق արամարաշխապէս . الانسان لا يخلوا من النسيان
մէն մի անհատ մնուացումէ զերծ չէ :

Գ. عهد خارجي խօսողին ու լսողին միջև որոշեալ անհատ
մը կըրցուցնէ , նախապէս յիշուած . جاءني رجلٌ فأكرمتُ الرجلَ .
ինձ մարդ մը եկաւ եւ ես նոյն մարդը պատուեցի . կամ
اشتريتُ فرساً ثمَّ بعْتُ الفرسَ Ի մը գնեցի , յետոյ այն ձին վաճառեցի :

Դ. عهد ذهني խօսողին մտքին միայն յայտնի , լսողին ոչ .
أَدْخُلُ السُّوقَ وَأَشْتَرِي اللَّحْمَ (անձ մը իր սպասաւորին կըսէ) վաճա-
ռանոցը մտիր միտը գնէ :

22. Արարեբէն անուանց բաղկացութիւնը երկերկու
գրերէն սկսեալ մինչև հինգը կ'ելլէ . ինչ .

اخ . որդի . بِن . բերան . فَم . Ի . يد [°] երկագիր ثنائي
եղբայր . اب հայր .

امر հրաման . فلك երկին . حطب փայտ . ثلاثي
գործ , իր .

[*] Բայց առ նուազն 3 գրով պիտի ըլլայ արմատական բառերը . ուստի
այսպիսիքը և ուրիշ ասոնց նմաններն արտաքոյ կանոնի զարտուղելով մէյուկ
գրերին կ'որոնցուցած են . ید բառին բուն կազմութիւնը առանց յայտաւելու
է . بنو- بن . فم- فم . حطب- حطب .

رباعی Գառազիր . عسکر զօրք, ժողովորդ . درهم չափ կշռոյ .
عبر բուրկէն .

خماسی Հնդազիր . سَجْنَل հայելի . عَقْنَل ընդարձակ ձոր .
աւազի կոյտ .

جَمْشِ Ժեր կին . جِرْدَاحل ձոր . մեծամարմին կամ
յաղթանթամ ուղտ . عُنْدَلِيب սոխակ . عُنْكَبُوت մամուկ . աս-
տնք վեց գրով են . բայց ین և واو ը եկամուտ ըլ-
լալուն համար դարձեալ հընգազիր կը համարուին, և հըն-
գազիրներուն կարգը կը դասուին :

Յ Օ Դ Ո Ի Ա Յ Ա .

23. Անունները կամ նախատիպ են կամ ածանցական
Ածանցականը կամ նախատիպ անունէ կը ծագի . ինչպէս .
اسد առիւծ . مَأْسَد ատղի բազմութեան առիւծուց .

جره կայծ . جَمْشِ — جَمْشِ բուրվառ , խնկանոց .

ملح աղ . مَلْح արահանգ :

կամ բայարմատէ . ինչպէս .

طَبِخ եփել . مَطْبُخ խոհանոց . مَطْبُخ սան .

سَفَارَت ակն . مَكْسَه ակն . مَسْفَره ակն . كَنَس ակն .

فَتْح բանալ . مَفْتاح կամ مَفْتَح բանալի .

قَوْل խօսք . مَقُول քաղցրախօս կամ քաղցրալեզու .

عَجْن զանգել , մակարդել . مَعْجُون عَجِين խառնուած , խիւս .

دَرَس անհետանալ . دَارَس ակն .

دَرَس ընթեռնուլ . مدرسه ատղի ընթերցանութեան .

مَدَحَ զենուլ . مَدَحَ սպանդանոց . مَدَحَ դանակ .
فَضَلَ զատել բաժնել . مَفْضَلٌ յօդ , յօդուած :

24. Եռագիր արմատականները 10 ձև ունին. զորո .

Ձև	Օրինակ	
فَعَلَ	نَحَلَ	մեղու .
فَعَلَ	حَمَلَ	բեռն .
فَعِلَ	أَبَلَ	ուղտ (հաւաքական) .
فُعِلَ	قَفَلَ	փական .
فُعِلَ	عَنَقَ	սպարանոց .
قَعَلَ	قَدِمَ	ուտք .
فَعِلَ	كَبَدَ	թոք .
فَعَلَ	رَجَلَ	այր մարդ .
فَعَلَ	عَنَبَ	խաղող .
فُعَلَ	صَرَدَ	թուչուն մը .

25. Քառագիրները 6 ձև ունին :

Ձև	Օրինակ	
فَعَّلَ	جَعَفَرَ	նապաստակ , փոքր և մեծ դեռ .
فَعَّلَ	دَمَقَسَ	մետաքս .
فُعَّلَ	عَصَفَرَ	տեսակ մը ներկ և տունկը մը անուն .
فُعَّلَ	دَرَهَمَ	չափ կշռոյ .
فُعِّلَ	قَرَمَزَ	կարմիր ներկ .
فُعِّلَ	غَلِيطَ	ստուար իր .

26. Հնգագիրները 4 ձև ունին :

Ձեւ	Օրինակ	
فَقَلِّ	سمندل	կամ պարսկերէն سمندر
فِقَالِلْ	قرطعب	լաթի կտոր, սակաւ իր.
فُقَالِلْ	قدعمل	վիթխարի ուղտ.
فَقَالِلْ	ججرمش	ծեր կին, խիստ պառաւ.

Յ Օ Կ Ո Ւ Ա Ն Թ Բ.

Յարգազ սեռին اَلْكَيْفِيَّتْ

27. Անունները արական և իգական սեռի տակ են . առջինին مُدَكَّرٌ, երկրորդին مُؤَنَّثٌ կ'սուի, ինչ .

28. رَجُلٌ այր. أَبٌ հայր. أَخٌ եղբայր. جَمَلٌ արու ուղտ: Իգական اِمْرَاَةٌ կին . اُمٌّ մայր . اُخْتٌ քոյր . نَاقَهٌ մատակ ուղտ:

29. Իգական անունները երեք տեսակ են, ինչպէս .

مؤنث حقيقي Բուն իգական

لفظي » առմամբ կամ կաղմութեամբ իգական

سماوي » պիտակ իգական :

30. Ա. Բուն իգականները միշտ իգական և կամ որ և է էգ կենդանեաց սեռին կ'աւանանին, ինչպէս .

زَيْنَبٌ نسيمة عايشة كَبُوهٌ էգ առիւծ . نَعِجَهٌ էգ ոչխար . دُجَاچَهٌ մարի , հաւ . شَاهِدَهٌ վկայուհի . كَاتِبَهٌ էգ նստար [*]

[*] Հասարակ բառերէ ծագեալ իգական անունները իրենց դեմը միշտ ի կենդանեաց արական մը պիտի ունենան . مذكر من الحيوان . մանազաթ մա պի իգայիչի միւղէքքերին մինել հայվան . զրօր . كاتب արու նստար . نسيمة էգ նստար . جده ճէտտ հաւ . امه մամիկ , մծ մայր . ثور սէվր եղն . ناقة կով . ուստի կաղմութեամբ արական և նշանակութեամբ իգական եղող բառերուն ծայրը իգականի մասնիկ աւելցնելու հարկ չկայ . مرضع միւրտը կամ միւրող ստնտու . حامل համիլ ելձէ յղի նշանակէ . طامث թամիս սպահար . كاعب քեարպ գեռարոյս աղջիկ :

13912-08
(16360)

Եթէ այս երկու վերջիններուն ծայրէն **تَاءُ التَّائِيْتِ** իգականութեան Բէն կամ որնոյն է **هَاءُ رَسْمِيَّةٌ** անձայն օ հէն վերջուի **كاتب** արու նօտար . **شاهد** վկայ կըլլայ :

31. Առմամբ իգականները մէկ մը ծայրերնին **تاء التَّائِيْتِ** կամ **هَاءُ رَسْمِيَّةٌ** կամ **تَاءُ مَوْقُوفَةٌ** կայանք կամ հանդիստ առած օ կունենան . (խօսքը կայանք գտած կամ լրացած ատենը Բէն չհնչուիր) , ինչ . **عِبَارَةٌ** . **قَرِيحَةٌ** . **دَفْعَةٌ** . **قَلْعَةٌ** [*] . **قَلَّةٌ** . բայց թէ որ ընդմիջէ ուրիշ մասնկան յաւելմամբ՝ այսինքն երկուական և յլն մասնկամբ՝ Բէյերուն ձայնը միշտ կը հնչուին . (Տե՛ս 43 թուոյն շարունակութիւնը) :

Նաևս **تَاءُ طَوِيْلَةٌ** [**] ըսուած երկայն տ ով ալ կը գրուի , և ծայրը աւելորդ **تَاءُ مُدَوَّرَةٌ** ըսուած բոլորչի օ ունեցող հասարակ և վերացեալ անուն կամ անորիշ դերբայ կան՝ բոլորն ալ այս կարգի իգականներն են , ինչ . **إِفَاقَتْ** ապաքինութիւն . **إِحَارَتْ** հրաման տալ , յարմար դառուել . **إِقَالَةٌ** առուտուրը եղծանել , դաշինքը ցրել . **سَعَادَةٌ** երջանկութիւն , բարօրութիւն . **حُفْرَةٌ** փոս , խոր . **سُخَّةٌ** օրինակ . մէկ մ'ալ արմատին վերջը եւոյի կամ իւր բնական ձևն ունեցող ելե՞ մը աւելցնելով , **أَفْ مَقْصُورَةٌ** կարճ ելե՞ կ'սուի :

[*] Հնչումը հօի ձայն հանողին **هَاءُ الْمَقْضُوفَةِ** . Եի կամ ոի ձայն հանողին , և այս վերջինը միայն բառին վերջը կը գրուի :

[**] Արբաբցիք բայերուն իգական կամ երկրորդ դէմ շինող կամ արմատէն եղած երկայն Բէյերուն հետ չշփոթելու համար անուններուն և անորիշ դերբայներուն Բէյերը միշտ կ'ըլ կ'գրեն . իսկ թուրքերէնի մէջ թէ մի և նոյն բառը ինչ . **عِبَارَةٌ** . **عِبَارَةٌ** . **حَمَايَةٌ** . **حَمَايَةٌ** . **حَكَايَةٌ** . **حَكَايَةٌ** , և թէ զատ զատ . ինչ . **فَوَادَةٌ** . **إِدَارَةٌ** . **حَكْمَةٌ** . երկայն Բէյոյլ ալ կամ անձայն հէյոյլ ալ կը գրուի . ինչ . **عَمَامَةٌ** . ուստի ասոնց և ընթացակից ընկերացը միակ առաջնորդը սովորութիւնն է մէկ մ'ալ մակրայի դարձած բառերը կ'ըլ Բէյոյլ վրանին **تَوِينٌ** Բէնվէն կը գրուի **عِنَايَةٌ** ի շնորհս **مَكْفَاةٌ** ի վարձատրութիւն :

ինչպէս حَبْلِي دَعَوَى բառերուն պէս, և երկայն եւեթ
ինչպէս صَحْرًا حَمْرًا سَوَادًا կ'սուի, ինչ. سوداء և այլն օրինակ-
ներուն եւեթը բառին մէջն է ևւ բուն վերջին գիրը հեփե
եւեթն է. բայց թուրքերէնի մէջ բազմիցս նոյնը չնշուելուն
համար, յիշեալ الف ممدوده վերջ գիրը կը նկատուի :

حُرُوفُ الْهَجَاءِ Հեգելու գրերուն բոլորն ալ իգական են.
ինչպէս վերը հեգական գրերուն առջին դրուած ածա-
կաններէն յայտնի է. (Տե՛ս երես 14) :

32. Գ. Պիտակ իգականները ոչ նշանակութեամբ ի-
գական են և ոչ կազմութեամբ. այլ միայն սովորութեամբ
և գործածութեամբ. զորօր. شمس Արև. نار հուր և այլն .
կենդանեաց վրայ գտնուած զոյգ անդամները ընդհանրա-
պէս այս տեսակէն են. عين աչք. يد ձեռք .
قدم ոտք, և այլն :

ريح عاصفه մրրկայոյզ հողմ. دائر واسعة ընդարձակ տուն.
شمس مضيئة լուսատու Արեգակ. يد بيضاء սպիտակ ձեռք .

Հին դարերու մէջ եկած արաբացւոց երևելի գրա-
դէտներն այսպիսի բառերը, որ միայն հեղինակներէն
կիմացուի՝ իգական գործածեր են. մէկ մ'ալ որ ասանց
փոքրականները مضعرة իգականի մասնիկով կըլլայ . وَرْد
փոքրիկ տուն. عَيْنُهُ փոքրիկ ակն. شَمْسُهُ փոքր Արև այսինքն
լուսաւոր աստղ. կարելի է լեզուին քաջահմուտ անձինք
այսպիսի յայտնի կամ անյայտ պատճառները գտնելով իգա-
կան սեռ տուած ըլլան :

Յ Օ Դ Ո Ի Ա Ծ Գ.

Յաղագս թուոյն **الْكَمَيْتُ**

33. Թիւը երեք է **مُفْرَدٌ** եղական . **تَشْنِيَةٌ** երկուական .
جَمْعٌ Յողնական . եղականը մէկ կը ցուցնէ . երկուականը երկու . Յողնականը երկուքէն աւելի :

	Արական	Թ Ի Ի Ք	Իգական
եղական	سارق	մէկ գող	سارقة
երկուական	سارقان	երկու գողեր	سارقتان
Յողնական	سارقون	երեք կամ աւելի գողեր	سارقات
եղական	كتاب	մէկ գիրք	
երկուական	كتابين	երկու գիրքեր	
Յողնական	كُتُبٌ	երկուքէն աւելի գիրքեր	

34. ԾՆՕԹ . երկուականներն երեք կերպ գործածուած թիւն ունին :

Ա. Միւենոյն տեսակէ մէկ , մէկու նման նոյնասեռ իրեր կը ցուցնէ , ինչպէս :

شَجَرٌ ծառ . شَجَرَيْنِ երկու ծառեր . رَجُلٌ այր մարդ . رَجُلَيْنِ երկու այր մարդիկ . امْرَأَةٌ կին . امْرَأَاتٍ երկու կիներ :

Բ. երկու տարասեռ նշանակութիւն ունեցող , և մէկ մէկու հետ առնչականութիւն ցուցնող երկուականի արական ձևը՝ նախապատիւ կը համարուի իգականին նկատմամբ , ինչպէս :

أَبُو	հայր .	أَبَوَان	հայր և մայր .
والد	հայր .	والدَان	ծնողք .
مَشْرِق	Արևելք .	مَشْرِقَيْن	Արևելք և Արևմուտք .
قَرْن	Լուսին .	قَرَيْن	Լուսին և Արև .

نَالِهَا ۙ نُوْرًا . այս երկուական Գրգ . դէմ դերա-
նունով կիմացուի Ա . երկու այր . Բ . երկու կին . Գ . այր
և կին միատեղ . اِنْمَا ۙ դուք . նմանապէս երկու այր երկու
կին , և այր և կին միատեղ :

Գ . Շատ երկուական բառեր կան որոնք իրենց բնիկ
նշանակութիւնը թողլով , երկու մասնաւոր իրեր կը նշա-
նակեն . թէպէտ իրենց նախնական նշանակութիւնն ալ
կը շօշափեն , ինչպէս :

أَصْفَرَان ۙ փոքրագոյն .

أَصْفَرَان	أَصْفَرَيْن	լեղու և սիրտ .
اصفران	اصفرين	ոսկի և քրքում .
اقطعان	اقطعين	տուր և գրիչ .
ثقلان	ثقلين	մարդիկ և ոգիք .
جديدان	جديدين	ملوَان ۙ ملوِين Գիշեր և ցերեկ .
داران	دارين	աստի և անտի կենցաղ .
فرقدان	فرقدين	երկու լուսատու աստղեր Պրսկ . دو برادران
كريمْتان	كريمْتين	երկու աչք .
كعبتان	كعبتين	Թավլուին երկու զարը տապեղուլունք .
كليتَان	كليتَيْن	աւազան , լոգարան բաղանեաց .

- کلبان کلبین երկու շնիկ, այսինքն արջան .
- کونان کونین երկու աշխարհ, երկին և երկիր .
- نعلان نعلین զոյգ մը ոտքի աման . սանտալ, կօշիկ .
- نیران نیرین Արեւ և Լուսին, և այլք :

35. Յողնականներն երկու կերպ են . **کام جمع** կանոնաւոր յողնական, և **کام جمع مکسر** անկանոն յողնական :

36. Կանոնաւորը եթէ անձնական ըլլայ [°] եղականին վերջը **وَن** և **يَن** մասնիկները կ'աւելցուի . առանց իրեն նախնական կազմութիւնը փոխելու . որ եթէ յողնականի մասնիկը ծայրէն վերցնես՝ եղականն անփոփոխ կը մնայ . մէկ մ'ալ թէ անձնական և թէ իրական՝ բառերուն ծայրը **آت** մասնիկը կ'աւելցուի, որ ճիշդ մեր հայերէնի + յողնականակերտ գրին կը պատասխանէ, ինչպէս :

يَن որդի . **بَنُون**, **بَنِينَ** որդիք . **بَنَات** էգ որդիք .

ساجِد երկրպագու . **ساجِدُونَ**, **ساجِدِينَ** երկրպագուք ,
ساجِدَة էգ երկրպագու . **ساجِدَات** .

کال	կատարելութիւն	کالات
خصوص	առանձնութիւն և յատկութիւն	خصوصات
دَرَجَه	աստիճան վեր ելլելու	دَرَجَات
دَرَكه	աստիճան վար իջնելու	دَرَكَات

37. Անկանոնը այն է՝ որ իւր նախնական կազմութիւն-

[*] Մի քանի բառեր կը խտորին այս ընդհանուր կանոնէն . **سنه** տարի . **سنون**, **سنين** տարիներ . **ارض** երկիր, գետին . **ارضون**, **ارضين** երկիրներ, գետիններ . **ارضى جمع مكسر** . **ارضى جمع** աստիճան իրական բառեր են . բայց անձնականի յանգ առած են :

նը փոխելով, սկիզբը, մէջը, վերջը կերպ կերպ այլայլու-
թիւն կը կրէ, զորօրինակ :

եզական

Յոգնական

مثل	նման	أمثال
مُخْرَج	ելլելու տեղ .	مُخَارَج
ضَعِيف	տկար, անզօր, խեղճ	ضَعْفًا
سِقَاء	տիկ ջրոյ :	أَسْقِيَهُ

Ա.յս կերպ յոգնականներն 3 տեսակ կ'ըլլան. ինչ .

Ա. جَمْعٌ زَائِدٌ եզականին վրայ գիր աւելցնելով, ինչ .

فِكْرٌ մտածումն . افكارٌ մտածումներ .

Բ. جَمْعٌ مُساوٍ եզականը յոգնականին հետ հաւասար
գրով, ինչպէս : كَرِيمٌ պատուաւոր . اكرامٌ պատուաւորք :

Գ. جَمْعٌ ناقصٌ եզականէն պակաս գրով, ինչպէս .

طريقٌ ճանապարհ . طرقٌ ճանապարհք :

2 6 1 և .

فَعْلٌ 2 և ոյն յոգնականները فُعُولٌ فَعْلَانِ فَعَالٌ فَعْلَانِ կ'ըլլան .
1 2 3 4 5

1 جَسُورٌ կամ جِسْرٌ կամուրջ جَسُورٌ

2 شَكْلٌ ձև . اشكالٌ

3 سَجَلٌ գոյլ ջրհորոյ سَجَالٌ

4 جَارٌ գրացի جيرانٌ

5 اَرْضٌ գետին اراضى

38. ԾԱՆՅԹ . Մէկ ձևով զանազան նշանակութեամբ
եզական բառեր կան, որոնց յոգնականը տարբեր կերպով
կը գրուի . ինչպէս .

Եզական

امر } հրաման .
 փեճակ , գործ , իրողութիւն .

بيت } տուն , բնակարան .
 ոտանաւորի տուն .

خال } մօրեղբայր .
 պիտակ .

رسم } տուրք .
 ծէս .

رسم } մասն , բաժին .
 նետ .

Յոգնական

وامر } հրամաններ .
 امور } փեճակներ , գործեր .

بيوت } տուներ .
 آيات } ոտանաւորներ .

اخوال } մօր եղբայրներ .
 خيلان } պիտակներ .

رسوم } տուրքեր .
 مراسم } ծէսեր , սովորութիւններ .

اسهام } մասեր , բաժիններ .
 سهام } նետեր .

Ասոր հակառակ , մէկ ձևով զանազան նշանակութեամբ յոգնական բառեր կան , որոնց եզականը տարբեր կերպով կը գրուի , ինչպէս .

Եզական

بَلْبَلٌ } սոխակ .

بَلْبَلَةٌ } ծորակաւոր դորակ , գաւաթ .

بَلْبَلَةٌ } հոգ , ցաւ , տրամութիւն .

عَظْمٌ } ոսկր .

عَظِيمٌ } մեծ .

رَجُلٌ } այր մարդ .

راجلٌ } հեռիտ .

Յոգնական

بَلَابِلٌ

عِظَامٌ

رِجَالٌ

Եզականներուն նշանակութիւնը միևնոյն ձև յոգնականով իր մէջը կը պարունակէ այս ոտանաւոր խօսքը .

وَإِذَا الْبَلَابِلُ أَفْصَحَتْ بِلُغَاتِهَا فَنَقَّبِ الْبَلَابِلُ بِإِحْتِسَاءِ الْبَلَابِلِ

Երբոր սոխակները կ'երգեն քաղցրանուագ ներդաշնակութեամբ , ուրեմն դու մերժէ՛ , հեռացո՛ւր տրամութիւններդ գաւաթներէն ըմպելի խմելով :

Ձ Ե Ի Բ

39. **فُعُول** և **فِعَال** , **أَفْعَال** , **فِعَال** , **فُعُول** և **فِعَال** ձևերուն յոգնականներն են

بَكَرَ	կոյս , աղջիկ .	بَكَرَ	—	—
رَجَحَ	հողմ .	»	—	رياح
حَصَّنَ	պարխալ .	»	—	—

Ձ Ե Ի Գ

فِعَال և **فُعُول** , **أَفْعَال** , **فِعَال** , **فُعُول** և **فِعَال** ձևերուն յոգնականներն են

رَخِرَ	բարբ .	رَخِرَ	—	—
ثَلَّثَ	մէկ երրորդ .	»	—	—
عَنَّ	վիզ . պարանոց .	»	—	—
رَجَّحَ	— համաստեղութիւն .	»	—	بروج
رَجَّحَ	— սուին .	»	—	—

Ձ Ե Ի Կ

فِعَال և **أَفْعَال** , **فِعَال** , **فِعَال** , **فِعَال** ձևերուն յոգնականներն են

سَقَمَ	հիւանդութիւն .	سَقَمَ	—	اسقام
سَبَّبَ	չուան , պատճառ , առիթ .	»	—	اسباب
جَبَلَ	լեռան .	»	—	جبال
سَبَّحَ	կամ سُبَّحَ գաղան ,	»	—	—

Ձ Ե Ի Ե

فِعَال և **فِعَال** , **أَفْعَال** , **فِعَال** , **فِعَال** ձևերուն յոգնականն է

عَقَبَ	գարշապար .	عَقَبَ	—	اعقاب
عَنْبَ	խաղող :	»	—	اعناب
ضَاعَ	կող , անկիւն .	»	—	اضلاع

Ի Ո Տ Ո Ր Մ Ո Ի Ն Ք

* حسن	հասն , գեղեցկութիւն . յոգնական	حَسَنَ	—	مساكين
سَوَّاهُ	չարութիւն .	»	—	مساوى
بَيْنَ	եկեղեցի , բախտաւորութիւն .	»	—	ميامين
رَطَّبَ	թարմ արմաւ .	»	—	مربوب

** Չայս ձև ունի ملك (հրեշտակ) որոյ բուն ձևն էր ملك , յոգ . ملكك և ملائكت .

Ձ Ե Ի Ք Ձ, Է, Ը և Թ.

فَعْلَةٌ	ձեւոյն	յողնականն է	فِعَال	Եզ.	بلده	քաղաք	յգ.	بلاد
فِعَالَةٌ	«	«	فِعْلٌ	«	حرفة	արհեստ	«	حرف
فَعْلَةٌ	«	«	فُعْلٌ	«	تحفة	ընծայ	«	تحف
فَعْلَةٌ	«	«	فِعَالٌ	«	عجلة	կառք	«	عجال
					«	رقبة	«	رقاب

Մանօթութիւն . — Սոյն ձևերն երբեմն جمع سالم (կանոնաւոր յողնական) ալ կ'ընդունին, զորօրինակ .

مَعْتَةٌ	փայլ .	յգ.	مَعَات	عَتَبَةٌ	սեամք .	յգ.	عَتَبَات
قِطْعَةٌ	մասն .	»	قِطَعَات	كَلْبَةٌ	կիրծ .	«	عَقَبَات

Ձ Ե Ի Ք .

فُعْلٌ , أَفْعَالُهُ , فُعْلَانٌ և فِعَالٌ և فِعَالٌ , أَفْعَالُهُ և فُعْلَانٌ .

جواب	պատասխան .	յգ.	اجوبه	عَزَال	کَنْزِیْکِ .	յգ.	عَزَالَان
سلاح	զէն .	«	اسلحه				
غراب	աղուա .	«	اغربه	عَزَال	«	خِجَار	عَزَالَان
قَدَال	ծոծորակ .	«	قُدُل				
جِدَار	որմ .	«	جدر	عَزَال	«	حِجَاب	عَزَالَان
			جِدْرَان				
				عَزَال	«	شُجَاع	عَزَالَان

Ձ Ե Ի Ք և .

أَفْعَالٌ , أَفْعَالٌ , أَفْعَالُهُ , أَفْعَالُهُ և أَفْعَالٌ , أَفْعَالُهُ , أَفْعَالُهُ , أَفْعَالُهُ , أَفْعَالُهُ , أَفْعَالُهُ .

ՅՕԴՈՒԱԾ Գ.

40. Թէ արմատական բառերուն և թէ յաւելական չորս և կամ աւելի գիր ունեցող բառերուն յոգնականները կը կազմուին, ընդհանրապէս իրենց երկրորդ գրէն ետքը | աւելցնելով և երրորդ գրին کسره տալով, զորօրինակ .
 مبانى , مبنی . اکبر , أكبر . عساكر , عساكر .

Ծանօթութիւն. — Այս կանոնէն ի բաց առեալ են فَعَال , فَعَال , فَعُول և فَعِيل ձևերն որոց օրինակները ցուցուեցան ի վերև . (Ձևք Ժ, ԺԱ. և ԺԲ.) :

ՆԱԵՐՆԹԱՅ ՅՕԴՈՒԱԾԻՆ ՎՐԱՅ ՄԻ ՔԱՆԻ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ՝

41. Կանոն Ա. — Եթէ բառի մը մէջ եկամուտ ձայնաւոր գիր չգտնուի, յոգնականն անփոփոխ կը մնայ, ինչ .
 اکرم , اکرم . مكاتب , مكاتب . دفاتر , دفاتر . حصارم , حصارم (ազոխ),

Կանոն Բ. — Եթէ վերջընթեր գիրն է և կամ |, կը փոխուի ی ի յոգնականին մէջ, զորօրինակ :

قربان (զոհ) . يعافير . (եղնիկ) يعفور . مكاتيب , مكاتب . قرايين . براهين . (ազացոյց) برهان .

Եւ եթէ երրորդ գիրը | է, այս | էն անմիջապէս ետքը همزه կ'աւելնայ, ինչպէս .

علام , علامت . رسائل (տետր) , رساله :

Ծանօթութիւն. — Այս վերջընները կանոնաւոր յոգնական ալ ունին, ինչպէս .
 رسالات , رسالات :

Կանոն Գ. — Եթէ եզականը فاعل , فاعله և فاعل ձևերն ունենայ, ասոնց | ը կը փոխուի և ի, ինչպէս .

خاتم . دوائر , (շրջանակ) دائره . سواحل , (ծովեզր) ساحل
(գրոշմ) , خواتم :

Եւ եթէ բառին սկիզբը օ գտնուի , յողնականը
ձևը կ'առնու , ինչպէս . واسطه (միջնորդ) կ'ըլլայ ի յող-
նականին وسائط ոչ واسطه :

Կանոն Դ. — Եթէ եղական բառին վերջը գտնուի
անձայն օ կամ (աւելորդ) կլոր օ , կը թողուի , ինչպէս .
: مراحم , مرحة . محافظ , محفظه . ممالح , مملحه . محكم , محكمه

Եւ եթէ եղականը فعليه ձևն ունենայ , կ'ըլլայ .
: مشاييم , (սաղմնարոյն) مشيمه . سفارين , (նաւ) سفينه

Այսպէս են նաև չորսէ աւելի գիր ունեցող բառերը .
բայց չորս գիրը կը պահուի և աւելին կը թողուի , յողնա-
կանին կազմութեանը մէջ , ինչպէս .

عناكب (սարդ , մամուկ) عنكبوت . سفارج , (սերկիւն) سفرجيل
(Տես հատուած 25 և 26) : عنادل , (տոխակ) عنديلب

Սակայն երրորդ գիրը ձայնաւոր եղող բառերուն յող-
նականը կը խոտորի այս ձևէն , ինչպէս .

(ըն- هديه . عطايا (նուէր) عطيه . مطايا , (գրաստ) مطيه
: هداي , عطاي , مطاي րսելու փոխանակ . هدايا , (ծայ)

Յ Օ Դ Ո Ւ Ա Ն Ե Ե .

Անուանց հոլովներուն * վրայ

42. Երեք պարզ հոլով կայ . Ուղղական , Սեռական
և Հայցական :

Եթէ Ել որոշիչ յօդը գրուի հասարակ անուան վրայ ,

* اعراب որ հոլով և նաև քերականական լուծումն կը նշանակէ :

Ամ.
109.
Խաւարի .

կորոչէ և կամ կը մասնաւորէ այդ անունը՝ սրուն կ'ըսուի
المُعَرَّفُ بِاللَّامِ . (որոչեալ յօդիւ) : (Տե՛ս հատուած 21.) :

حَالُ الْمَذْكَرِ الْمُسْكَرِ

Հոլով անորոշ արականի

Եղական	Երկուական	Յոգնական
Ո. حَالُهُ الرَّفْعِ	բարե- مُحْسِنَانِ	բարե- مُحْسِنُونَ
Ս. حَالُهُ الْخَفْضِ	[գործ. مُحْسِنِينَ	[երկու مُحْسِنِينَ
Հ. حَالُهُ النَّصْبِ	مُحْسِنًا	مُحْسِنِينَ

حَالُ الْمَذْكَرِ الْمَعْرُوفِ

Հոլով որոչեալ արականի

Եղական	Երկուական	Յոգնական
Ո. أَحْسِنُ	المحسنانِ	المحسنونَ
Ս. المحسنِ	[المحسِنِينَ	[գործ. مُحْسِنِينَ
Հ. المحسنِ	المحسِنِينَ	المحسِنِينَ

حَالُ الْمُؤَنَّثِ الْمُسْكَرِ

Հոլով անորոշ իգականի

Եղական	Երկուական	Յոգնական
Ո. مُحْسِنَةٌ	محسِنَتَانِ	محسِنَاتُ
Ս. محسِنَةٍ	[գործ. محسِنَاتٍ	[երկու محسِنَاتٍ
Հ. محسِنَةٍ	محسِنَاتٍ	محسِنَاتٍ

حَالُ الْمُؤْتَى الْمَعْرَفِ

Հոլով որոշեալ իգականի

Եզական	Երկուական	Յոգնական
Ո. الْحُسْنَةُ	كَلِمَتَانِ	كَلِمَاتٌ
Ս. الحسنة	[գործ] المحسنين	[բարե-] المحسنات
Հ. الحسنة	[կոթին] المحسنين	[գործ.] المحسنات

Ինչպէս կը տեսնուի վերի օրինակներէն, ամէն երկուականի և կանոնաւոր յոգնական արականի եւ կամ իգականի սեռականն իր հայցականին կը նմանի:

43.

حَالُ الْمَذْكُورِ الْمُسَكَّرِ

Հոլով անորոշ արականի

Եզական	Երկուական	Յոգնական
Ո. رَجُلٌ	رَجُلَانِ	رِجَالٌ
Ս. رجل	رجلين	رجال
Հ. رجلاً	رجلين	رجالاً

حَالُ الْمَذْكُورِ الْمَعْرَفِ

Հոլով որոշեալ արականի

Եզական	Երկուական	Յոգնական
Ո. الرَّجُلُ	الرَّجُلَانِ	الرِّجَالُ
Ս. الرجل	الرجلين	الرجال
Հ. الرجل	الرجلين	الرجال

حَالُ الْمُؤَنَّثِ الْمُسَكَّرِ

Հոլով անորոշ իգականի

Եզական	Երկուական	Յոգնական
Ո. ^{۵۵} إِمْرَأَةٌ	إِمْرَأَتَانِ	إِمْرَأَاتٌ
կին (մի)	կանայք երկու	կանայք (ումանք)
Ս. ^{۵۶} إِمْرَأَةٌ	إِمْرَأَاتَيْنِ	إِمْرَأَاتٍ
կին(միոյ)	կանանց երկուց	կանանց (ումանց)
Հ. ^{۵۷} إِمْرَأَةٌ	إِمْرَأَاتَيْنِ	إِمْرَأَاتٍ
կին(մի)	կանայս երկուս	կանայս (ումանս)

حَالُ الْمُؤَنَّثِ الْمَعْرُوفِ

Հոլով որոշեալ իգականի

Եզական	Երկուական	Յոգնական
Ո. ^{۵۸} الْإِمْرَأَةُ	الْإِمْرَأَتَانِ	الْإِمْرَأَاتُ
կին(ն)	կանայքն երկուքին	կանայք(ն)
Ս. ^{۵۹} الْإِمْرَأَةُ	الْإِمْرَأَاتَيْنِ	الْإِمْرَأَاتِ
կին(ն)	կանանցն երկուցունց	կանանց(ն)
Հ. ^{۶۰} الْإِمْرَأَةُ	الْإِمْرَأَاتَيْنِ	الْإِمْرَأَاتِ
զկին(ն)	զկանայսն երկուսին	զկանայս(ն)

Իգական անուն.

Եզական	Երկուական	Յոգնական
Ո. ^{۶۱} نُسْخَةٌ	نُسْخَتَانِ	نُسْخٌ
օրինակ	օրինակք երկու	օրինակք
Ս. ^{۶۲} نُسْخَةٌ	نُسْخَتَيْنِ	نُسْخٍ
օրինակ	օրինակնց երկուց	օրինակնց
Հ. ^{۶۳} نُسْخَةٌ	نُسْخَتَيْنِ	نُسْخَةٍ
օրինակ	օրինակս երկուս	օրինակս

Ս.յս օրինակներէն կը տեսնուի որ անկանոն յոգնականաց հոլովական վերջաւորութիւններն եզակամաներուն հետ նոյն են . իսկ եթէ եզականին վերջը իգականի նշանն եղող աւելորդ օ գտնուի , սա ինքն կը հոլովի յեզականին և յերկուականին :

Իգական անուն.

Ո. سَفِينَةٌ	նաւ .	سَفِينَتَانِ	երկու նաւ .	سَفَايُنْ	կամ	سُفْن	նաւեր
Ս. سفينة		سَفِينَتَيْنِ		سَفَايِنَ			
Հ. سفينة		سَفِينَتَيْنِ		سَفَايِنَ			

Եզական Երկուական Յոգնական

Ո. وَكَيْلٌ	փոխանորդ- ուկլան	وَكِيلَانِ	երկու փոխանորդ- ուկլան	وَكَلَاءٌ	փոխանորդ- ք
Ս. وَكَيْلٍ		وَكَيْلَيْنِ		وَكَلَاءَ	
Հ. وَكَيْلًا		وَكَيْلَيْنِ		وَكَلَاءَ	

غير المنصرف քսուած, այսինքն فواعل , فعلاء և այլ ձևերն ունեցող հասարակ անուններուն սեռականը հայցականին կը հետևի երկուական ու յոգնականին մէջ, ինչպէս կը տեսնուի վերջին օրինակին մէջ :

44. Յատուկ անուններն ոչ որոշիչ յօդը կ'առնուն՝ վասն զի արդէն ինքնին որոշեալ բառեր են , և ոչ تنوين վասն զի չեն անորոշ բառեր , և ոչ ակ ڪسر , վասն զի սեռականնին հայցականնուն կը նմանի . ուստի غير المنصرف անուանք կը կոչուին , ինչպէս .

Ուղղ .	أَدْرِيسُ	Ենովք .
Սեռ .	أَدْرِيسٍ	Ենովքայ .
Հայց .	أَدْرِيسَ	Ղենովք .

Ս. յսպէս կը հօլովուին داود (Դաւիթ) , إبراهيم (Աբրահամ) , بَعْلَبَكَّ (Պաալէպէքք) , زُحَل (Երևակ) :

45. غير المنصرف *անուանց կարգէն են նաև*

Ա. أَفْعُلُ *ձևն ունեցող*

1) Բաղդատական ածականներն, ասոնց իգականներն և անկանոն յոգնականները, ինչպէս .

Արական

أَفْضَلُ (առաքինագոյն), أَكْبَرُ (մեծագոյն), اصْغَرُ (փոքրագոյն)

Իգական

فُضِّلَ « كَبْرَى » صَغْرَى «

Յոգնական

فُضِّلَ (առաքինագոյնք), كَبْرَى (մեծագոյնք), صَغْرَى (փոքրագոյնք)

2) Գոյն, գեղեցկութիւն կամ թերութիւն ցուցնող ածականները, ինչպէս . أَحْمَرُ (կարմիր), اصْفَرُ (դեղին) . — اَزْجَجُ (նրբայօն), ادَعَجَ (սևակն) . — اعْمَى (կոյր), اعْرَجَ (կաղ) :

3) Յատուկ անունները, ինչպէս . اطْحَلُ (լեառն յԱրաբիա) :

4) Հասարակ անունները, ինչպէս . أَجْدَلُ (իժ), أَفْعَى (ճուռակ) :

Բ. Տևողական վիճակ ցուցնող فَعْلَانُ ձևով ածականները, ինչպէս . سَكَرَانَ (արբեալ) . نَدْمَانَ (զղջացողն) . առջինին յոգնականը سُكَارَى և երկրորդինը نُدَامَى կ'ըլլայ :

Գ. فَعْلَاءٌ * ձևն ունեցող բառերը, ինչ . صَحْرَاءُ (դաշտ) :

Դ. Թուականաց միաւորներուն فُعْمَالٌ և مَفْعَلٌ ձևերը, ինչպէս . وَاحِدًا կամ وَاحِدٌ 'مَوْحِدٌ' ուր կը նշանակեն وَاحِدًا և وَاحِدًا . مَثَلًا կամ مَثَلٌ . երկու առ երկու . ثَلَاثًا կամ ثَلَاثٌ .

* Եւրոպայի և Ասիայի թեմայի ձևն և օգտագործուող (شئى) իգական ալ բառն ասիա պատճառաւ غير المنصرف ի կարգէն է :

երեք առ երեք . ربيع կամ ربيع . չորս առ չորս , և այլն :

فَعْلًا , أَفْعَالًا , مَفَاعِلٌ , أَفَاعِلٌ , أَفَاعِلٌ , أَفَاعِلٌ .
ձևերն ունեցող յոգնականները , ինչպէս . سفين (նա-
ւեր) , انعيم (վսեմադոյնք) , افاحم (վանորայք) , صوامع (արջառք , ոչխարք և սւղտք) , معايد (տաճարք) , معاشر (խում-
բեր) , مصابيح (կանթեղներ) , اولياء (սուրբք , տեարք) , وكلا (փոխանորդք) :

Այս վերջին յոգնական բառերուն եզականներն են .

سفينه , صومعه , افاحم , انعام (այս ալ յոգնական է . եզականը
وكيل , ولي , مصباح , معاشر , معبد , (نعم) կըլլայ) .

Երբոր եզական բառի մը نعم (ուղտ և ոչխար) յոգնա-
կան նուազականը 'انعام' և բաղմուտորականը 'انعيم' այս
վերջինիս جمع الجمع : Աւրիշ օրինակ . رهبان , كروناوور , رهاين رهبان :
: رهاين رهبان , كروناوور , رهاين رهبان . اظافر اظفار :

Իսկ եթէ յոգնականն միայն վերջնական ձև ունենայ՝
کلی جمع . مصابيح مصباح . مساجد مسجد .

جمع قلت چار باشد در زبان نحویان
أَفْعُلُ و أَفْعَالُ و فِعْلَةٌ هم بوزن أَفْعَلَةٍ

Մէկ քանի օրինակներ

Աւղղ .	أَفْضَلُ	صَحْرَاءُ	سَكْرَانُ
Սեռ .	أَفْضَلٌ	صَحْرَاءَ	سَكْرَانَ
Հայր .	أَفْضَلٍ	صَحْرَاءِ	سَكْرَانَ

46. Իսկ | եւ կամ | Ի | ձև առած սուղ ելիք ով

(الانف المقصورة) վերջաւորեալ յատուկ անուններն բոլորովին անփոփոխ կը մնան սապէս :

Ուզղ . زَكْرِيَا Զաքարիա مُوسَى Մովսէս عِيسَى Յիսուս
 Սեռ . زَكْرِيَا Զաքարեայ مُوسَى Մովսիս عِيسَى Յիսուսի
 Հայց . زَكْرِيَا զԶաքարիա مُوسَى զՄովսէս عِيسَى զՅիսուս

47. Սոյն յանգ ունեցող հասարակ անուններն ալ, թէ անորոշ և թէ որոշեալ, նոյն օրինակ անփոփոխ կը մնան . ինչպէս :

Ուզղ . قَتَا կամ قَتَى պատանի الْعَصَا գաւազանն
 Սեռ . قَتَا » قَتَى العصا
 Հայց . قَتَا » قَتَى العصا

Սյայէս են նաև دنیا , قَتَوَى , دعوى և այլն :

48. اَبُو (հայր) , اَخُو (եղբայր) , هُنُو (առականք) , حَمُو (աներ) , فُو (բերան) , և ذُو (տէր) բառերուն ուզղա կանին վերջնագիրն որ է و , կը փոխուի ی ի ի սեռակա նին և ا ի ի հայցականին , զորօրինակ .

Ուզղ . اَبُو* اَخُو هُنُو حَمُو فُو ذُو
 Սեռ . اَبُو اَخِي هُنِي حَمِي فِي ذِي
 Հայց . اَبَا اَخَا هَنَا حَمَا فَا ذَا

49. فاعل ձևն յով յանգեալ արմատական բառերը՝ անընդմիջ անորոշ եղական հոլովուած առեն , կը կորսնցնեն

* Բառի մը վերջին ձայնանշին փոփոխմամբ կատարուած հոլովն կ'ըսուի الاعراب بالحركات . Իսկ ձայնաւոր գրի փոփոխմամբ կատարուած հոլովն կ'ըսուի الاعراب بالحروف

իրենց ԿՆ յուզղականին և ի սեռականին միայն . իսկ ա-
մէն հոլովներուն մէջ միանգամայն՝ անորոշ յոգնական հո-
լովուած ատեն, ինչպէս. بَقِيَ (մշտնջենաւորութիւն, հաս-
տատ մնալ) որոյ فاعل ձևն է باقى , կը հոլովի այսպէս :

Եզական

Յոգնական

Ո.	باقٍ (կայուն) փոխանակ	باقٍ	باقُونَ փոխանակ	باقُونَ
Ս.	باقٍ	»	باقِينَ	»
Հ.	باقياً	»	باقِينَ	»

مَا الدُّنْيَا بِباقِيَةٍ لِأَحَدٍ աշխարհս մէկու մը մշտակաց չէ .

Նոյնպէս են նաև օ ով յանգեալ արմատական բա-
ռերն՝ որոնք սակայն فاعل ձևն առած ատեննին , Կ ի կը
փոխարկեն օ ը ըստ կանոնին զոր պիտի տեսնենք յետոյ .
ուստի خَالٍ (դատարկութիւն) որոյ فاعل ձևն է خالى , կը
հոլովի այսպէս :

Եզական

Յոգնական

Ո.	خالٍ (դատարկ) փոխանակ	خالٍ	خالُونَ փոխանակ	خالُونَ
Ս.	خالٍ	»	خالِينَ	»
Հ.	خالياً	»	خالِينَ	»

50. Իսկ ասոնց որոշեալն անփոփոխ կը մնայ թէ յե-
զականին և թէ ի յոգն . միայն եզ. հայց. Ի-Ն-Ն մը կառնու .

Եզական

Յոգնական

Ուզղ.	الباقى	الباقُونَ փոխանակ	الباقُونَ
Սեռ .	الباقى	»	الباقِينَ
Հայց .	الباقى	»	الباقِينَ

Այսպէս կը հոլովուին արմատին վերջին գիրը ւ կամ
 و ունեցող ներկայ ընդունելութիւնները (اسم فاعل) . այսինքն
 յիշեալ գրերուն նախընթաց գիրը ۰ كسره եղած ատեն, թէ
 եռագրական և թէ յաւելական կամ ածանցեալ ձևերը
 մի և նոյն կանոնին ենթակայ են, ինչպէս . كافي (բաւական) . شافي
 (առողջարար, բժիշկ) . فاني (կորստական, ապականացու) .
 باري (արարիչ) . غازی (պատերազմող) . عالی (բարձրացող) .
 داعی (աղօթող, հրահրող, դատախազ) . مُدعی (դատա-
 խազ, պահանջող) . مُتَكَبِّرٍ (խնդրող, ցանկացող) . مُتَرَجِّحٍ
 (յուսադիր) . مُسَلِّئٍ (մխիթարեալ) . և այլն :

Յ Օ Գ Ո Ւ Ա Ն Զ .

الإِضَافَةُ

ՅԱՂԱԳՄ ԿԱՊԱԿՅՈՒԹԵԱՆ ԳՈՅԱԿԱՆ ԱՆՈՒԱՆ
 ԸՆԴ ԳՈՅԱԿԱՆԻ .

51. Անուն մը ուրիշ անուն մը հետ կապակցելով,
 որո՛ւ կամ ի՛նչ բանի վերաբերելը (اسناد) կը ցուցնէ : Ա-
 ուսջնոյն կ'ըսուի المضاف (յատկացեալ), եւ երկրորդին
 المضاف إليه (յատկացուցիչ) :

Արարական լեզուին մէջ յատկացեալը յատկացուցէն
 յառաջ կը դրուի, ինչպէս - غلامٌ زيد (Ժառայն Զէյտի) :

52. Կապակցութիւնը երեք կերպ է :

Ա. الإِضَافَةُ اللَّامِيَّةُ (ձական կապակցութիւն) այն է ,

յորում Լ նախդիրը կ'իմացուի զօրութեամբ յատկացուցին վրայ, ինչպէս .

مِنْ مَارِ دَاوُدَ ԵՄԱԻՆՔՆ արխինքն (սրինդն Դաւթի)

غَلَامٌ لِامْرَأَةٍ ԵՄԱՆ ԼԱՐԱՅԵ (ժառայ կնոջ)

حَضِيضٌ لِجَبَلٍ ԵՄԱՐԻՍՏԱՆ ԼԵՐԻՆ (ստորոտ լերին)

مِفْتَاحُ الْبَيْتِ ԵՄԱՆԱԽԻՆ ԼՄԱՆՆ (բանախի տանն)

مَنْعَةٌ لِلْعِلْمِ ԵՄԱՆԱԿԱՐՈՒԹԻՒՆ ԳԽՈՒԹԵԱՆ (օգտակարութիւն գիտութեան)

Բ. الاضافة البَيَانِيَّةُ (յայտնական կապակցութիւն) այն է յորում նախդիրը կ'իմացուի զօրութեամբ յատկացուցին վրայ, ինչպէս .

خَاتَمٌ مِنْ ذَهَبٍ ԵՄԱՆՔՆ ԽԱՏՄ ԶԵԲ (մատանի ոսկեղէն)

ثَوْبٌ مِنْ قَطْنٍ ԵՄԱՆԿԵՐԸ ԲԱՄՐԱԿԵԱՅ (հանդերձ բամբակեայ)

Գ. الاضافة الظرفية սակաւ ուրէք (ներգոյական կապակցութիւն) այն է, յորում Բ նախդիրը կ'իմացուի զօրութեամբ յատկացուցին վրայ, ինչպէս .

ضَرِبَ الْيَوْمَ ԵՄԱՆՔՆ ԵՄԱՆ ԵՐՈՒՄ ԵՄԱՆ ԵՐԱԾ ԺԵԺՐ (այն օրուան եղած ծեծը)

53. Ծանօթութիւն Ա. — Յատկացեալը ոչ յօդ և ոչ ալ ԵՄԱՆՔՆ կ'առնու, ինչպէս .

كَلَامُ الْحُكَمَاءِ (խօսք իմաստնոց)

دَارُ الْأَخِرَةِ (հանդերձեալն)

دَارُ السَّلَامِ (դրախտ) —

نَجْمُ السَّمَاءِ (աստեղք երկնից) .

54. Ծանօթութիւն Բ. — Երկուական և կանոնաւոր յոդնական յատկացեալներուն Ն երբ կը զեղչուին, զորօր .

Երկուսական

- Ո. غلاما زيد երկուքին ծառայքն Ձէյտի
- Ս. غلامى زيد երկուցունց ծառայիցն Ձէյտի
- Հ. غلامى زيد զերկուսին ծառայան Ձէյտի .

Կանոնաւոր յոգնական

- Ո. ساكنوا البلد բնակիչք քաղաքին
- Ս. ساكنى البلد բնակչաց քաղաքին
- Հ. ساكنى البلد զբնակիչս քաղաքին .

Աստնք պիտի ըլլային غلامان زيد , غلامين زيد եւ ساكنون البلد و ساكنين البلد و ساكنين البلد ըստ նախնական ձևոց որովք սակայն չէ բնաւ ներքելի վարել :

Այսպէս է նաև بنو آدم (որդիք Ադամայ) , بنى آدم , փոխանակ ըսուելու بنون آدم , بنين آدم :

Ծանօթութիւն Գ. — Եթէ յատկացուցիչը որոշեալ ըլլայ , կ'որոշէ (تعريف) զյատկացեալը , ինչպէս .

اسد الغاية (սրինդն Դաւթի) : حمى داود (առիւծ անտառին) .

Իսկ եթէ յատկացուցիչն որ ե իցէ անձ մը կամ իր մը ցուցնէ , կը մասնաւորէ (تخصيص) զյատկացեալը , ինչպէս .

خضيف جبل (ստորոտ լեռին) . غلام امرأة (ծառայ կնոջ) .

Ահաւասիկ մի քանի օրինակ վարժութեան համար :

حكمة الله իմաստութիւնն , սքանչելիքն Աստուծոյ
 بيضة فضة հաւկիթ արծաթոյ , արծաթեայ
 جين الماء ջրոյն արծաթը , ջուր արծաթեայ , յստակ ջուր

- أَدْخَلْتُ خَاتَمِي فِي أُصْبُعِي { Մատանիս դրի մատս ։
- صُدُورُ الْأَحْرَارِ قُبُورُ الْأَسْرَارِ { Ազնուականաց սիրտերը գաղտնեաց կամ աւանդից պահարաններն են ։
- رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللَّهِ { Գլուխ իմաստութեան երկիւզ Աստուծոյ (է) ։
- بَدَأُ الْحِكْمَةَ مَخَافَةُ الرَّبِّ { Սկիզբն իմաստութեան երկիւզ Տեառըն (է) ։
- كَلَامُ الْمَلُوكِ مُلُوكُ الْكَلَامِ { Խօսք թագաւորաց թագաւորք խօսից են
- مِنْ عَادَاتِ السَّادَاتِ عَادَاتُ الْعَادَاتِ { Մեծամեծաց սովորութիւնք սովորութիւնք մեծամեծաց (են) ։
- كُلُّ عِلْمٍ لَيْسَ فِي الْقِرطَاسِ ضَاعَ { Ամէն գիտութիւն որ ի գիր առնուած է, կը կորսուի ։
- كُلُّ سِرٍّ جَاوَزَ الْإِثْنَيْنِ شَاعَ { Ամէն գաղտնիք որ երկուքէն կանցնի կը տարածի*
- هَدِيَّةُ الرَّاعِي صَنِيعُ الصَّوْبِرِ { Ընծայ հովուին խէժ սոճույ ։
- الْحَمْرُ وَصَبَاحُ الشُّرُورِ وَمِفْتَاحُ الشُّرُورِ { Գինի է կանթեղ խրախուրթեան և բանալի չարեաց ։

55. Երբեմն յատկացեալն և յատկացուցիչը բարդ բառից կարգը կ'անցնին, ինչպէս .

- ضَرْبُ الْمَثَلِ առած , ضُرُوبُ الْأَمْثَالِ առածք
- دَارُ الْفُؤُونِ արուեստանոց
- شَيْخُ الْإِسْلَامِ երիցապետ Մահմետականաց
- دَارُ الْمُعَلِّمِينَ վարժապետանոց
- دَارُ الْمُعَلِّمَاتِ դպրոց վարժուհեաց
- شَاكِرُ النِّعْمَةِ երախտագէտ
- مُقِرُّ النِّعْمَةِ բարիքը խոստովանող .

* Այս տեղս երկուք ըսելով երկու շուրթն կիմացուի որ է ըբրան ։

ՅՕԴՈՒԱԾ Է.

Յ Ա Ղ Ա Գ Ս Ա Շ Ա Կ Ա Ն Ա Յ

56. Արարերէնի մէջ ածականը, թէ որոշեալ ըլլայ
և թէ անորոշ, միշտ գոյականէն ետքը կը գրուի և անոր
որպիսութիւնը կը յայտնէ, ինչպէս.

رَجُلٌ عَالِمٌ	այր գիտուն
جَبَلٌ شَاهِقٌ	լեռուն բարձր
تَعَمَّ الْأَنْبِيَاءُ الْكِتَابَ التَّفْسِيرُ	զի՞ բարի ընկեր է մատեան ընտիր
جَاءَنِي رَجُلٌ عَالِمٌ	այր ոմն գիտուն եկն առ իս
جَاءَتْنِي امْرَأَةٌ صَالِحَةٌ	կին ոմն բարեպաշտօն եկն առ իս

Կրկնութիւն ածականաց

جَاءَ كَمَا الرَّجُلُ الْعَالِمُ الْفَاضِلُ այրն գիտուն, առաքինի եկն առ ձեզ

57. Ածականը իր գոյականին հետ կը համաձայնի ութ
գէպքի մէջ. այսինքն՝ Ա. Հոլովի . Բ. Որոշեալի . Գ. Անորոշի .
Դ. Եզականի . Ե. Երկուականի . Զ. Յոգնականի .
Է. Արականի . Ը. Իգականի պարագայից մէջ :

Դիտողութիւն. — Ըստ ինքեան գոյական կամ ածա-
կան չըլլար, այլ բառ մը ուրիշ բառի մը քով գալով,
կ'իմացուի իրենց վիճակը կամ միտքը . վասն զի թէպէտև
موصوف (գոյական) և صفة (ածական) ըսել սովորութիւն
եղած է. սակայն موصوف ածական ունեցող, ածական ա-
ռած ըսել է. ուստի բառի մը առանձին ոչ գոյական և
ոչ ածական ըլլալը կրնանք վճռել, զորօրինակ .

Որոշեալ դոյական և ածական

Եղական արական	أَخْلَقُ الْحَسَنُ	բարբ(ն) դեղեցիկ
» իգական	أَخْلَقَتُ الْحَسَنَةَ	
Յոգնական	أَخْلَاقُ الْحَسَنَةِ	

Եղական արական	أَخْلَقُ السَّيِّئُ	բարբ(ն) յոռի
» իգական	أَخْلَقَتُ السَّيِّئَةَ	
Յոգնական	أَخْلَاقُ السَّيِّئَةِ	

58. Բաց ի وَنٌ և بِنٌ վերջաւորեալ բայածականներէն՝ որ անձ կը ցուցնեն, դրեթէ ամէն յոգնական, թէ կանոնաւոր և թէ անկանոն, իգական սեռէ է ըստ քերականական առածին թէ (كُلُّ جَمْعٍ مُؤَنَّثٌ) ամէն յոգնական իգական է :

Անորոշ դոյական և ածական

Եղական արական	خُلِقَ حَسَنٌ	բարբ դեղեցիկ
» իգական	خُلِقَتُ حَسَنَةً	
Յոգնական	أَخْلَاقٌ حَسَنَةٌ	

59. Եւանօթութիւն. — Որոշեալ անունները կ'ունենան վերջերնին մէկ فتحه և մէկ كسره և մէկ ضمه . իսկ անորոշներն ասոնց իւրաքանչիւրէն երկերկու, ինչպէս տեսնուեցաւ վերադոյն : (Տես հատուած 42 և այլն) :

Կը դնենք աստանոր մէկ քանի օրինակ ևս, վարժութեան համար :

* Քիչ սովորական է ըսել متقاعدين قديمة (վաղիմի հանգստաւորներ) . փոխանակ ըսելու متقاعدين قديمين :

Արոչեալ գոյական և ածական

الرَّجُلُ الْكَايِلُ	այր (ն) կատարեալ .
الرِّجَالُ الْكَايِمَةُ	արք (ն) կատարեալք .
الْبَيْتُ الْوَاسِعُ	տուն (ն) ընդարձակ .
الْبَيْتُ الْوَاسِعَةُ	տունք (ն) ընդարձակք .

Անորոշ գոյական և ածական

رَجُلٌ كَامِلٌ	այր (ոմն) կատարեալ .
رِجَالٌ كَامِلَةٌ	արք (ոմանք) կատարեալք .
بَيْتٌ وَاسِعٌ	տուն (մի) ընդարձակ .
بَيْتٌ وَاسِعَةٌ	տունք ընդարձակք .

60. Անձն կամ իր ցուցնող յոգնական գոյականի մը ածականը կը գրուի եղական իգական. ինչպէս որ տեսնուեցաւ վերի օրինակին մէջ երբեմն կանոնաւոր և կամ անկանոն յոգնական . իսկ երկուական գոյականին ածականն երկուական կը գրուի միշտ, ինչպէս .

Կանոնաւոր անձնական արական

Եղ .	المَصْفُ الشُّهُورُ	Մատենագիր (ն) համբաւաւոր
Երկ .	المَصْفَانِ الشُّهُورَانِ	Մատենագիրքն համբաւաւորք երկոքին
	المَصْفَيَيْنِ الشُّهُورَيْنِ	(զ, յ) երկուին մատենագիրսն համբաւաւորս
Յոդ .	المَصْفُونَ الشُّهُورُونَ	Մատենագիրք (ն) համբաւաւորք (աւելի քան զերկուս)
	المَصْفِينَ الشُّهُورِينَ	(զ, է) մատենագիրս (ն) համբաւաւորս

Կանոնաւոր անձնական իրական

- Եղ. الْمُصَيَّفَةُ الْمَشْهُورَةُ Հեղինակուհի(ն) համբաւաւոր
- Երկ. { الْمُصَيَّفَتَانِ الْمَشْهُورَتَانِ Հեղինակուհիքն համբաւաւորք երկորին
- { الْمُصَيَّفَتَيْنِ الْمَشْهُورَتَيْنِ (2, 3) երկուսին հեղինակուհիսն համբաւաւորս
- Յոդ. الْمُصَيَّفَاتُ الْمَشْهُورَاتُ Հեղինակուհիք(ն) համբաւաւորք (աւելի քան զերկուս .

Անկանոն անձնական արական

- Յոդ. { الْمُعَلِّمُونَ الْكِرَامَ ուսուցիչք(ն) սլատուաւորք
- { الْمُعَلِّمِينَ الْكِرَامَ զուսուցիչս(ն) սլատուաւորս
- { بِالْمُعَلِّمِينَ الْكِرَامِ յուսուցիչս(ն) սլատուաւորս
- Յոդ. الْعُلَمَاءُ الْفَخَّامُ գիտունք(ն), օրինականք(ն) վսեմք :

Անկանոն և կանոնաւոր իրական

61. Յոդնականներուն ածականները յաճախ եղական իրական և սակաւ ուրեք յոդնական կը դրուին (Տես հատուած (70, 71.), ինչպէս .

الْمَطَالِبُ الْمَقْبُولَةُ գիտաւորութիւնքն ընդ ունելիք

كُتِبَ نَفْسَهُ մատեանք ընտիրք

{ الْكَلِمَاتُ الطَّيِّبَاتُ } խօսքն բարիք .

{ الْكَلِمَاتُ الطَّيِّبَةُ }

مَنَازِلُ شَاهِقَاتُ բարձրարեւրձ ասլարանք :

62. Յատուկ անուանք և յատկացուցչով որոշեալ հասարակ անուանք ال յօգը չեն առնուր. այլ իրենց ածականը միայն կ'առնու յօգը, ինչպէս .

عيسى المسيح օծեալն Յիսուս
إبراهيم الأمين հաւատարիմն Սրբահամ

أَبِي الْمَكْرَمِ أَرْسَلَ إِلَى هَذِهِ الرِّسَالَةِ Հոյր իմ պատուական առաքեաց ինձ զայս նամակ :

Անորոշ գոյականներն երբեմն ամբողջ նախադասութիւն մը իբր ածական կ'առնուն, ինչպէս .

جَاءَنِي رَجُلٌ قَامَ أَبُوهُ } եկն առ իս այր ոմն, որոյ հայրն յո-
جَاءَنِي رَجُلٌ أَبُوهُ قَامِمٌ } տին կայր .

مَرَزْتُ بِجَيْلِيلٍ يُحِبُّ الْعِلْمَ Հանդիպեցայ բարեկամի մը, որ կը սիրէ զգիտութիւն .

63. فَعُولُ ձևոյն վրայ գացող բայածականները, եթէ ներգործական կամ չեզոք բայի իմաստ ունենան, և فَعِيلُ ձևոյն վրայ գացողները, եթէ կրաւորական բայի իմաստ ունենան, անխփփոխ կը մնան, այսինքն իրենց գոյականներուն հետ չեն համաձայնիր, ինչպէս .

رَجُلٌ عَدُوٌّ այր մեղադրող رَجُلٌ صَبُورٌ այր համբերող
إِمْرَأَةٌ عَدُوٌّ կին մեղադրող إِمْرَأَةٌ صَبُورٌ կին համբերող
جَارِيَةٌ كَسُولٌ աղախին ծանրաբարոյ

Բայց երբ գոյականը ներգործութեամբ գրուած չըլլայ՝ ածականը սեռին յարմարցնել հարկ կ'ըլլայ, ինչպէս .
هَذِهِ قَبِيلَةٌ այս սպանեալ էգ մի է :

رَجُلٌ جَرِيحٌ այր վիրաւորեալ ۱۰۰۱۱ ۱۰۰۱۱ ۱۰۰۱۱ ۱۰۰۱۱
 امْرَأَةٌ جَرِيحٌ կին վիրաւորեալ ۱۰۰۱۱ ۱۰۰۱۱ ۱۰۰۱۱ ۱۰۰۱۱

64. Ընդհակառակն ۱۰۰۱۱ ۱۰۰۱۱ ۱۰۰۱۱ ۱۰۰۱۱
 եթէ կրաւորական բայի իմաստ ունենան և ۱۰۰۱۱ ۱۰۰۱۱ ۱۰۰۱۱ ۱۰۰۱۱
 վրայ գացողները, եթէ ներգործական բայի իմաստ ու-
 նենան, կը համաձայնին, ինչպէս .

کِتَابٌ زَبُوٌّ մատեան գրեալ ۱۰۰۱۱ ۱۰۰۱۱ ۱۰۰۱۱ ۱۰۰۱۱
 نَاقَةٌ خَلُوبَةٌ մատակ ուղտ կըթելի ۱۰۰۱۱ ۱۰۰۱۱ ۱۰۰۱۱ ۱۰۰۱۱

Յաղագս բաժանման ածականաց

65. Ածականները չորս աստիճան կը բաժանին, զորս .

- Ա . صِغَةٌ اَصْلِيَّةٌ գրական ածական
- Բ . تَفْضِيلِيَّةٌ » բաղդատական »
- Գ . اِفْرَاطِيَّةٌ » գերադրական »
- Դ . تَصْنِيبِيَّةٌ » կամ تَقْلِيلِيَّةٌ վտրրական կամ նուազական

66. Դրական ածականը սարզ ածական մըն է, ինչ .

حَسَنٌ	կարծր	عَارِي	մերկ
عَالِمٌ	գիտուն	عُرْيَانٌ	
فَقِيرٌ	աղքատ	عَطْشَانٌ	ծարաւի
جَرِيحٌ	վիրաւորեալ	جَائِعٌ	անօթի
مَشْهُورٌ	համբաւաւոր	جَوْعَانٌ	հիւանդ
أَصْغَرُ	գեղին	مَرِيضٌ	ստուար, խոչոր
عَادِي	սովորական	صَخِيمٌ	

جمال (բեռնակիր) . جمال
 (ուղտապան) . حلاج کداف (նետող կամ գլխիչ) . قصاب
 (սպանդագործ) . نثار , اكار , بذار , زرار , حرث , زراع .
 فلاح . այս վեց բառերն ալ միևնոյն նշանակութեամբ սեր-
 մանահան ըսել է :

الْحُرُوفُ الزَّائِدَةُ عَلَى الْأَصْلِ

Արմատին վրայ յաւելեալ գիրեր .

31. Քերականութեան մէջ բառերուն վրայ իրր եկա-
 մուտ տասն գիր կ'աւելնայ, որք են . ه , و , ی , ت , ا ,
 ل , م , س , ن , آ , م , س , ل . ասոնցմէ մէկ կամ աւելի գիր բառի
 մը վրայ յաւելնալով, այլևայլ նշանակութիւններ կ'ուտայ
 անոր, զոր ճարտար պերճախօս մը ամիտօրած է սոյն գրերը
 սա երեք խօսքին իւրաքանչիւրին մէջ՝ վայելուչ կերպով
 և զուարճալի արուեստիւ, զորօրինակ .

هُوَ يَتُ السَّمَانَ սիրեցի կամ կը սիրեմ գէրերը .
 سَأَسْتَمُونِيهَا հարցուցիք ինձ զայն .
 أَلْيَوْمَ تَنْسَاهُ այսօր կը մոռնաք զայն .

التَّرَاكِبُ الْمُسْتَعْمَلَةُ

Գործածական բաղադրու թիւներ .

32. Բառերը իրարու հետ վեց կերպով կը կապակցին
 Ա. تَرَكِبُ إِسْنَادِي մակդիրն ենթակային հետ, ինչպէս .

Ահաւասիկ ձևերը .

فَعَلَ =	شكس	անհնազանդ	فَعَالَ =	جان	երկչտա
فَعِلَ =	ضيق	նեղ	فَعَالَ =	شجاع	բաշ, կորովի
فَعَلَ =	صاب	կարծր	فَعِلَ =	شيطم	հասակաւոր
فَعَلَ =	حسن	գեղեցիկ	فَعَلَ =	جيد	լաւ, գեղեցիկ
فَعِلَ =	خشن	խիստ, կարծր	فَعِلَ =	سليم	ողջ, անմեղ
فَعَلَ =	ندس	խմաստուն	فَعُول =	غيور	նախանձոտ
فَعِلَ =	صفر	սպարապ	فَعَلَان =	غضبان	բարկացող
فَعَلَ =	جنب	սկզբ, զաղեր	أَفْعُلُ =	اخضر	կանաչ

Չէզոք նշանակութիւն ունեցող فاعل ձևն ալ բայածական մ'է . բայց այս ձևը վաղանցուկ և անտե գործողութիւն կը նշանակէ , վասն որոյ այս կերպով կը տարբերի վեց ան յարմարութիւնս .

34. Փոքրական կամ նուազական ածականին ձևն է **فَعِيلٌ** որ բառին նշանակութիւնը կը սփռուի իր կամ կը փոքրացնէ , զտրտիւնակ :

حَسْبُ գեղանի կամ գեղեցիկ **حُسَيْنٌ** փոքր կամ նուազ գեղեցիկ **عَالِمٌ** գիտուն (ի կրօնս) **عَوِيْلٌ** նուազ գիտուն

35. Այս փոքրական ձևը բազմիցս գոյականներէն ալ կը շինուի , ինչպէս .

حَصْنٌ	ամրոց .	حُصَيْنٌ	փոքր ամրոց .
هَرَّةٌ	կատու .	هَرِيرَةٌ	կատուիկ .
كاتبٌ	նոտար .	كوتيبٌ	փոքր նոտար .
مكتوبٌ	նամակ .	مكتيبٌ	նամակիկ .

عبد	ծառայ .	عيد	փոքր ծառայ .
كوكب	աստղ .	كويكب	աստղիկ .
دفتر	տոմար .	دفتر	փոքր տոմար :

ՅԱՂԱԴՍ ԹՈՒԱԿԱՆ ԱՆՈՒԱՆՅ

اسماء الاعداد

36. Թուական անունները բանի մը չափը կամ քանակութիւնը կը ցուցնեն , և չորս տեսակ են :

Ա.	اعداد اصلية	բացարձակ թիւեր
Բ.	وصفيه	» դասական թիւեր
Գ.	كسريه	» կոտորակական թիւեր
Դ.	توزيعيه	» բաշխական թիւեր :

37. Բացարձակները բուն թիւերուն անուններն են , որ կ'ըսուին միաւոր احد . տասնաւոր عشرات . հարիւրաւոր مئات . հազարաւոր الاف , الوف .

38. Արաբերէնի մէջ թուոց արմատական անուններն տասն և երկու են , այսինքն أحد (մի) էն սկսեալ մինչև ألف (հարիւր) և مائة (հազար) թիւերն . և عشرة (տասն) եղած թիւերն . մնացեալ բոլոր թիւերն սոյն երկստասան արմատական բառերէն բարդութեամբ կը շինուին , զորօր .

Միաւորք		Միաւորք	
Արական	Իգական	Արական	Իգական
واحد	1	اثنان	2
أحد		إثنان	
	واحدة	إثنتان	
	إحدى	إثنتين	

Միաւորք

Արական		Իգական
ثلاثة } ثلاثة }	3	ثلاث } ثلاث }
اربعة	4	اربع
خمسة	5	خميس
سنة	6	ست
سبعة	7	سبع
ثمانية	8	ثمان } ثمان }
تسعة	9	تسع
عشرة	10	عشر

Տասնաւորք

Արական		Իգական
عشر احد	11	احدى عشر
» { اثنا اثني }	12	» { اثنتا اثنتي }

Տասնաւորք

Արական		Իգական
عشر		عشرة
» } » }	13	» } » }
»	14	»
»	15	»
»	16	»
»	17	»
»	18	»
»	19	»
عشرون	20	عشرون
ثلاثون	30	ثلاثون
اربعون	40	اربعون
خمسون	50	خمسون
ستون	60	ستون
سبعون	70	سبعون
ثمانون	80	ثمانون
تسعون	90	تسعون

39. Ինչպէս կերևի թուական անուանց միաւորք երեքէ սկսեալ, մինչև տասն ի միասին առեալ, ծայրերնին օ ունեցողք արական են . իսկ առանց օ ի երրորդ իգական:

Տասնաւորաց արականը միայն օ օրէն ձգելով և իգականը միաւոր իգական ձևոյն հետ . յիշեալ օ ն պահելով կըլլայ :

Ծանօթութիւն. — Արարացիք նախապատիւ թիւը յառաջ կը դասեն այսինքն միաւորէն կ'սկսին թուել, ինչ. 1, 10, 100, և ոչ 111. օրինակ 1309, لِسْتَةِ تِسْعٍ وَثَلَاثِينَ وَآلْفٍ, պէտք է միաւորէն կարդալ. ուրիշ օր. 1281, فِي سَنَةِ إِحْدَى وَثَمَانٍ وَمِائَتَيْنِ وَآلْفٍ.

Հարիւրաւորք

Հազարաւորք

100 مائة

1000 ألف

200 مائتان مائتين

2000 الفان الفين

300 ٣٠٠ ثلاث مائة
400 ٤٠٠ اربع مائة

300 թիւէն մինչև 900 ին միաւորներն իգական են ,
Ուստի ամբողջ բառը իգական կը նկատուի :

Աբաբացիք որ և է բարդեալ թիւերուն միաւորը
սկիզբը դնելով կ'սկսին բարդել :

ستة վեց բառին բուն արմատն է سدس . և հետևա-
բար քերականական բոլոր փոփոխութիւնք այս արմատէն
կը շինուին :

80. Դասականը միաւորներուն արմատները فاعل ձե-
ւոյն կը վերածէ , և իւր նախորդին այսինքն դոյականին
կարգն ու աստիճանը կը ցուցնէ :

Արական	Իգական	Արական	Իգական
* اول کلام	اولی ***	سابع	سابعة
حادی	حادية	ثامن	ثامنة
ثانی	ثانية	تاسع	تاسعة
ثالث	ثالثة	عاشر	عاشرة
رابع	رابعة	حادی عشر	حادية عشر
خامس	خامسة	» ثانی	» ثانية
سادس	سادسة	» ثالث	» ثالثة

81. Կոտորակականը մէկ ամբողջ թուոյն հաւասար

* Էփէփէ . այս բառը غير المنصرف կ'ըլլայ եթէ ածական վարուի :

** Էփփէփէ . այս բառն ալ منصرف կ'ըլլայ եթէ ածական չըվարուի , ինչպէս .
1. ٤٠٠ لقيته عاما اول . 2. ٤٠٠ لقيته عاما اول . 2. ٤٠٠ لقيته عاما اول .
4. ٤٠٠ لقيته عاما اول . 2. ٤٠٠ لقيته عاما اول . 2. ٤٠٠ لقيته عاما اول .
4. ٤٠٠ لقيته عاما اول . 2. ٤٠٠ لقيته عاما اول . 2. ٤٠٠ لقيته عاما اول .

*** Իւլ . այս բառը فاعل ձեւոյն վրայ չէ , որովհետև ծագումը ուրիշ արմա-
տէ է , այլ ոչ թուական անունէ :

մասերէն որոշեալ մէկ մասը կը ցուցնէ , որոնք միաւորներուն արմատները երկու կամ մէկ ضمه ով կարդալով կ'ըլլայ , ինչպէս :

نصف	կէս	ثلث	կամ	ثلثه , ثلث	եւ	ثلث	կամ	سبع	մէկ եօթնորդ
رابع	»	ربع	մէկ քաւորդ	ربيع	»	ثمان	»	ثمان	մէկ ութորդ
خمس	»	خمس	մէկ հնգորդ	»	»	تسع	»	تسع	մէկ իննորդ
سدس	»	سدس	մէկ վեցորդ	»	»	عشر	»	عشر	մէկ տասնորդ

يَشْرَبُ الْحَمْرُ مَرَّةً أَلِثَلثَ سَنَةً երեք տարին անգամ մը գինի կ'ըմպէ :

82. Բաշխական թիւերը فُعَالٌ և مُفَعَّلٌ ձևերը կ'առնուն միաւորաց նկատմամբ , և կը ցուցնեն մէն մի թուոյն կրկնութիւնը , ինչպէս :

أَحَادٌ	»	وَأَحَادٌ	»	مَوْحَدٌ	»	واحداً	»	واحداً	մէկ մէկ
ثَنَاءٌ	»	ثَنَاءٌ	»	مَثْنِيٌّ	»	اثنان	»	اثنان	երկու երկու
ثَلَاثٌ	»	ثَلَاثٌ	»	مَثَلثٌ	»	ثلاثة	»	ثلاثة	երեք երեք
رُبَاعٌ	»	رُبَاعٌ	»	مَرَبِيعٌ	»	اربعة	»	اربعة	չորս չորս և այլք :

83. Թուական անունները կ'ունենան երեք կերպ լրացուցիչ կամ որոշիչ :

Ա. Միաւորներուն լրացուցիչը կ'ըլլան յոդ . սեռ .
عندي عشر كرايس . երեք այր և երեք կին . ثلثة رجال و أربع نسوة
քովս կայ տասը թերթեր . جمع كرايس .

Բ. Տասնաւորներուն լրացուցիչը կ'ըլլայ ևզկ . հայց .
اثناعشرة امرأة . אחד عشر رجلا
երկուտասան կիներ :

Գ. Հարիւրաւորին և հազարաւորին լրացուցիչը կ'ըլլ-

* Առնց թէ արականը և թէ իգականը մի և նոյն ձևն ունին :

լայ եղական սեռական *وَأَنَّهُ رَجُلٌ* հարիւր այր մարդիկ .
և *وَالْفِ قَرَسٌ* հազար ձիան :

Գ Լ Ո Ւ Խ Բ .

—

ԴԵՐԱՆՈՒՆ *الضَّمِيرُ*

84. Դերանունը կը դրուի անուան տեղ և ունի երեք որոշեալ դէմք , և երեքի կը բաժանի , ինչպէս .

Էական Յուշական , և Յարաբերական .

Էական կամ անձնական դերանունին կ'ըսուի *ضمير شخصي*

Առաջին ու երկրորդ դէմք կ'որոշէ խօսողին ու լսողին անձը . իսկ երրորդ դէմք՝ խօսքը յառաջագոյն անցած անուան մը տեղը կանցնի ստէպ չկրկնելու համար :

Երկու են էական դերանունները . Առանձնական կամ Անջատական . *الْمُنْفَصِلَةُ* և Կցական *الْمُتَّصِلَةُ* .

Առանձնականը բնաւ չյարակցիր ուրիշ բառի հետ , և ինքն ալ կըմնայ միշտ ուղղական :

Ա Ն Ո Ւ Ա Ն Ք Գ Ի Մ Ա Յ

85. *مُسَلِّمٌ* Ա . դէմ . *مُخَاطَبٌ* Բ . դէմ . *غَائِبٌ* Գ . դէմ :

Էական դերանուանք առանձնականք .

الضَّمائر المنفصلة

<i>متكلم</i> } <i>متكلمة</i> }	انا <i>Էս</i>		<i>أنت</i> } <i>أنت</i> }	<i>դու</i>		هو <i>Գայբ</i> هي <i>Գայբ</i>	<i>Նա</i>
-----------------------------------	---------------	--	------------------------------	------------	--	----------------------------------	-----------

متكلمان	} نحن	مخاطبان	} انما	غائبان	} هما	} نون
متكلمتان		مخاطبتان		غائبتان		
متكلمون		مخاطبون		غائبون		
متكلمات		مخاطبات		غائبات		

Կցականները բնաւ առանձին չեն վարուիր այլ միշտ անուններու բայերու նախդիրներու ծայրը կը կցուին և ըստ այնմ դէմերը կ'որոշեն և ըստ տեղւոյն սեռական հայցական և տրական կը նշանակեն :

Էական դերանուանք կցականք

الضائر المتصلة

Սրական.	Հասարակ.	Իգական	Օրհնակ.
Ա. դէմ			
Եզական	ي ي		رَأْسِي ԳԼՈՒՍ
Երկուական } Յողնական }	نا		رَأْسِنَا ԳԼՈՒՆՆԻՍ
Բ. դէմ			
Եզական	ك	رَأْسُكَ Կ	رَأْسِكَ ԳԼՈՒՍԻԿ
Երկուական } Յողնական }	كَمْ	رَأْسُكُمْ Կ	رَأْسُكُمَا } رَأْسُكُمْ Կ رَأْسُكُمْ Կ
Գ. դէմ			
Եզական	ه ه	رَأْسُهُ Կ	رَأْسِهَا ԳԼՈՒՍԻԸ
Երկուական } Յողնական }	هْم	رَأْسُهُمْ Կ	رَأْسُهُمَا } رَأْسُهُمْ Կ رَأْسُهُمْ Կ

Այս երկու տեսակ դերանուանց Գ. դէմի երկուականներն ու յողնականները մի և նոյն ձևն ունեն, վաճն որոյ

խօսքի մէջ հօլովման տակ պատահած միջոցին ի հարկէ կցականաց կը վերաբերին :

86. Ասոնց սկիզբը շատ անգամ اَيَا մասնիկը դրուելով տրականի կամ հայցականի հօլով կը շինէ , ինչպէս .

اَيَا	ինձ , զիս	} اياك	քեզ , զքեզ	} اياه	նմա , զնա			
اَيَانَا	մեզ , զմեզ					} اياك	} اياها	
		} اياكما	ձեզ , զձեզ	} اياهم	նոցա , զնոսա			
						} اياكم	} اياهن	
								} اياكن

Օրինակ .

اَيَا اَنْضُرُ اَيَا اَسْجُدُ اَيَا اَسْتَغْفِرُ } նմա կը պահանջուիմ նմա կ'երկրպագեմ նմա (Ի նմանէ) թողութիւն կը խնդրեմ :

87. Յուցական անունը اسم الإشارة իրմէ յառաջ ցուցուած կամ նշմարուած բառի մը տեղ կ'անցնի , և երեք կարգ կ'ունենայ , ինչպէս .

ذَا	այս .	մօտաւոր .	اسم الإشارة لِلْقَرِيبِ	»
ذَٰكَ	այդ .	միջին .	لِلْمُتَوَسِّطِ	»
ذَٰلِكَ	այն .	հեռաւոր	لِلْبَعِيدِ	»

88. Պարզ Ա. կարգ .

	Արական	Իգական	
Եզ . ուղ .	ذَا ذَا ذَا	ذِي ذِي ذِي (ذِهِي ذِهِي ذِهِي)	
Երկ .	ուղ .	ذَانِ	تَانِ այս երկուս
	սեռ . ար .	ذَيْنِ	تَيْنِ այսց երկուց , զայս երկուս
Յոգ .	اولاءِ և اُولَى	այսօրիկ . ասոնց սեռը հասարակ է :	

Մանօթութիւն . — Դերանունները հոլով չունին . միայն զօրութեամբ կ'իմացունին . սակայն ցուցականներն ու յարաբերականի երկուականներուն ելճները եայի կը փոխունին իբրև սեռական կամ տրական . սակաւ ուրեք ծայրի նշաները շեշտեցով ալ կը կարդացունին , ինչպէս . ذَيْنٌ ' ذَيْنٌ ' تَانِ ' تَانِ . միջին կարգը ունեցող ցուցականները ծայրերնին كاف الخطاب երկրորդ դիմի كاف ք կառնուն :

89.

Բ. Կարգ .

Արական Իգական

Եզ . ուզզ . ذَاكَ تَانِكَ այդ

Երկ . } ուզզ . ذَانِكَ تَانِكَ այդ երկու

{ սեռ . ذَيْنِكَ تَانِكَ այդ , երկու , զայդ երկուս

Յոդ . اُولَئِكَ ' اُولَئِكَ ' այստքիկ , այդուքիկ , այնուքիկ

90.

Գ. Կարգ .

Արական Իգական

Եզ . ուզզ . ذَٰلِكَ تَانِكَ այն

Երկ . } ուզզ . ذَاتِكَ تَانِكَ այնուքիկ երկու

{ սեռ . արկ . ذَيْنِكَ تَانِكَ այնուքիկ երկուց , զայնուքիկ

[զերկուս

Յոդ . اُولَئِكَ ' اُولَئِكَ ' այնուքիկ աւելի քան զերկուս

Մանօթութիւն . — Երկրորդ դիմի كاف ք իւր ամէն սեռովը և թուովը առհասարակ ցուցականաց ծայրը կա-

ւեւնայ , ցուցուած անուան սեռին և թուոյն և դէմբին
համեմատ , ինչպէս . ذلك , ذلكما , ذلكم և այլն :

Բաղադրեալ .

Երբեմն մօտաւորին կամ սակաւ ուրեք միջնին վրայ
هـاء التثنية (ուշադրութիւնը զարթուցանել) կ'աւեւնայ , ինչ .

	Արահան	Իգահան				
Եղ . ուղղ .	هَذَا	هَذِهِ				
Երկ .	هَذَانِ	هَٰئَانِ				
<table border="0"> <tr> <td rowspan="2"> { ուղղ . սեռ . արկ . </td> <td>هَذَانِ</td> <td>هَٰئَانِ</td> </tr> <tr> <td>هَٰذَيْنِ</td> <td>هَٰئَيْنِ</td> </tr> </table>	{ ուղղ . սեռ . արկ .	هَذَانِ	هَٰئَانِ	هَٰذَيْنِ	هَٰئَيْنِ	համ այս կամ այն կամ հան
{ ուղղ . սեռ . արկ .		هَذَانِ	هَٰئَانِ			
	هَٰذَيْنِ	هَٰئَيْنِ				
Յոդ .	هَٰذَاكَ	هَٰؤُلَاءِ				

Յարաբերական դերանունը اسم الموصول իր վրայ ունեցած տարտամութիւնը՝ իրմէ անմիջապէս ետքը , յաջորդող խօսքէն الصَّلَاةُ յայտնի կ'ըլլայ . և յարաբերականով միատեղ ամբողջ խօսքը նախորդին այսինքն յարաբերեալին ածական կամ խնդիր կ'ըլլայ :

Արահան	Իգահան	
الَّذِي	الَّتِي	} անձնականի և իրականի համար
أَيْ	أَيُّهُ	
مَنْ		միայն անձնականի »
مَا		միայն իրականի »

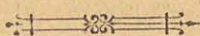
الَّذِي رَأَيْتُهُ هُوَ ابْنُ أَخِيكَ Ե (տեսած մարդս եղբօրորդիդ է) : جاءنا الذي
 երէկ մէկ մէկու պատահած անձերնիս մեզ եկաւ . لا قنائه أمس

այցելեցի կամ հիւանդ տես դացի այն
Ժերունւոյն որ հիւանդ է կամ էր : *جاءت التي رأيناها أمس* եկաւ
այն կինն զոր երէկ տեսանք : *عجبتني أنهم هو مؤدب* ինձ լաւ եկաւ
անոնց կրթեալ անձը . կամ զիս զարմացուց : *عجبتني أيمن هي*
անոնց կրթեալ սրբիւնչտուհին ինձ լաւ եկաւ , կամ
զիս զարմացուց : *من علمني حرفاً فقد صيرني عبداً إن شاء باع وإن شاء أعتق* *
այն որ ինձ գիր մը կ'ուսուցանէ թող զիս (իրեն) ծառայ
համարէ . եթէ կամի վաճառէ և եթէ կամի արձակէ :
من أطاع غضبه أضاع آذبه այն որ իւր բարկութեանը կը հնա-
զանդի՝ իւր պատկառանքը կը կորսնցնէ : *من لم يتعلم في صغره*
մանկութեանը բան չուսանողը ծերութեանը
յառաջ չերթար : *قال ولا تنظر إلى ما قال* մի հայեր խո-
սողին այլ հայեա նորա խօսիցն : *وجدت ما طلبته* գտայ զայն
զոր կը խնդրէի : *خذ ما صفا دغ ما كدر* առ զպարզն և հերքեա
զպղտորն : *ما عندكم يفتى وما عند ربكم يسئى* ինչ որ առ ընթեր ձեր է
կամ մերձ է կ'ապականի, կ'ոչնչանայ, և ինչ որ առ ընթեր
Տեառն է (Աստուծոյ) յաւիտեան հաստատուն կը մնայ .
أية آية من وما ասոնք երբեմն հարցման նշանակութեամբ ալ
կը վարուին : *أي كتاب أقرأك المعلم فاقراءه* զաստատուն քեզ ո՛ր
գիրքը կը կարդացնէ կարդա՛ դայն : *آية امرأة علمت فبهى عالمه*
ո՛ր կին ուսուցանէ, ուրեմն գիտուն է այն : *من الذي سلم عليك*
ո՛վ է այն որ զքեզ սղջունեց : *لو ما غيرك من حالك وما أصابك*
բան փոփոխեց զքեզ քու վիճակէդ և ի՞նչ բան քեզ պա-
տահեցաւ , և կամ (ինչ գիպեցաւ) :

* Շատ անգամ անցեալ ժամանակները ներկոյ կամ սպասելի պէտք է
թարգմանել :

الذی Յարաբերական դերանուան ամբողջութիւնը.

	Արական	Իգական
Եզ.	الذی	التي
Երկ.	{ الذان	اللتان
	{ الذین	اللتین , اللاتی , اللات , اللواتی , اللوات , اللواتی , اللواتی
Յոգ.	الذین	الذی , الذون , الاولی

Գ Լ Ո Ւ Խ Գ .

—

فعلُ أَلْفَعُ

91. Բայը գործողութիւն կը ցուցնէ և մարդուս մըտքին մէջի դաղափարը դատման եղանակաւ կ'արտայայտէ , և վիճակ և որպիսութիւն մը կը յայտնէ իր մէջ ամբողջ խօսք կամ խմաստ պարունակելով . բացի էական և էականի պէս վարուող բայերէն , ինչպէս . كَسَبَ . ստեղծեց . خَلَقَ գրեց . يَعْلَمُ գիտէ կամ պիտի գիտնայ . يَضْحَكُ կը խնդայ կամ պիտի խնդայ . որ ըսել է Աստուած ստեղծող եղաւ . ահաւասիկ մէկ ամբողջ խօսք մը , կամ որ նոյն է նախագասութիւն մը կազմեց . (այս ինչ մարդ) գրող եղաւ գիտցող կ'ըլլայ . և այլն , առանց բայի գատողութիւն կամ նախագասութիւն չկրնար ըլլալ : Ուստի ասկից կը հետեւի թէ բայերը իրենց գործողութիւնը կատարելու մասին ժամանակի պէտք ունին . քանզի անցեալին կամ ներ-

կային և կամ ապագային մէջ պիտի գործեն ինչ որ պիտի գործեն կամ չգործեն , ինչպէս .

فَتَحَّ رացաւ , (անցեալ) . فَتَحَّ ما չբացաւ . فَتَحَّ կը բանայ , (ներկայ) . կամ պիտի բանայ , (ապագանի) . مَا يَفْتَحُ չբանար , (ներկայ) . لَا يَفْتَحُ չպիտի բանայ , (ապագանի) . هَبَطَ վար իջաւ , مَا هَبَطَ վար չիջաւ . هَبَطَ վար կիջնէ կամ պիտի իջնէ . لَا يَهْبِطُ չիջներ . لَا يَهْبِطُ չպիտի իջնէ :

92. Արդ բայերը նախ սեռօրէն երեքի կը բաժանին : Ներգործական *أَفْعَلُ التَّعَدِّي* . Չէզոքական *الْفِعْلُ اللَّازِمُ* , և էական *الفعل الناقص* կամ نسبة :

Ներգործականը իր գործողութիւնը գործողէն դուրս ուրիշի մը վրայ կը կատարէ , զորօրինակ *فَتَحَّ زَيْدٌ الْبَابَ* զէյսը դուռը բացաւ . որովհետեւ բացողը *زَيْدٌ* է . ուրեմն տէր բայի է *فَاعِلٌ* . բացուողն ալ *مَوْجُودٌ* է , սեռի խնդիր կըլլայ *مَمْعُولٌ بِهِ* .

Կրաւորականը ներգործականէն կարտագրի և ինքնին զատ և անկախ բայ մը չէ . քանզի առանց ներգործականի կրաւորական չըլլար :

Չէզոք բայը իր գործը իր վրայ կը կատարէ առանց իրմէ դուրս հանելու , այնպէս որ մի և նոյն անձը կամ իրը միանգամայն տէր Բայի ու Սեռի խնդիր կըլլայ , ինչպէս . ذَهَبَ سُلَيْمَانٌ Սուլթաննը գնաց , որ ինքզինքը տարաւ կիմացուի , ինչպէս որ հայերէնի մէջ ալ կրաւորական Բայը Սեռի խնդ-

դիր կ'առնու եթէ գործը իր վրայ կատարուի , ինչպէս . եղաւ զթաղ , արկաւ հանդերձ զիւրեաւ :

93. Ներգործականը առանց Սեռի խնդրոյ չլրանար , ինչպէս :

سَرَقَ زَيْدٌ الْمَالَ يَقْطَعُ الْحَاكِمُ يَدَهُ Գէյտը ինչքը գողցաւ դատաւորը անոր ձեռքը կը հատանէ : عَجِبْتُ مِنْ ضَرْبِ زَيْدٍ عَمْرًا Գարմացայ զէյտին զամբոսն հարկանեւէն : هَمَّةُ الرِّجَالِ تَقَاعُ الْجِبَالَ Կայր մարդոց ժրաջանութիւնը լեռները կը կորզէ կամ կը տապալէ :

Չէզոքը առանց սեռի խնդրոյ կ'ամբողջանայ . զորօր .

إذا جاءَ الْقَضَاءُ عَمِيَ الْبَصَرُ երբ ճակատագիրը գայ , այսինքն Սատուածային վճիռը վրայ հասնի՝ աչքը կը կուրնայ : إذا جاءَ الْقَضَاءُ ضَاقَ الْقَضَاءُ Երբոր ճակատագիրը գործադրէ՝ ընդարձակ հրապարակը կ'անձկանայ : طَوَّيْتُ لِمَنْ طَالَ عُمُرُهُ وَحَسُنَ عَمَلُهُ երանի անոր՝ որ կեանքը երկարացաւ (կ'երկարի) և գործը բարի եղաւ (կ'ըլլայ) : الْفُرْصَةُ سُرْبَةُ الْفَوْتِ وَبَطِيئَةُ الْعُودِ Կատահութիւնը վազանցուկ է կամ արագընթաց , և յետագարձը յամուսչարժ :

94. Էական الْأَفْعَالُ النَّاقِصَةُ պակաս բայեր . كَانَ زَيْدٌ عَالِمًا միւս բայերը الْفِعْلُ التَّامُ կատարեալ բայ են , որովհետև կատարեալ բայերուն խնդիրները իրենց մէջն են . ուստի երկու բառով խօսը կ'ամբողջանայ . զորօրինակ عِلْمٌ زَيْدٌ Գէյտը գիտցաւ :

95. Ներգործական բայերը երկու կերպ են :

Ա . Ըստ ինքեան ներգործական զորօր . كَتَبَ գրեց .

شَرَّ սպիռեց . سَبَبَ Զուր հոսեցուց :

Բ. Երեք միջոցաւ Ձէզոք բայերը ներդործականի կը դառնան . 1. Սկիզբը همزه մը դնելով . օրինակ نَزَلَ [իջաւ . أَنْزَلَ [իջեցուց . 2. Միջին արմատ գիրը կրկնելով فَرَحَ ուրախացաւ . فَرِحَ ուրախացուց . 3. Վերջը նախգիր մը աւելցնելով , حَرَجَ ելաւ به حَرَجَ հանեց :

Այս վերջինս արմատական և միանդամայն յաւելեալ բայերուն առ հասարակ կը դրուի . մէկ բայով երեքէն ալ օրինակ . خَرَجْتُ بِهِ مِنَ الدَّارِ ' خَرَجْتُهُ مِنَ الدَّارِ ' أَخْرَجْتُهُ مِنَ الدَّارِ սուսնէն դուրս հանեցի զայն . انْطَلَقْتُ بِهِ . լսկ պակաս բայը ինքնին ամբողջ նշանակութիւն չ'ունենալուն համար արդէն խնդրոյ մը կը կարօտի , ինչպէս . كَانَ زَيْدٌ عَالِمًا . զէյյաը գիտուն եղաւ , գիտցաւ . որ վերի երկու բառով շինուած علم زيد [սօսքին ճշգիւ կը համապատասխանէ . նաև صار عمرٌ غنياً կամ فقيراً Ամրուն հարուստ եղաւ կամ աղքատ , بقائمٍ ليس سليمان قائماً Սիւլէյման յօտաց չեղաւ . كَبِلْتُ التَّوْبَةَ مادام التَّوْبَةُ داخلاً فِي البَدَنِ կ'ընդունուի զղջումը մինչ հոգին մարմնոյն մէջն է . بَعِيداً بَعِيداً . Բարեւրնը ժամանակիս (այխարհ) մէջ հեռի չէ տարփածուին համար :

96. Տեղեկութիւն . ներդործական և Ձէզոք բայերուն Ա. Բ. դէմերէն գոյացած ուղղական դերանունը և Գ. դէմէն գոյացած դերանունը կամ անունը տէր բայի է فاعل . վասն զի գործողութիւնը կատարողը ինքն է :

Կրասորականինը անուն բայի է نائب الفاعل . վասն զի գործողութիւնը կատարողը ինքը չէ ուրիշն է , վասն որոյ

Ներգործականին սեռի խնդիրը միշտ կրաւորականին ա-
նուն բայի կ'ըլլայ :

Ներգործականէն օրինակ.

مُسَوِّدًا مَارِقًا سَاتِرًا
وَأَمْرًا بِالْعِبَادَةِ
և հրամայեց իրեն ծառայելու :

Ձեզքէն օրինակ.

قَرَّبَ إِبْرَاهِيمُ مِنْهُ
Արրահամ մօտեցաւ անոր :

Կրաւորականէն օրինակ.

مُسَوِّدًا مَارِقًا سَاتِرًا
وَأَمْرًا بِالْعِبَادَةِ
և իրեն (Սու-
տուծոյ) ծառայելու հրամայուեցաւ :

93. Կրաւորական բային կ'ըսուի الْمَجْهُولُ կամ مَفْعُولٌ مِمَّنْ
որ տէր բային անյայտ ըսել է . نَصْرَ عَمْرُوٍّ مِنْ زَيْدٍ
Մարուն զէյտէն օգնուեցաւ (օգնութիւն գտաւ) :

Կրաւորական գործածելու տեղը վեց է :

Ա. Տէր բային ամէնուն գիտցածը ըլլայ . خَلِقَ الْإِنْسَانَ
մարդս ստեղծաւ . յայտնի է որ ասոր տէր բային Սատուած է :

Բ. Մէկ մեծ անձի մը անուն ըլլայ . ضَرَبَ اللَّصُّ
հարուածեցաւ . (ոտտիկանը) հարուածեց :

Գ. Ստորին կարգէ մէկն ըլլայ , شَمَّ الْغَنِيُّ
թշնամանը կրեց . (աղքատէն) :

Դ. Ռ'վ կամ ինչ ըլլալը անյայտ ըլլայ . سُرِقَ الْمَالُ
գողցուեցաւ վասն զի գողը յայտնի չէ :

Ե. Եթէ յայտնի ըսուի վնաս կը կրէ ضَرَبَ عَمْرُوٌّ
հարուածեցաւ Մարուն (ծեծողը պատժոյ ենթակայ է) :

Զ. Սովորելու կամ իմանալու հարկ ըլլայ . قَتَلَ الصَّنَاعِيَّ
Սանա քաղաքին մէջ մէկը սպաննուեցաւ :

98. Էական բայինը ենթակայ և լրացուցիչն ալ մակ-
դիր կ'ըլլայ որ նախադասութիւն մը կը կազմէ , ինչպէս .
ہرکس الارض کرّويه երկիրը բոլորչի է . (երկիրը) ենթակայ (բոլորչին)
նոյն ենթակայնն մակդիրը . القنعة كثر لا يفتى . սակաւապետու-
թիւնն դանձ անսպառ մ'է . الحسود لا يسود . նախանձտը մե-
ծանուն մարդ չ'կրնար ըլլալ . وَعَدُّ السَّخِيِّ دَيْنٌ وَخُلْفُهُ شَيْنٌ . առա-
տաճեուն անձին խոստումը պարտը մ'է և դրժումը ամօ-
թալի . اولادنا أحفادنا أكبادنا . զաւակներնիս թոռներնիս մեր
թոքերն են :

99. Այս օրինակներուն մէջ երկու բառերը մէկ մէ-
կու կապող էական բայը կամ Շաղկապը աբարեքէնի մէջ
զօրութեամբ է نسبة և ասոնց մակդրին վրայ եղած تنوين
երկու ضمّه ն էական բայի ոյժ ունի , բայց դէմը չ'որոշելը
այլ միայն առաջքը դրուած դերանուանց դէմերէն կամ
երրորդ դէմ անուն ենթակայէն կ'իմացուի , ինչպէս .

Եղական

	Արական		Իգական			
کاتبٌ	}	أَنَا ես	գրագիր եմ	}	أَنَا	
		أَنْتَ դու	» ես		كاتبٌ	أَنْتَ
		هُوَ նա կամ	زيدٌ » է կ.		هَندٌ	هِيَ

Երկուական

كاتبانِ كاتبتانِ	}	مَنْ	մեք գրագիր եմք	}	
		أَنْتَ դուք	» էք		
		هُمَا նոքա	» են		

Յոդնական

Արական		Իգական	
کاتبون	نحن	մեք	գրագիր եմք
	أنتم	դուք	» էք
	هم	նոքա	» են
			کاتبات
			نحن
			أنهن
			ههن

100. Էական բայը ներգործութեամբ գրուած Վարչագրագրութեան հարստացաւ . աղքատութենէ հարստութեան փոխարկեցաւ :

Ծանօթութիւն ի վերայ դիմաց . — Ա. Բ. գէմ բայերուն տէր կամ անուն բային դերանուն կ'ըլլայ միշտ . միայն Գ. գէմը անուն կ'ըլլայ, եթէ դերանուն տէր բային տեղը փոխանորդէ . (Տես 84. 96) :

101. Մաղթանաց և աղօթից վերաբերեալ Աստուծոյ ստորագելի եղող բայերը ժամանակի կարօտութիւն չունին, և կատարեալ ժամանակի ձևն ալ իր մէջը անվրէպ ստուգութիւն պարունակելուն համար է . օրինակ :

تَقَدَّسَ ذَاتُهُ Աստուծոյ էութիւնը սուրբ է (ամէն ժամանակ) عَمَّ نَوَالَهُ Աստուծոյ փառքը բարձր է (յաւիտեան) : Աստուծոյ պարգևը առ հասարակ, կամ ընդհանուր է (հանապաղ) : جَلَّ جَلَالُهُ փառաւոր եղիցի նորին փառքը (հանապաղ) : Նաև սահմանելու և մեկնելու գործածուած կատարեալ բայերն ալ Ապառնի կը թարգմանուին :

ما تَغَيَّرَ بِنَاءً وَاحِدِهِ جمع التکسیر անկանոն յոդնականը այն է՝ որ եղականին շէնքը այլափոխութիւն կը կրէ, ما تَغَيَّرَ صِيغَةً مُفْرَدِهِ կամ այլափոխի եղականին ձևը :

نائب الفاعل كل مفعول حذوف فاعله وأقيم هو مقامه ներգործական բայը եթէ կրաւորականի դարձուի, տէր բային զեղչուելով

սեռի խնդիրը անոր կը տեղակայէ և այն ատեն անուն բայի կը կոչուի . (Տես 97 :

Տեղեկութիւն ի վերայ անորիչ դերբայից

102. Կանոն Ա. قول دهن اوع անորիչ դերբայները շատ անգամ Զէզոք բայի նշանակութիւն կ'ունենան , և հետեւաբար անցեալ դերբայ ալ չեն ունենար :

ثبوت հաստատուն լինել	ظهور երևիլ , պատահիլ
خروج ելնել	قصور պակասութիւն
دخول մտնել	زول իջնել
صدور , րառաջ դալ , ծագել	وقوع անկանել , դիպել
صعود վեր ելնել	هبوط վար իջնել

103. Կանոն Բ. Մի և նոյն բառը եթէ րոպէ կ'արդացուի՝ անորիչ դերբայ կ'ըլլայ . كسره րոպէ կ'արդացուի այն անորիչ դերբային գոյական անունը կ'ըլլայ , ինչպէս .

حَمَل բառնալ	حَمَل բեռն	عَتَق ազատիլ	عَتَق ազատութ .
رَزَق ապրուստ տալ	رَزَق ապրուստ	فَعَلَ գործել	فَعَلَ գործ
سَتَر ծածկել	سِتْر ծածկոց	فَكَر խորհրդածել	فَكَر խորհրդածութիւն
سَيَب ջուր հոսել	سَيَب ջուր հոսելու տեղ	قَسَم բաժնել	قَسَم բաժին
شَبَر թիզով չափել	شَبَر թիզ	مَلَح կերակուրի աղ դնել	مَلَح աղ
شَق ճեղքել	شَق ճեղք	نَصَف կէսին հասնիլ	نَصَف կէս

104. Կանոն Գ. Սկիզբը ڪسرہ ունող անորիչ դերբայից և անուանց երկրորդ տառը եթէ و ւլլայ՝ կը փոխուի ىի, ինչ.

	Եզական	Յոգնական
خون خیانت նենդեւ	ثوب հանդերձ	ثياب
زور زیارت այցելեւ	جواد աղնիւ երիվար	جیاد
سود سیادت մեծայարդ ւլլաւ	حوض աւազան	حیاض
صون صیانت պահպանեւ	سور պարխապ	سیران
عود عیادت հիւանդ տես երթաւ	حوت ձուկն	حیطان

ՅՕԴՈՒԱԾ Ա.

Անորիչ դերբայ المَصَادِرُ الثَّلَاثِيَّةُ

105. Պէտք է գիտեւ թէ եռագիր արմատական անորիչ դերբայները գրեթէ 38 հատ են, որոնցմէ կը ծագին՝ կամ կ'ածանցին դիմաւոր բայերը, անցեալ դերբայները բայածականներն ու տեւողական ածականներն ^{الصِّفَةُ الْمَشْبُوهَةُ} ևյն. զորս լաւ կըռելով ուրիշներն ասոնց մէկուն յարմարցնելու է, և եռագրէն աւելի գիր ունեցողներն ալ՝ ցուցակին համեմատ թողելու է. ինչպէս որ արմատին սիւնակը կը ցուցնէ. կշիռին فعل գրերն առնելու՝ միւսները իբրև աւելորդ ի բաց բառնալու է :

106. Արմատականներն երկու տեսակ են. մէկը եռագիր և միւսը քառագիր. եռագիրն է այն՝ որ բային կատարեալ եղական Գ. դէմը երեք գիր կ'ւլլայ, ինչպէս. كَتَبَ գրեց. քառագիրը չորս գիր կ'ւլլայ, ինչ. دَخَرَجَ գլորեց. ասոր անորիչ դերբայն երկու ձև ունի دَحْرَجَةٌ دَحْرَاج. զորս քիչ մը անդին պիտի տեսնեմք :

միջան	կշիռ. օրն	կշիռ. օրն	արմատ
فَعَلٌ	բաց	բաց	.
فِعْلٌ	գիտ	գիտ	.
فُعْلٌ	նյալ	նյալ, ժլատութիւն ընել	.
فَعْلٌ	տրտ	տրտ, սպանել	.
فِعْلٌ	խն	խն	.
فَعْلٌ	սմն	սմն	.
فَعْلٌ	հուր	հուր ճամբայ երթալ	.
فَعَالٌ	բրա	բրա, բաժնուիլ, հեռանալ	برح
فِعَالٌ	ճն	ճն	صبغ
فَعَالٌ	ճրա	ճրա, աղաղակել	صرخ
فَعَالَةٌ	ճնամ	ճնամ տանիլ, գլթալ	رأف
فَعَالَةٌ	բարձր	բարձրանալ	رفع
فَعَالَةٌ	անս	անկերանալ	انس
فَعَالَةٌ	կարող	կարողանալ	قدر
فَعَالَةٌ	ճիր	ճիր ընտրել	خير
فُعُولٌ	ճլո	ճլոն ջերանաւոր ըլլալ	خلد
فُعُولٌ	ճբոլ	ճբոլուել	قبل
فَعِيلٌ	ճիր	ճիրը կարկաջել	خزر
فُعْلَانٌ	ճն	ճնամութիւն, առելութիւն ընել	شأن
فُعْلَانٌ	ճն	ճնանալ	نسى
فَعْلَانٌ	ճն	ճնամել, թուել	حسب
فَعْلَانٌ	ճն	ճնանել	خشى

ميزان	կշիռ	موزون	կշռեցեալ	արմատ
فَعَالَة	فَعَالَة	صَلَابَة	կարծրանալ, խստանալ	صلب
فَعَالَة	فَعَالَة	ثِقَالَة	ծանրանալ	ثقل
فَعَالَة	فَعَالَة	عَوَادَة	հիւանդ տես երթալ	عود
فَعَالَة	فَعَالَة	كِرَاهِبَة	զղուխի, դժուարանալ	كره
فَعَالَة	فَعَالَة	عَافِيَة	կենդանի ըլլալ	عفو
مَفْعَل	مَفْعَل	مَطْلَع	ծագիլ	طلع
مَفْعَل	مَفْعَل	مَرْجِع	դիմեալ, դառնալ	رجع
مَفْعَلَة	مَفْعَلَة	مَغْفِرَة	թողուլ, ներել	غفر
مَفْعَلَة	مَفْعَلَة	مُحَقَّرَة	անարդանալ	حقر
فُعُولَة	فُعُولَة	حَمُوضَة	թթու ըլլալ, թթուիլ	حمض
فُعُولَة	فُعُولَة	زَهْرَة	սպիտականալ	زهرا
فُعُولَة	فُعُولَة	طَيْر وْرَة	թռչիլ	طير
فُعَلَى	فُعَلَى	عَدْوَى	զրկանք, անիրաւութիւն	عدو
فُعَلَى	فُعَلَى	شَعْرَى	լաւ հասկնալ	شعر
فُعُولِيَّة	فُعُولِيَّة	عِبُودِيَّة	ծառայել	عبد
تَفْعَال	تَفْعَال	تَشَهَات	հեծկլտալ	شهو

103. Բայերը երկու արմատ ունին (106), մէկը եւս ազիր քառասուն երեքը ցուցուած դերբայները . միւսը քառասունը . ասիկայ երկու օրինակ ունի, ինչպէս .

فَعْلَة	فَعْلَال		
دَحْرَجَة	دَحْرَاج	դլորել .	արմատ دحرج
زَلَزَة	زَلْزَال	չարժիլ .	» زلزل

Ասոնց առջինին նախ, երկրորդին քառասունը, աւելորդ է .

Յ Օ Դ Ո Ի Ա Յ Բ .

108. Խոնարհումն Կանոնաւոր Ներդործական բայից .

Եռագիր արմատ *ذَكَرَ* յիշել .

Օրինակ Ա .

Ս Ս . Հ Մ Ա . Ն Ա . Կ Ա . Ն Ե Ղ Ա . Ն Ա . Կ

Ներկայ *الفعل الحالى*

Ա. դէմ	Բ. դէմ	Գ. դէմ	Ա. դէմ	Բ. դէմ	Գ. դէմ
Հասարակ	Արական		Հասարակ	Իգական	Իգական
Եղկ. <i>لَاذْكُرُ</i>	<i>لَتَذْكُرُ</i>	<i>لَيَذْكُرُ</i>	<i>لَاذْكُرُ</i>	<i>لَتَذْكُرِينَ</i>	<i>لَتَذْكُرُنَّ</i>
Կը յիշեմ	Կը յիշես	Կը յիշէ	Կը յիշեմ	Կը յիշես	Կը յիշէ
Երկ. <i>لَتَذْكُرُ</i>	<i>لَتَذْكُرَانِ</i>	<i>لَيَذْكُرَانِ</i>	<i>لَتَذْكُرُ</i>	<i>لَتَذْكُرَانِ</i>	<i>لَتَذْكُرَانِ</i>
Կը յիշեմք	Կը յիշէք	Կը յիշեն	Կը յիշեմք	Կը յիշէք	Կը յիշեն
Յուգ. <i>لَتَذْكُرُونَ</i>	<i>لَتَذْكُرُونَ</i>	<i>لَيَذْكُرُونَ</i>	<i>لَتَذْكُرُونَ</i>	<i>لَتَذْكُرْنَ</i>	<i>لَيَذْكُرْنَ</i>
Կը յիշեմք	Կը յիշէք	Կը յիշեն	Կը յիշեմք	Կը յիշէք	Կը յիշեն

109. Ասոնք *ل* ով միայն ներկայ , առանց *ل* ի ներկայ կամ ապառնի կը նշանակեն :

Ներկայ կամ Ապառնի *ألفعل المضارع*

	Ա. դէմ	Արական	Գ. դէմ	Իգական		
	Ա. դէմ	Բ. դէմ	Գ. դէմ		Իգական	
Եղկ.	اذكر	تذكر	يذكر	اذكر	تذكرين	تذكرن
Կը յիշեմ	կամ պետի յիշեմ					

Երկ.	} تذكر	تذكران	يذكران	تذكر	تذكران	تذكران
Յուգ.		} تذكر	تذكرون	يذكرون	تذكرن	تذكرن

حِكَايَةُ الْفِعْلِ الْمُضَارِعِ Ծժանդահով կըլլայ Անցեալ Անկատարը

كانت تذكّر كنت تذكّرين كنت اذكر كان يذكر كنت تذكّر كنت اذكر
 كانت تذكّران كنتما تذكّران كانا يذكران كنتما تذكّران كنتما تذكّران
 كنن يذكرن كنتم تذكّرن كانوا يذكرون كنتم تذكرون كنتم تذكرون

Անցեալ Կատարեալ ٱلفعل الماضي

ذكرت ذكرت ذكر ذكرت ذكرت ذكرت
 ذكرنا ذكرنا ذكرنا ذكرنا ذكرنا ذكرنا
 ذكرنا ذكرنا ذكرنا ذكرنا ذكرنا ذكرنا

110. Կանոն Ա. Բայերուն նախնական ձևերը երկու են
 և օրինակները արարողական և արարողական և արարողական և արարողական
 և արարողական և արարողական և արարողական և արարողական

111. Կանոն Բ. արարողական և արարողական և արարողական և արարողական
 և արարողական և արարողական և արարողական և արարողական
 և արարողական և արարողական և արարողական և արարողական

* Կատարեալ Յոգնական Գ. գէմ արարողականին ծայրը մէկ անհնչում | մը
 կ'աւելնայ, որպէս զի յոյնականացուցիչ և ը' Կողակայի և չիարծուի, և արարողական
 ձևոյն ծայրը և վերջացած բայերուն Եղականներն ու Յոգնականներն մէկ մէկէ
 որոշելու համար վերջերնին | մը կ'աւելնայ:

կանները կը շինէ բացի Գ. դէմ յոգնական իգականէն, ինչ .
تذکرُن , تذکران , تذکرین , تذکر

ياء Գ. դէմ արականները և Գ. դէմ յոգնակի իգա-
կանը կը շինէ , զորօր. يذکر , يذکران , يذکرون , يذکرن .

نون Ը Ս. դէմ յոգնակի կամ որ նոյն է երկուականը
կը շինէ , ինչպէս . نذکر .

112. Կանոն Գ. Ս. դէմերը اذکر , نذکر , թէ արական
և թէ իգական, թէ երկուական և թէ յոգնական մի և նոյն
ձևը ունին անփոփոխ, և تذکران երկուական ձևերը կ'ըլ-
լան Բ. դէմ արական և իգական , և Գ. դէմ իգական :

113. Կանոն Գ. Բայարմատին երրորդ գիւրը ن کամ ت
ըլլայ, ինչ . سكن , ثبت , խոնարհման ատեն ماضی ին մէջ
նի կամ ت , և فعل مضارع ին մէջ միայն ن ի սլաաահին՝
առջի գրերը «+» մնալով մէկ կը գրուին , և կը կնուլթիւն
ստանալով երկու անգամ կ'արտասանուին , ինչպէս .

يَكُنُّ . يَسْكُنُّ . ثَبَّتَّ . سَكَنَ .

Ապառնի اَلْفِعْلُ الْمُسْتَقْبِلُ

Ս. դէմ Բ. դէմ Գ. դէմ Ս. դէմ Բ. դէմ Գ. դէմ
Հասարակ Արական Հասարակ Իգական

ستذکر ستذکرین ساذکر سیدکر سذکر سوف اذکر ساذکر ساذکر
ստահ յիշեմ

ستذکران ستذکران ساذکر سیدکران ستذکران سذکر

سیدکرن ستذکرن سذکر سیدکرون ستذکرون سذکر

ՀՐԾՄԱՅԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿ

Ներկայ կամ Ապառնի ժամանակ
Ստորասական կամ Արգելական.

فعل الامر الحاضر والغائب المثبت والمنهى

	Արական			Իդական	
Եղկ.	أذْكَرُ	لَا تَذْكَرُ	لِيَذْكَرُ	أُذْكَرِي	لَا تَذْكَرِي
	ձէ՛	վի՛ յիշի	Թ՛՛ղ յիշէ		
Երկ.	اذكرا	لا تذكرا	ليذكرا	اذكرا	لا تذكرا
Յոդ.	اذكروا	لا تذكروا	ليذكروا	أذْكَرْنَ	لا تَذْكَرْنَ

ԹԻՒԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿ

شرطيه

	Ա. դէմ՝ Հասարակ	Բ. դէմ՝ Արական	Գ. դէմ՝ Հասարակ	Իդական
Եղկ.	انْ ذَكَرْتُ	انْ ذَكَرْتَ	انْ ذَكَرَ	انْ ذَكَرْتُ
	հիշի	հիշիմ		
Երկ.	انْ ذَكَرْنَا	انْ ذَكَرْتُمَا	انْ ذَكَرَا	انْ ذَكَرْتُمَا
Յոդ.	انْ ذَكَرْنَا	انْ ذَكَرْتُمْ	انْ ذَكَرُوا	انْ ذَكَرْتُمْ

Մնորիշ	} Գերբայ	} {	ذَكَرَ	} իշի	
Ներկայ			ذَاكَرَ		} իշիմ
Անցեալ			مَذْكَوْرَ		

Խոնարհելու Բայեր

قتل	սպաննել	دُخول	մտնել
كتب	գրել	خروج	ելնել
نصر	օգնել	حكم	դատել, վճռել.

114. Տեղեկութիւն. Կրաւորական բայը կը շինուի .
 Ա. ضمه فى فعل مضارع Ին սկիզբը գտնուած فتحه ճայնաւորը

և երկրորդ ձայնաւորը فتحه ի փոխելով, որ ներգործական ձևոյն հնչման հակառակն է, ինչպէս . اذْكَرُ կը յիշեմ . اذْكَرُ կը յիշուիմ : Բ. فعل ماضى ին սկիզբը գտնուած فتحه ձայնաւորը ضمه ի և երկրորդ ձայնաւորը كسرہ ի փոխելով, ինչպէս . ذَكَرْتُ յիշեցի . ذَكَرْتُ յիշուեցայ :

Միւս խոնարհմանց բոլորն ալ այս կանոնին կը հետևին .

Յ Օ Դ Ո Ի Ա Ծ Գ .

Խոնարհումն կրաւորական բայից .

Ներկայ կամ Ապառնի .

اذْكَرُ յիշուիմ կամ պիտի յիշուիմ . اذْكَرُ կը յիշուիս .

يَذْكَرُ կը յիշուի . կատարեալ .

ذَكَرْتُ յիշուեցայ . ذَكَرْتُ յիշուեցար . ذَكَرْتُ յիշուեցաւ .

115. Գիտելիք . Երբեմն բային նշանակութեանը սատուութիւն տալու համար Ապառնի ծամանակներու և Հրամայականի մէջ ծայրերնին تشديد ով կամ առանց تشديد ի մէյմէկ ن ك'աւելնայ, որոց առջինին կ'ըսուի نُون التَّكْيِدِ الْمَشْدُودَةِ . այս վերջինը երկուականներուն և իգական յոգնականներուն չ'դրուիր :

Օրինակ առաջնոյն .

Սաստկացուցիչ կրկնեալ նուն . نون التَّكْيِدِ الْمَشْدُودَةِ

Արական

Ա. գէմ

Բ. գէմ

Գ. գէմ

Եզկ . اذْكَرَنَّ } անշուշտ պիտի յիշեմ } اذْكَرَنَّ } անշուշտ պիտի յիշես } اذْكَرَنَّ } անշուշտ պիտի յիշէ

Երկ . اذْكَرَنَّ } անշուշտ պիտի յիշեմք } اذْكَرَنَّ } անշուշտ պիտի յիշէք } اذْكَرَنَّ } անշուշտ պիտի յիշեն

Յող . اذْكَرَنَّ } անշուշտ պիտի յիշեմք } اذْكَرَنَّ } անշուշտ պիտի յիշէք } اذْكَرَنَّ } անշուշտ պիտի յիշեն

իդական

Եղկ. օձկրն	իդական օձկրն	օձկրն
Երկ. նձկրն	իդական նձկրն	նձկրն
Յոգ. նձկրն	իդական նձկրն	նձկրն

Աստնց թարգմանութիւնը վերիններուն միւս նոյնն է .

Օրինակ Բ.

Սասականացիչ թեթև նուն. نون التأكيدِ المخففة

Արական Ա. դէմ		Իդական Բ. դէմ	Գ. դէմ
Եղկ. օձկրն	անշուշտ պիտի յիշեմ	օձկրն	յձկրն
Յոգ. նձկրն		նձկրն	նձկրն
Իդական			
Եղկ. օձկրն		օձկրն	օձկրն
Յոգ. նձկրն			

Հրամայական Բ. դէմէն օրինակ.

المشدة

օձկրն օձկրն օձկրն օձկրն օձկրն օձկրն օձկրն օձկրն օձկրն

Հրամայական Գ. դէմէն օրինակ.

المخففة

լնձկրն լնձկրն լնձկրն լնձկրն լնձկրն լնձկրն անշուշտ անշուշտ անշուշտ անշուշտ

Աստնց սկիզբը շատ անգամ لام مفتوحة դրուելով բային

աւելի սաստիկութիւն կուտայ և ներկային նշանակութիւնը
Սպառնիլ կը դարձնէ , ինչպէս . **كَانَ كَرِيْمًا** և այլք :

116. Ծանօթութիւն. Երբեմն երկու Ռիմաւոր բայ
մէկ բայի տեղ կ'անցնի , իբր Օժանդակ , ինչպէս :

كَانَتْ تَذْهَبُ ، كَانُوا يَذْهَبُونَ ، كَانَا يَذْهَبَانِ . كَانَتْ تَذْهَبُ .

كَادُوا يَسْقُطُونَ ، كَادَا يَسْقُطَانِ . **كَادَ يَسْقُطُ** .

كَادَ يَسْقُطُ . **كَادَ يَسْقُطُ** .

يَسْقُطُونَ يَكَادُونَ . يَسْقُطَانِ يَكَادَانِ .

يَقْدِرُونَ أَنْ يَضْرَبُوا . يَقْدِرَانِ أَنْ يَضْرَبَا . **يَقْدِرُ أَنْ يَضْرِبَ**
և այլք :

Ասոնց բոլորն ալ իրենց նշանակութեանը հետ թէ բա-
նիւ և թէ գրով ըստ կանոնի պէտք է խոնարհել մինչև վերջը :

118. **مُضَارِعٌ** Զեք երեք կերպ վերջաւորութիւն
ունի :

Ա. Բուն և նախնական , զորօրինակ . **أَذْكُرُ ، يَذْكُرُ** .

يَذْكُرُ . ասոնք անվտուխ և անկորուստ են , ինչպէս որ վերը
ցուցուեցաւ . նաև ասոնց սլիզբը սա յետագայ մասնիկ-
ներէն մին եթէ դրուի՝ դարձեալ իրենց նախատիպը ան-

վտուխ կը մնայ . ասոնց **أَفْعِلُ الْمُضَارِعِ الْمَرْفُوعِ** կը սուլի , ինչ .

نَفَى الْحَالِ **يَذْكُرُ** . **يَذْكُرُ** . Ներկայի բացասական , զորօ .

نَفَى الْمُسْتَقْبَلِ **يَذْكُرُ** . **يَذْكُرُ** . Սպառնիլ բացասական , զորօ .

يَذْكُرُ **يَذْكُرُ** . Երբեմն կը յիշէ

حرف التوقع . حرف التقليل .

هل يَذْكُرُ . Զարգական .

« » **يَذْكُرُ** .

Բ. Յիշեալ ձևոյն սկիզբը եթէ ստորացուցեալ մասնիկներէն մին աւելնայ՝ եզականներուն և յոգնականներուն առաջին դէմին ضمه ները فتحه ի կը փոխուին, և երկու յոգնական իգականներէն ի զատ՝ բոլոր վերջերնին գտնուած ները կը կըճատուին. ասոնց المضارع المنصوب կ'ըսուի, ինչ. حتى , كى , اذن , كن , ان .

الفعل المضارع تأكيد نفي الاستقبال

	Եզական	Երկուական	Յոգնական
Ար .	ա. դէմ	لن اذكر	لن نذكر
	բ. »	لن تذكر	لن تذكروا
	գ. »	لن يذكر	لن يذكروا
Իգ .	ա. դէմ	لن اذكر	لن نذكر
	բ. »	لن تذكري	لن تذكرن
	գ. »	لن تذكر	لن يذكرن

լն ին միւս ընկերներն ալ ճիշդ այս կանոնին կը հետեւին
118. Գ. لا فى النهى , لام الامر . Հրամայականի ل , Ար-գեւեականի لا , և فعل مضارع ին անցեալ բացասական շինող ل = لا , և այլն մասնիկները . նմանապէս եթէ յիշեալ ձև-ւոյն սկիզբը դրուին՝ եզականներուն և յոգնականներուն Ա. դէմին ծայրերը գտնուած ضمه ները բոլորովին կը կորսըցնեն . ասոնց ալ الفعل المضارع المجزوم :

Այս մասնկանց օրինակները ամենայնիւ պիտի տեսնուին Մակբայից մէջ . վասն զի ասոնց բոլորն ալ Մակբայ են . բայց յիշեալ فعل مضارع ձևը փոփոխութեան ենթարկելնուն համար , հարկ կ'ըլլայ հոս սակաւ ինչ տեղեկութիւն տալ .

զատակ զանցեալ ժամանակի մէջ
 հասարակ բացասականն , ինչպէս . *لم يذكر* .
 չի յիշեցիր . *لم يذكر* . և այլ .

զանցեալ ժամանակի մէջ ընկղմեալ բացասականն , ինչպէս .

لم يذكر . Կամ երբէք չի յիշեցիր .
 բնաւ չի յիշեցիր . *لم يذكر* . Կամ երբէք ընաւ չի յիշեցին :

فَعَلًا التَّعَجُّبُ ԶԱՐԲԱՅՈՒՄՆ ԲԱՅ

119 Զարմացական բայերը երկու ձև ունին, *أقول به 'ما أفعلة'* ասոնք անցեալ ժամանակի մէջ գործողութիւն մը կը ցուցընեն , և իրենք ըստ ինքեան դէմը թիւ չ'որոշելնուն համար՝ չեն խոնարհիր . այլ ի սրահանջել հարկին դերանուան կամ որոշեալ անուան մը միջոցաւ *بواسطة الاسم المضمَر والمُظَاهِر في آخره* որոնք ձևով ինգիր սեռի կը համարուին , բայց մտօք տէր բայի են , ինչպէս .

ما أحسنه զայն ինչ բան գեղեցիկացուց , այսինքն այն ինչ գեղեցիկ եղաւ , զարմացայ : *ما أفضل عمرو* զԱմրուն ինչ բան նախապատուեց , այսինքն Ամրուն ինչ նախապատիւ եղաւ , զարմացայ : *ما استعد رجلاً يخاف الله* Սատուծմէ երկնչող մարդը ինչ բան երջանիկ ըրաւ , այսինքն ինչ երջանիկ կ'ըլլայ Սատուծմէ երկնչող մարդը : *ما أكرم يزيد أكرم به* զայն կամ Զէյտը ինչ բան պատուեց . այն ինչ պատուաւոր եղաւ : *ما أحسن الدين والدنيا إذا أجمعت أو أفرقت الكفر والافلاس للرجل* ինչ գեղեցիկ կ'ըլլայ մարդուս յորժամ Սատուծպաշտութիւնն հարստութեան հետ միանայ , և ինչ տգեղ կամ յտուի

կ'ըլլայ երբոր ամբարշտութիւնն սնանկութեան հետ միանայ : أَكْرَمَ بِهِ أَحْضَرَ رَأَقْتِ ضَفْرَهُ جَوَابَ آفَاقٍ تَرَامَتْ سَفْرَهُ

նագոյնը (սակին) ինչ պատուական է, որ իւր գեղնութիւնը զմարդ կը զարմացնէ . բոլոր աշխարհ կը շրջի կը ճանապարհորդէ ի հեռաւորս :

120 Ա.Զ.Գ. Յայտնի է որ վերոյիշեալ Զարմացական բայերը կցական Դերանունով կը խոնարհին . ուստի դասատուն կը պարտի հրահանգի համար՝ ուսանողաց բանիւ և գրով խոնարհել տալ :

Որ և է եռագիր արմատական բառ մը , ինչպէս .

ا	— որուն առաջին գրին կ'ըստի	فَاءُ الْفِعْلِ
ي	— երկրորդին	عَيْنُ الْفِعْلِ
و	— երրորդին	لَامُ الْفِعْلِ

Եթէ արմատը չորս կամ հինգ գրով ըլլայ՝

Երրորդին կ'ըստի لَامُ الْفِعْلِ الْاُولَى ինչ .
 Զորրորդին » لَامُ الْفِعْلِ الْثَانِيَةِ » անչէն, անապատ
 Հինգերորդին » لَامُ الْفِعْلِ الْثَالِثَةِ » սերկեիլ .

30 Գ.ՈՒԱԾ Գ.

121. Եռագիր արմատականները խոնարհման մասին վեց կերպ փոփոխութիւն կը կրեն և ըստ այնմ՝ վեց օրինակի կը վերածուին , ինչպէս .

Ձև	Օրինակ	Ձև	Օրինակ
1	سَجَدَ يَسْجُدُ فَعَلَ يَفْعَلُ	4	حَفِظَ يَحْفَظُ فَعَلَ يَفْعَلُ
2	قَصَدَ يَقْصِدُ فَعَلَ يَفْعَلُ	5	قَرَّبَ يَقْرِبُ فَعَلَ يَفْعَلُ
3	مَدَحَ يَمْدَحُ فَعَلَ يَفْعَلُ	6	حَسَبَ يَحْسِبُ فَعَلَ يَفْعَلُ

* Հի. գերորդ ձևոյն վրայ սիայն Չեղար բայ կը խոնարհի :

ինչպէս այս յետագայ ոտանաւոր խօսքը կ'ամփոփէ
ցուցուած վեց ձևերը, զորօրինակ .

1. كَسْر قَتَح . 2. قَتَحٌ ضَمْ .
3. فَتَحْتَان . 4. كَسْر قَتَح .
5. ضَمْ ضَمْ . 6. كَسْر تَان* .

Բայց ասոնց բուն և նախնական ձևերը 1, 2, և 4-ն է:

Տեղեկութիւն ի վերայ վեց օրինակաց .

122. Երբորդ օրինակին վրայ դացող բայերուն արմատին
միջադաս կամ վերջադաս գրերը ստորտիայո *ح خ ع ه غ* և *أ*
գրերէն մին ըլլալ . جرح يجرح . ذام يذام .

աց արմատը եթէ երբորդ ձևոյն վրայ խոնարհի՝ մու-
րալ կը նշանակէ , և Անորիչ Դերբայը *قنوع* կ'ըլլայ . իսկ
եթէ չորբորդին վրայ՝ շատանալ բաւականանալ կը նշանա-
նակէ , և Անորիչ Դերբայը *قناعت* կ'ըլլայ , զորօրինակ .

القناعة رضا بالقسمة من الباب الرابع . القنوع السؤال من باب الثالث
և կամ *قنوع* . *رضى* بالقسم . *قنوع* . *نعوذ بالله من القنوع* .
Ստուծ-
մէ շատացողութիւն կը խնդրեմք և մուրացկանութենէն
Ստուծոյ կ'ապաւինիմք . ուրիչ օրինակ .

عَبْدُ حُرٍّ Ժառայն ազատ է (կը հա-
մարուի) եթէ բաւականանայ և *عَبْدٌ* Ժառայ է (կը հա-
մարուի) եթէ մուրայ , այսինքն ազահութիւն ընէ :

عَزَّ ցարդի կ'ըլլայ այն անձը եթէ բա-
ւականանայ , անարդ կ'ըլլայ այն եթէ մուրայ :

Նաևս *القنوع* *شر الفقر الخضوع* բարեգոյն հարսու-
թեան է բաւականութիւն , չարագոյն ազքատութեան է
անարդ խոնարհութիւն , կամ գձձութիւն :

* Սակաւ ուրեք գործածելի :

100 ԵՐ ՀՈՒՄՆ ԵՌԱԳԻՐ ԱՐԲՍԱՏԱԿԱՆՍ ԿԱՆՈՆԱՐՈՐ ԲԱՅԻՑ

123. Ներդրածական կամ 2 էզրբ կազմութիւն
 البناء المعلوم

0բ. Ա. Ներդրածական فعل ماضی فعل مضارع مصدر امر حاضر نهي حاضر فاعل مفعول
 ԿԵՅ ԿԵՅ ԿԵՅ ԿԵՅ ԿԵՅ ԿԵՅ ԿԵՅ ԿԵՅ
 ԿՆԻՑ ԿՆԻՑ ԿՆԻՑ ԿՆԻՑ ԿՆԻՑ ԿՆԻՑ ԿՆԻՑ ԿՆԻՑ

Օէզրբ مثال ԿՆԻՑ ԿՆԻՑ ԿՆԻՑ ԿՆԻՑ ԿՆԻՑ ԿՆԻՑ
 ԿՆԻՑ ԿՆԻՑ ԿՆԻՑ ԿՆԻՑ ԿՆԻՑ ԿՆԻՑ ԿՆԻՑ ԿՆԻՑ

0բ. Բ. Ներդրածական ԸՃԼ ԻՐԱԽԻՄ ԵՆԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ
 ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ

Օէզրբ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ
 ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ ԶՐԻՑ

0բ. Գ. Ներդրածական ԲՆԱՊԱՆՆԵՐ ԱՊԵՐԱՆՆԻՆ ԳՈՐԻՆԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ
 ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ

» ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ
 ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ

* ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ ԿՐԻՑ

Չէ դուք	فعل ماضی	فعل مضارع	امر حاضر	نهی حاضر	فاعل	مفعول
	ذهب	يذهب	اذهب	لا تذهب	ذاهب	مذهور به
	ذهب					
مثال	ذهبتُ إلى داره	U եր բարեկամը իւր տունը գնաց				
Օր. Դ. ներդրութեան	علم	يعلم	اعلم	لا تعلم	علم	معلوم
	علم					
»	اعلم ان كل شيء يرجع الى اصله	Ստուգելու գետցիր թէ ամէն բան վաղանցուկ է				
Չէ դուք	عسر	يسر	اعسر	لا تعسر	عسر	مسهور به
	عسر					
»	عسر امرؤ زيد	Չէրտին գործը դժուարացաւ				
Օր. Ե. Չէ դուք	حسن	يُحسِن	أحسن	لا تحسن		
	حسن					
»	حسن ابن عمك وبيع ابن خالك	Հօրեղբորդ տղայն գեղեցիկ եղաւ, և մօրեղբորդ տղայն տգեղ				
Օր. Զ. ներդրութեան	حسب	يُحسِب	احسب	لا تحسب		
	حسب					
»	حسب زيد عمر وأفاضلاً	Չէրտը վաստուն առաքինի կարծեց				
Չէ դուք	يس	يسس	اييس	لا تيسس	يائيس	
	يس					
»	يس شجر البستان	պարտեղն ծառը չորցաւ				

Արաւորական կազմութիւն *البناء المجهول*

124. Կրաւորական բայը վեց օրինակին մէջ ալ մի և նոյն ձևն ունի, այսինքն մէկ ձևով կ'ըլլայ. ինչ. օրինակ.

لا تُكْتَبُ	لِشَكَّتْ	كَتَابَةٌ	كُتِبَ	يُكْتَبُ	كُتِبَ
մի գրուիլ	գրուե	գրուել	կամ գրուի	կը գրուի	գրուեցաւ

كُتِبَ هَذِهِ الرِّسَالَةُ فِي زَمَانِ دَاوُدَ

Այս տետրակը Գաւթի ժամանակ գրուեցաւ

Միւս հինգ օրինակներն ալ ճիշդ այս փոփոխութիւնը կ'ունենան, ուստի հարկ չ'կայ զանոնք զատ զատ խոնարհելու :

Ա. օրինակին վրայ խոնարհելու Անորիշ Գերբայներ.

أَخَذَ	առնուլ	حَجَزَ	արգելել
أُدِرَ	փութալ, ածապարել	حَرِثَ	ընդեղէն սերմանել
بَسَطَ	տարածանել, սփռել	حَسَابَ	թուել, հաշուել
بُطِلَ	ոչնչանալ, անտեղի ըլլալ	حُصُولَ	յառաջ գալ, գոյանալ
بُلُوغَ	հասանել	حَكْمَ	դատել, վճռել
تَذَكَرَ	իշխել	خَرَقَ	պատառել, ճեղքել
تَرَكَ	թողուլ, ետ կենալ	حَزَنَ	պահել զինչս յապահի
تَقَبَ	ծակել		
جَبِرَ	երկու բեկեալը միացնել	خَلَقَ	ստեղծանել
	ըվ բարւոքել, և բռնանալ	حَمُولَ	նուաստանալ, աննշան
حَبَسَ	վար դնել, բանտել		ըլլալ
حَجَابَ	ծածկել, գոցել	دُخُولَ	մտանել

* Անորիշ Գերբայից է ուրեք առջևին գրուած թուանշանները այս և այս ինչ թիւ ձևոյն վրայ ալ խոնարհիլը կ'իմացնէ :

رَجْم քարի բռնել, քարիտօծել	صَقَلَ վայլեցընել
رِزْق (սպրուստ) տալ	صَمِتَ անխօս ըլլալ
رَزَم մեռանիլ	ضَبَط բռնել, պահել
رَسْم դժել	طَبَخ եփել
رَقْد رِقْد անջել	طَرَد արտաքսել, վտարանդել
رَقْم դրել	طَبَّ [տնդրել, պահանջել
رَكْر Գեոլինը վարսել	طُلُوع ծագել (Սրևու)
رُكُوب հեծանիլ	عِبَادَت ծառայել, պաշտել
رُكُود դադարել	عُبُور անցնիլ
رَمَز անխարկել, նշմարել	عَتَب բարկանալ, ցամառու
رَقْم Կ. Կլանել	عَرَض յայանել, ցուցանել
رَقْم Կ. Կլանել	عُرُوج վեր ելնել
رَقْم Կ. Կլանել	عِلَانِيَة յայտնի ըլլալ
رَقْم Կ. Կլանել	عُبُور կենսալ, մնալ
رَقْم Կ. Կլանել	فَرَش սփռել, տարածանել
رَقْم Կ. Կլանել	فَرَق դատել, բաժնել
رَقْم Կ. Կլանել	قَتَلَ սողաննել
رَقْم Կ. Կլանել	قَدْر կարողանալ
رَقْم Կ. Կլանել	قَصُور պակասել
رَقْم Կ. Կլանել	فَعُود նստիլ
رَقْم Կ. Կլանել	قَتُوت պաշտել զԱստուած
رَقْم Կ. Կլանել	سَمُور աղօթել
رَقْم Կ. Կլանել	كَيْتَان Կեթմ Կեթմիլ
رَقْم Կ. Կլանել	لُدَغ [տայլիլ
رَقْم Կ. Կլանել	لُطْف մեղմանալ
رَقْم Կ. Կլանել	أَس Զօշափել

مزج խառնել
 مسك ամուրբուհներ [Թողչտալ
 مُشط խառնել, սանտրել
 نبات نبت نبات
 نثر ցրուել
 شدة հարցափորձել
 نشر տարածել, ցրուել
 تصور نصر օգնել
 نظر նայել
 تفخ փչել
 تفر հարկանել
 نقش نقش նկարել, գունա-
 ւորել
 نقصان պակսիլ
 نقص աւերել, խանդարել
 نقل չուել, փոխադրել
 هبوب օդ չնչել
 هجران մեկնել, լքանել

125. Բ. օրինակին վրայ.

حذف բառնալ, զեղչել
 حرق արել
 حشر Ժողովել
 حطب փայտ գլղել
 حفر փորել, պղել
 حكر անիրաւ թիւն ընել
 حاق ածիլել

ختم կնքել
 خدمة خدمت պաշտօն վարել
 خلع դէպի իրեն քարչել
 خلط խառնել
 حط խորովել
 دفن թաղել
 ربط կապել
 رجوع րեստ դառնալ
 سبق յառաջ անցնիլ
 سرقة գողանալ
 سفر աւել
 شتم նախատել, թշնամանել
 شمت խառնել
 صدم հարկանել
 صرف վիճակէ վիճակ դարձը-
 նել, փոխիլսել
 صلب կախել
 ضرب հարկանել, ծեծել
 عثار սահել, գայթել
 عرفان գիտել
 عزم դիտաւորութիւն ընել
 عصر սեղմել
 عقد կապել
 عقل հտուկնալ, խմանալ
 غسل غسل լուսնալ
 غضب յափշտակել
 غابه յաղթել

فرض վճռել, սահմանել
 فصد արիւն առնել
 فطر լուծանել զպահս
 قبض առնուլ, ըմբռնել
 قسم բաժնել
 قصد դիտաւորութիւն ընել
 كسب վաստակիլ, շահիլ
 كسر կոտորել
 كنس աւելել
 مغفرة ներել, թողուլ
 نزع արմատախիլ առնել
 نزل իջանել
 نسج ոտաշնանիլ
 نصب տնիլ, դնել
 نطق խօսիլ
 نظم կարգի դնել, շարել
 نفع օգտիլ, օգուտ ընել
 نفور խլատիլ
 نكول 2 4 վախէն ետ կոյնիլ
 هبوط իջնել
 هتك պատառել
 هدم վլցընել
 هزم աւերել, ցիրուցան ընել

126. Գ. օրինակին վրայ

بحث հարցընել, քննել

بخوع 4 խոստովանիլ զպարտս
 بدع վախցընել
 بضع կտրել
 بضع խելամուտ լինել
 بعث յղել
 تعب հոսեցընել
 جحود ուրանալ, զլանալ
 جعل ստեղծել, շինել, ընել
 جمع ժողովել
 جهار յայտնապէս ասել
 جهد ջանալ, աշխատել
 خدعه խաբել
 خشوع, خضوع խոնարհիլ
 دفع վանել, ի բաց մերժել
 دمع արտատուել
 ذبح զոհել
 ذعط մտրթել, դեհուլ
 ذهاب երթալ
 ردع ետ կեցընել
 زرع ցանել, մշակել
 سياحت ԼՊՄԼ
 سحر կախարդել
 سحق լեռուլ
 سعر բոցափայլիլ, բոցավառիլ
 شغل զբաղիլ, զբաղեցնել
 صنع մատով ցուցընել

صرع գետինը զարնել
 صنع ստեղծել, շինել, գործել
 طبع տպել
 طعن պարսաւել, կշտամբել
 ظهور յայտնի ըլլալ
 فتح բանալ
 فعل գործել
 فلح հերկել
 قرح վիրաւորել, վէրք հանել
 قرع դուռ բախել, հարկանել
 قطع կտրել, հատանել
 قاع արմատախիլ առնել
 قمع անարգել, գաւազանով
 հարկանել
 قنوع մուրալ
 قهر յաղթել, ջնջել
 لحظ աչքի ծայրով նայիլ
 لحف ծածկել
 لطم ապտակ զարնել
 مدح գովել
 مزح ծաղրել, կատակել
 مسح սրբել
 مساحه մսախել
 مصع փայլատակել
 مضع ծագել
 مضخ շատակեր ըլլալ
 منع արգելուլ
 مهد սիւռել, հարթել

نصح խրատել
 نهب յափշտակել
 123. 7. 0 ընկնակին վրայ
 بلع կլանել
 تبع յարմարել, հետեւիլ
 تعب նեղիլ, տառապել
 جرب բորոտիլ
 جهل ագիտանալ
 جبور ուրախանալ, ցնծալ
 حساب 6 կարծել
 حفظ պահել, պահպանել
 حمد փառատրել, գոհանալ
 رحمة գթալ, ողորմիլ
 رِضَاع Գիւնել, կաթնարբու լինել
 سقام հիւանդանալ, խօթանալ
 سمع լսել, ունկն գնել
 شرب ըմպել
 شفاعة բարեխօսել
 شمول պարունակել, բովան-
 դակել
 صعود վերամբառնալ
 عجله փոթալ, աճապարել
 علم գիտել, տեղեկանալ
 عمل գործադրել, գործել
 غرق ընկղմիլ

غضب բարկանալ
 فرح բերկրիլ, ուրախանալ
 سخ եղծանել, ընդօրինակել
 فهم իմանալ, հասու լինել
 قبول ընդունել
 قاعة շատանալ
 قنوط յուսահատիլ
 كسل ծուլանալ, հեղզանալ
 لبس ազանել, զգեսնուլ
 لزوم փակչիլ, կարևոր լինել
 نصح եփիլ, հասունանալ
 همم զառամել

128. Ե. Օրինակին վրայ.
 رودة ցրտանալ, սրալիլ
 حسابة աղնուատոհմ ըլլալ
 خشن կարծրանալ
 صعب դժուարանալ
 فراهة հանճարեղ, ճարտար ըլլալ արագ ընթանալ (ձիոյ)

129. Զ. Օրինակին վրայ.
 حسان կարծել
 بيس և չորանալ
 وراثت Ժառանգել
 موثق փստահել, հաւատարմութիւն ընել

ՅՕԴՈՒԱԾ Ե.

Ի վերայ Դերբայից.

130. Սկիզբը առանց միմի եռագրեան արմատական Անորիչ Դերբայից գործածութիւնը գրեթէ երկու կերպով անկանոն կը համարուին. Ա. Իւրաքանչիւրին կազմութիւնը միօրջնակ չըլլալուն համար, ինչպէս . فرق , ولوج , كتمان , عبادت և այլք: Բ. Ո՛ր տեսակը ո՛ր ձևոյն վրայ կը խոնարհի անիմաց ըլլալուն համար. ուստի երկու կէտին մէջն ալ պէտք է բառերոց և ընտիր հեղինակութեանց դիմել. վասն զի ասոնցմէ կ'իմացուի .

Ա. Մէն մի բառից կազմութիւնը. Բ. Որ ձևոյն վրայ

խոնարհելը: Գ. Հնչումն ու ուղղադրութիւնը: Դ. Նշանակութիւնը . բայց յաւելական Անորիշ Դերբայից կազմութիւնները, եռագրաց նկատմամբ՝ կանոնաւոր դիրքի մէջ են:

131. Իւրաքանչիւրը ստորացուցեալ ձևերուն վրայ միօրինակ կը կազմակերպին:

Տեղեկութիւն. Ա. Սկիզբը աւելորդ ت ունեցող բայերուն վերջընթեր դիրքերնին ۱ ضم نول كړللاى . Ինչպէս .
تَزَلُّوْا و تَشَارَكُوا و تَعَلَّمُوا
բայի تفعيل ձևէն:

Բ. Աւելորդ ه همزه ով սկսեալ բայերուն վերջընթեր դիրքը աւելորդ الف մը պիտի ըլլայ, և ձայնաւոր կրող դիրքերը ۱ كسره ով պիտի կարդացուին. Ինչ. اقشعرار , استغفار , احمرار

Գ. Անցեալ կատարեալ եղական արականին Դ. դէմը մէյակէկ դիր աւելցած և կամ արմատէն չորս դիր եղած բայերուն կ'ըսուի չորեքդրեան, Ինչ. ذَكَرَ , اَكْرَمَ , قَاتَلَ և دَحْرَجَ

Եռագրին վրայ աւելցած Անորիշ Դերբայից
ամբողջ ցուցակը:

جدول مصادر الثلاثي المزيد فيه

	وزن	موزون	اصل
1	أفعال	أكرام	كرم
2	إستفعال	استحصال	حصل
3	تفعيل تفعله	تذكير تذكيره	ذكر
4	تفعل	تشرف	شرف
5	فعل مفاعله	نزاع منازعه	نزاع
6	فَاعِل	تناسب	نسب

	وزن	موزرن	اصل
7	أَفْعَال	انبساط	بسط
8	إَفْتِعال	احتمال	حمل
9	إَفْعَال	اسمرار	سمر

չորեքգրեան արմատ և իւր վրայ աւելցած

Սնորիշ Դերբայից ցուցակը

جدول مصادر الرباعي المجرد والمزيد فيه

10	فَعْلَلَه	دحراج	دحرجه	دحرج
11	فَعْلَه	بيطار	بيطره	بطر
12	فَعَّل	تدحرج	»	
13	إَفْعَال	اضمحلال	ضمحل	
14	تَمَفَّل	تمسكن	مسكن	

Ծանօթութիւն Ա. 11 երրորդ ձևերը եռազրէն ածանցեալ են, բայց ձևով ճիշդ չորեքգրին նմանութիւն ունենալուն համար այս կարգը գասուեցաւ :

132. Ծանօթութիւն Բ. 1 թիւէն մինչև 9 թիւը առնելով ցուցուած ձևերուն վրայ գտնուած աւելորդ գրերը فعل էն ի զատ գրերն են, և 10 թիւէն մինչև վերջը (բաց ի 11 թիւէն) գտնուած աւելորդ գրերը فَعَّل էն ի զատ գրերն են. ուստի խոնարհելու միջոցին պէտք է զայնս ձգել, և երկու ձևոյն ալ արմատները գտնելով ցուցուած ցուցակին համեմատ վրանին աւելցնել և խոնարհել :

Արմատները երկու են մին եռազրեան مجرد ثلاثي միւսը չորեքգրեան رباعي مجرد. որոնց անցեալ կատարեալ եղաւ. կան արական Գ. դէմը կամ որ նոյն է արմատը պէտք է

առնուլ . և եթէ այս երկու արմատին վրայ գիր աւելնայ՝ առջինին կ'ըսուի ثلاثی مزيدیه , իսկ երկրորդին رباعی مزيدیه .

Մէն մի ձևոյն յորջորջումը իրենց անորիչ գերբային անունովն է , ինչպէս وزن تفعیل , وزن افعال և այլն :

ԽՈՆԱՐՋՈՒՄՆ ԳԼԽՍԻՈՐ ԵՌՍԳՐԵԱՆ ԿԱՆՈՆԱՒՈՐ ԲԱՅԻՑ

133. Ա. ձև , افعال , ինչպէս , اکرام . արմատ ڪرم .

اسم مفعول اسم فاعل نهي حاضر امر حاضر مصدر فعل مضارع فعل ماضی

Օրինակ وزن
مُفَعَّلٌ لَا تُفَعِّلُ أَفْعَلُ اِفْعَالٌ يُفَعِّلُ أَفْعَلٌ

Օրինակեալ موزون
مكرم مكرم لا تكرم اكرم اكرم يكرم اكرم

պատուեց կը պատուէ պատուել պատուէ՛ մի'պատուեր պատուող պատուեալ

Վերջի ձևը ամէն օրինակին մէջ չորս տարբեր նշանակութեան կը պատասխանէ տեղւոյն և առման նկատմամբ .
اسم زمان , اسم مكان , مصدر ميمي , مفعول .

Ծանօթութիւն . Այս օրինակին مُفَعِّلٌ ձևոյն յողնականը երբեմն անկանոն مکسر կ'ըլլայ , ինչ . مخبر مخبر .
مفطر . مفاطر . مهم مهم .

Այս ձևը սովորաբար կամ բազմիցս Ձէզըք արմատը ներգործականի կը դարձնէ , ինչպէս .

أَكْرَمَنَا اللهُ بِالْحَيَاةِ . Աստուած զմեզ պատուեց կենդանութիւն շնորհելով . أَكْرَمَ الضَّيْفَ غَنِيًّا كَانَ أَوْ فَقِيرًا . մեծարէ հիւրը թէ հարուստ ըլլայ և թէ աղքատ :

Երբեմն ալ Ձէզըք կը մնայ , ինչպէս .

أَصْبَحْنَا مُفْرَحِينَ . ուրախութեամբ առաւօտեցինք .

134. Ծանօթութիւն . Նորգործական բայը ընդհանրապէս հինգ կերպ փոփոխութեան ենթակայ կրնայ ըլլալ , ինչպէս թուրքերէն կ'ըսուի ,

كورمك	տեսանել	Նորգործական
كوردرمك	տեսցնել կամ տեսնել տալ	Անցողական
كورملك	տեսնուիլ (ուրիշէն)	Կրաւորական
كورنمك	տեսնուիլ (ինքը)	Չէզոքական
كورشمك	տեսալցիլ	Ընկերական :

كيدشمك , كيدملك , كيدرمك . Երթալ Չէզոքական .

عرض , علم , نطق , ظهور , قعود . Խոնարհելու բայեր .

135. Բ. Չև . استكمال , استكمال , استكمال . արմատ

Օրինակ	وزن				
	مُسْتَعْمَلٌ	مُسْتَعْمَلٌ	لَا تُسْتَعْمَلُ	اِسْتَعْمَلَ	اِسْتَعْمَلَ
	يُسْتَعْمَلُ	اِسْتَعْمَلُ	اِسْتَعْمَلُ	اِسْتَعْمَلُ	اِسْتَعْمَلُ
Օրինակեալ	موزون				
	مستعمل	مستعمل	لا تستعمل	استعمل	استعمل
	կատարեց	կըլատարէ	կատարել	կատարէ՝ մի կատարել	կատարող կատարեալ

Այս ձևը սովորաբար իր մէջը խնդրելու նշանակութիւն պահելով ներգործական է , և երբեմն Չէզոք , ինչպէս .

استعمل الله من كل ذنبا . Աստուծոյ ներում կը խնդրեմք մէն մի գործած մեղքերնուս համար : استهلك زيد ماله . Չէյտը իւր ինչքը վատնեց կամ կորսնցուց :

سَيِّئِينَ الْحَقِّ Զջմարտու թիւնը երևան կ'ելլէ : اسْتَكْبَرَ الشَّيْطَانُ սատանան հպարտացաւ :

Խոնարհելու բայեր .

طلوع , خدمه , حمل , كرم , مزج , عبد , علم , عمل , رحمة , فهم

136. Գ. Ձեւ , تَفَعُّيلٌ ինչպէս , اِحْتِصَالٌ . حاصل .

Օրինակ	وزن	مُفَعَّلٌ	لَا تُفَعَّلُ	فُعِّلَ	تَفَعَّلَ	يُفَعَّلُ	فَعَّلَ
Օրինակեալ	موزون	محصل	لا تحصل	حاصل	يُحْصِلُ	يُحْصِلُ	حاصل

ստացաւ , և այլք :

Այս ձևն ալ դարձեալ Ձէզոք բայերը ներգործական , և ներգործականը Անցողական կը շինէ , երբեմն ալ Ձէզոք կը մնայ , ստեպ իւր մէջը բաղմութեան նշանակութիւն մը պահելով :

137. Անորիշ գերբայը երբեմն تَفَعَّلَ և تَفَعَّلَ ալ կը գործածուի , ինչպէս . تَكَرَّرَ և تَسَمَّيَهُ , تَجَرَّبَهُ .

Ծանօթութիւն . Արմատը و կամ ی վերջացած բառերը تَفَعَّلَ ձևը կ'առնուն կանոնաւոր եղանակաւ , ինչպէս . عَدُوٌّ تَعَدَّيَهُ . عُلُوٌّ تَعَلَّيَهُ . حَكِيٌّ تَحَكَّيَهُ . بَقِيٌّ تَبَقَّيَهُ . իսկ անվորվորը ըստ դիպաց , تَكَمَّلَهُ , تَقَدَّمَهُ .

Օրինակ .

كَرَّمَ اللهُ الْإِنْسَانَ بِالنُّطْقِ Աստուած մարդս պատուեց բանականութեամբ : كَسَّرَ عُمَرُ الْأَصْنَامَ Էօմէրը կուռքերը սաստիկ կտորրտեց : طَوَّفَ زَيْدٌ الْكَعْبَةَ Զէյյոը մէքեայի շուրջը պտոյտ ըրաւ :

موت الطيور في القفص Թռչունները վանդակին մէջ մեռան .

موت الافراس في المعلق Զիերը ախոռը մեռան .

عقد , عرفان , ذكر , حصول , كال . Խոնարհելու բայեր .

138. Դ. Զև . شرف ^{تَفَعَّلَ} փառաւորելու , تشرف . արմատ

Օրինակ	وزن				
	تَفَعَّلَ	يَتَفَعَّلُ	تَفَعَّلَ	تَفَعَّلَ	لَا تَتَفَعَّلُ
	تَفَعَّلَ				

Օրինակեալ	موزون				
	متشرف	متشرف	تشرف	تشرف	لا تشرف
	تشرف	يتشرف	تشرف	تشرف	

Փառաւորելու եցաւ .

Այս ձևը ընդհանրապէս փոխառու իրաւորականն է և կամ սոսկապէս Զէզըքական , ինչպէս .

تشریف փառաւորելու , تشرف փառաւորիլ . تشريفه զարթու-
ցանել , تشريفه զարթունիլ . تشريفه իմացընել , تشريفه իմանալ :

قَطَعَ ابراهيمُ الاوثانَ فَتَقَطَّعَتْ
كُلُّ اِنَاءٍ يَتَرَشَّحُ بِمَا فِيهِ
Աբրահամը կուռքերը ջախջախեց ,
կուռքերն ալ ջախջախեցան :
նոթ իւր մէջը գանուած հեղուկովը կը թորի :

تدریس Երբեմն դործողութեան կարգն ու աստիճանը կը ցու-
ցընէ , և ասոր تکلف կամ تدریس ալ կ'ըսուի , ինչպէս .

تَعَلَّمَ սովորիլ , որ ըսել է կարգաւ յառաջ երթալ :

تَدْرَسُ գասառութիւն , որ ըսել է մէկ դասէն միւսը
անցնիլ աստիճանաւ և կարգաւ յառաջադիմել :

توزن مسك فرق عقل صرف صدقه خلق Խոնարհելու բայեր .

139. Ե. Ձև. فعال = مُفَاعَلَهُ , صراع = مصارعه = արմատ

Օրինակ Ուն

مُفَاعَلٌ مُفَاعِلٌ لَا تُفَاعِلُ فَاعِلٌ مُفَاعَلُهُ = فِعَالٌ يَفَاعِلُ فَاعِلٌ

Օրինակեալ Ուն

مصارع مصارع لا تصارع صارع مصارعه = صراع يصارع صارع

Այս ձևը ընկերական է զորօրինակ .

Այս ձևը ընկերական է զորօրինակ .
կ'ըմբշամրցի Ձէյտ Ամբին հետ .
բայց ի վերջոյ առջինը երկրորդին կը յաղթէ :

Երբեմն գործողութիւնը մէկ կողմէն կը կատարի, ինչ .

طالع الفيلسوف الكتاب ընթերցաւ գիրքը փիլիսոփայն :

Այս ձևն առնող բայերը երեք կերպ նշանակութիւն կ'ունենան գործողութեան նկատմամբ , որոնք են .

Ա. Միայն առանձին	طلوع	عقب	جواز
Բ. Առանձին կամ ընկերական	نزع	حظ	
Գ. Միայն ընկերական	صدم	ضرب	شركة

140 2. Ձև . قَاعِلٌ , تعاون . արմատ

Օրինակ Ուն

تَفَاعِلٌ تَفَاعِلٌ لَا تَتَفَاعَلُ تَفَاعِلٌ تَفَاعِلٌ يَتَفَاعَلُ تَفَاعِلٌ

Օրինակեալ Ուն

متعاون متعاون لا تتعاون تعاون تعاون يتعاون تعاون

միմեանց ձեռնառու եղեն :

Այս ձևն ալ դարձեալ փոխադարձ է երկուքի մէջ ,

կամ երկուքէն աւելի . իր մէջը հաւատարութիւն մը պահելով , ինչպէս .

إذا تخاصم الإنسان ظمير المسموقُ
հետ ատելութիւն ընեն , գողունը երեւան կելլէ :

Երբեմն فعال ձևոյն կրաւորականը կըլլայ , ինչպէս :

باعد الله الشيطانَ من رحمة قبيحاً
Աստուած զսատանայն իր
գթութենէն հեռացուց , սատանայն ալ հեռացաւ (Աստու-
ծոյ գթութենէն) :

Երբեմն իրօք չեղածը իբր եղեալ կը ձևացնէ , ինչ .

تجاهل տգէտ կերպա-
րանել : تمارض զինքը հիւանդ և ցաւոտ ցուցընել :

يتعارف الجاهلون ويتجاهل العارفون
գիտունները տգէտ և տը-
գէտները գիտուն կը ձևանան :

Երբեմն մի զինի միոյ շարունակութիւն կը ցուցնէ ,

تعاقب , تهاقت . تتابع մէկ մէկու հետեւիլ անընդհատ .
ترادف , توارد մէկ մէկու ետեւէ ըլլալ ,

تقص , كسل , دخول , بدر .
Խոնարհելու բայեր .

حَدَرَ . انحدار . անحدار , 141 . 2h . 1 .

Օրինակ	وزن				
مُنْفَعِلٌ بِهِ	مُنْفَعِلٌ	لَا تَنْفَعِلُ	انْفَعِلْ	انفعال	يَنْفَعِلُ
انْفَعَلَ					
منحدر به	منحدر	لا تنحدر	انحدر	انحدار	ينحدر
انحدر					

Օրինակեալ
Մوزون

↓
վար իջաւ .

Այս ձևը ներգործակերպ կրաւորական է . ներգործական բայարմատները՝ կրաւորականի կը դարձնէ միշտ, ինչ .

ثامانը ապակին կոտորեց , ԿԱՆԿՆԻ ԱՅՆ ԱՎԱԿԻՆ ԱԼ ԿՈՏՐԵՑԱԸ :
فَانكسر ذلك الزجاج

Սիւլէյմանը մղկիթին դուռը բացաւ , ԱՍՏԻ ԱՅՆ ԴՐԱՆ ԱԼ ԲԱՅՈՒԼԵՑԱԸ :

Խոնարհելու բայեր .

بسط دفع شرح فجر فرق فهم قسم

142. Բ. Ձև . افتخار . արմատ .

Օրինակ	وزن				
	مُفْتَعِلٌ	لَا تَفْتَعِلْ	اِفْتَعِلْ	اِقْتَعِلْ	يُقْتَعِلُ
Օրինակեալ	موزون				
	مفتخر	لا تفتخر	افتخر	افتخار	يفتخر
	պարծեցաւ .				

Այս ձևը շատ անգամ կրաւորական , և Ձէզը և երբեմն ներգործական կ'ըլլայ :

Աստուած բարեպաշտները կը զուարճացնէ կամ կ'ուրախացնէ . ԱՍՏԻ ՆՈՐԱ ԱԼ ԿՐ զՐԱՐԾԱՆԱՆ ԿԱՄ Կ'ՈՒՐԱԽԱՆԱՆ :
إِحْتَضَرَ الْمَرِيضُ بِمَوْتِهِ

Իր մահուանը պատրաստուեցաւ , յոգիս ապաստան եղև .
اِشْتَرَيْتُ الْفَرَسَ بِسَرِّجِهِ

Խոնարհելու բայեր جمع حمل خلط رزق سمع شغل شمول

143. Թ. Ձև . افعلال ինչպէս , احمرار . արմատ حمر .

Օրինակ اَفْعَلَّ اَفْعَلَّ اَفْعَلَّ اَفْعَلَّ اَفْعَلَّ
 0րինակեալ حممر لا تحممر احمر احمرار يحمر احمر

աւելի կարմրեցաւ .

Ծանօթութիւն . Ձէզը կամ կրաւորականէն անցեալ Դերբայ չիգար :

Այս ձևը բոս որում օրինակէն յայտնի է Ձէզըին առաւելութիւնը կը ցուցնէ, վասն զի արմատը Ձէզըքէ յաւելական ձևն ալ առնելով առաւելութիւն մը կ'ստանայ , ինչ . اِحْمَرَّ زَيْدٌ Ձէյտը աւելի կարմրեցաւ :

اِعْوَزَ عَمْرُوهُ Ամյունն միականի եղաւ :

Խոնարհելու բայերը յատկապէս կամ գոյն պէտք է նշանակել և կամ բնական պակասութիւն , և գոյն նշանակող բառերուն բոլորն ալ فعلة ձեւոյն վրայ կերթան .

ثَمْرَةٌ թխութիւն , زُرْقَةٌ կապուտութիւն , صَفْرَةٌ դեղնութիւն , سَوْدَةٌ սևութիւն , حَمْرَةٌ կարմրութիւն , بَيْضَةٌ սպիտակութիւն , خَضْرَاءٌ կանաչութիւն , عَوْجٌ ծուռութիւն , حَذَبٌ սապատողն ըլլալ :

30 Դ Ո Ւ Մ Ծ 2.

Յաղագս Չորեքգրեան բայարմատից .

144. Թ. Ձև . افعلال ինչպէս , دحرجه . արմատ دحرج

Օրինակ . وزن مُفَعَّلٌ مُفَعَّلٌ لَا تَفَعَّلُ فَعَّلَ فَعَّلَ = فَعَّلَ يُفَعِّلُ فَعَّلَ

0րինակեալ موزون مدحرج . مدحرج لا تدحرج دحرج دحرج = دحرجة يدحرج دحرج

բարեց .

Այս ձևը շատ անգամ ներգործական, և երբեմն Ձէ-
զոք կ'ըլլայ: ներգործականէն օրինակ

دَخَرَ جَ دَاوُدُ الْحَجْرَ Դաւիթը քարը դւրեց, թաւալեց
Ձէզոքէն օրինակ دَرَجَتِ الْإِمْرَأَةُ կինը հնազանդեցաւ:

Երբեմն Անորիչ Դերբային երկրորդ ձևը չունենար:
عَرَبَهُ գետինը զարնել. رَفَعَهُ երեսը քող ձգել. عَرَبَهُ
խռովարար ըլլալ. — زَلَزَلَهُ շարժել. هِنْدَسَهُ չափել. رَجَمَهُ
թարգմանել, մէկու մը կենսագրութիւնը կամ վարքը պատմել

145. ԺԱ. ՁԷ. فَعَلَةٌ = فِعَالٌ Ինչ. بِيَطَّرَ بِيَطَّرُ արմատ

Օրինակ وزن
مُفَعِّلٌ مُفَعِّلٌ لَا تُفَعِّلُ فَعِلٌ فِعَالٌ = فَعَلَةٌ يُفَعِّلُ فَعَلٌ

Օրինակեալ موزون
بِيَطَّرُ مِيَطَّرُ لَا تِيَطَّرُ بِيَطَّرُ بِيَطَّرُ = بِيَطَّرَةٌ يِيَطَّرُ بِيَطَّرُ
պայտառութիւն ըրաւ կամ ձեգքեց:

Այս ձևը միայն ներգործական է, զորօրինակ:

يِيَطَّرُ ابْنُ سَالِمٍ فَرَسَهُ Իսմիլ սալիմ իւր ձիոյն պայտառու-
թիւն ըրաւ: اللَّهُ مُسَيِّطِرٌ عَلَى عِبَادِهِ Աստուած իւր ծառայիցը
վրայ հսկող է, պահպան է:

Խնարհելու բայեր.

سَيِّطَرَ անտեսել, պահպանել. صَيَّلَ փայլեցնել.
هَيَّئَةَ պահպանել, խնամատար լինել, յապահովի ունել:

Չորեքդրեան արմատականի վրայ աւելցած .

146. ԺԲ. ՉԼ. شَفَعَلَّ [ինչպէս , ԹԺԿԵԱՅԵԹ . արմատ ԹԺԿԵԱՅԵԹ]

Օրինակ շոն
 متفعلاً متفعلاً لا شفعلاً تفعلاً شفعلاً يتفعلاً تفعلاً

Օրինակեալ Թոշոն
 ԹԺԿԵԱՅԵԹ ԹԺԿԵԱՅԵԹ ԹԺԿԵԱՅԵԹ ԹԺԿԵԱՅԵԹ ԹԺԿԵԱՅԵԹ ԹԺԿԵԱՅԵԹ ԹԺԿԵԱՅԵԹ
 գլխիցս կամ թաւանցաւ

Այս ձևը իր նասիրողին կրաւորականն է, (ՏԵՍԵԿԵԱՅԵԹ . Թ .) [ինչ .
 دَخَرَجْتُ الْحَجَرَ فَدَخَرَ جَ ذَلِكَ الْحَجَرَ . քարը գլխիցի , սկսեմ
 այն քարն ալ գլխիցաւ :

Խոնարհելու բայեր .

թխելու և շոս . ԹԺԿԵԱՅԵԹ և շոս . ԹԺԿԵԱՅԵԹ

147. ԺԳ. ՉԼ. افْعَلَّ [ինչպէս , ԹԺԿԵԱՅԵԹ . արմատ ԹԺԿԵԱՅԵԹ]

Օրինակ շոն
 مُفْعَلٌ بِهِ مُفْعَلٌ لا تفعَّل افْعَلَّ افْعَلَّ يفْعَلُّ افْعَلَّ

Օրինակեալ Թոշոն
 ԹԺԿԵԱՅԵԹ ԹԺԿԵԱՅԵԹ ԹԺԿԵԱՅԵԹ ԹԺԿԵԱՅԵԹ ԹԺԿԵԱՅԵԹ ԹԺԿԵԱՅԵԹ ԹԺԿԵԱՅԵԹ
 մաղերը քստմնեցաւ

Այս ձևը իւր ՉԵԿԵԱՅԵԹ արմատին աւելի ուժեղնութիւն
 կուտայ , [ինչ .

قَسَّعَرُ جُلُودِ الْحَرَمِيِّينَ عِنْدَ الْحُكَّامِ ԹԺԿԵԱՅԵԹ ԹԺԿԵԱՅԵԹ ԹԺԿԵԱՅԵԹ
 յանցաւորաց մարմնը աւելի կը քստմնի . (մարմնին մաղերը)

كفهر սևանալ, մթանալ . ضمحل ոչնչանալ, անհետանալ .
شمرن հանդիլ, ապահով ըլլալ . քստմնիլ և տաղտկալ .

148. Ժ. Գ. Ձև . تمسكاً [նչպէս, تمسكاً . արմատ مسكن

Օրինակ وزن
تمسكاً به تمسكاً لا تمسكاً تمسكاً تمسكاً تمسكاً

Օրինակեալ موزون
تمسكناً به متمسكناً لا تمسكناً تمسكناً تمسكناً تمسكناً
խեղճ և ազբատ եղաւ

Այս ձևը Կրաւորական կամ Ձէզըք է, [նչ

تمسكاً Ձէյարդ գօտի կապեց, գօտևորեցաւ :

Խոնարհելու բայեր .

منديل [թաշկլինակ . مسلم ուղղադաւան, հաւատացեալ .
منطقه գօտի . مستخره կատակել, ծաղրել . مدرسه սլարեգօտ

Յ Օ Դ Ո Ի Ա Ծ Է .

Յաղագս Կրաւորական բայից առ հասարակ .

Կրաւորականը երկու տեսակ է. Ա. بناء معلوم ներդոր-
ծական կազմութեամբ Կրաւորական مطاوعة կ'ըլլայ, եւ
գրեթէ ցուցուած ձևոց մեծ մասը միմեանց հետ կախում
ունին, զորօր. սկիզբը ت ունեցող անցեալ կատարեալները
ماضيه افعال իրենց առանց ت ի եզրով ձևերուն Կրաւորական-
ներն են. անխօփիւ մնալով նախնական ձայնաւոր նշաններ .

նին , եւ կազմութիւննին , ինչպէս :

تَدَحْرَجُ ' دَحْرَجَ , تَوَارَى ' وَارَى , تَشَرَّفَ ' شَرَّفَ , اِجْتَمَعَ ' اِنْتَسَرَ . և անկախ կամ առանձին, զորօր. اِنْتَسَرَ . اَلْتَزَمَ ' اَلْتَزَمَ .

Բ. Բուն կրաւորականն է , որ բայարմատ խոնարհման մէջ ցուցուեցաւ (§ 114). նմանապէս յաւելականք իրենց ձայնանշաննին կը փոխեն :

Ներգործական անցեալ կատարեալին վերջընթեր դրին վրայ գտնուած وَ فِتْحِه ۛ كَسْرِه ۛ , և իրմէ յառաջ գտնուած ۛ ضَمِه ۛ ի փոխելով :

Եթէ բային առաջին վանկին երկրորդ գիրը ۛ կամ ۛ ي ۛ ۛ ۛ ۛ կը փոխարկի, ինչ. فُعِلَ = فُوعِلَ . فُوعِلَ = فُوعِلَ . նաև ۛ مَضَارِعُ ۛ ին սկզբնատառը պէտք է ۛ ضَمِه ۛ և վերջընթերը وَ فِتْحِه ۛ ի փոխել :

ԽՈՆՍՐՀՈՒՄՆ ԿՐԱՒՈՐԱԿԱՆ ԲԱՅԻՑ ՅՄԻԵԼԱԿԱՆԱՅ

تصريف البناء المجهول من المزيد فيه

Անցեալ

فُوعِلَ فُعِلَ أَفْعِلَ تُفُوعِلُ تُفُوعِلُ فُوعِلَ تَفُعِلُ تَفُعِلُ قُوعِلَ أُسْتَفْعِلَ أُفْعِلَ

Ներկայ

يُفَعِّلُ يُفَعِّلُ يُفَعِّلُ يُفَعِّلُ يُفَعِّلُ يُفَعِّلُ يُفَعِّلُ يُفَعِّلُ يُفَعِّلُ يُفَعِّلُ يُفَعِّلُ يُفَعِّلُ يُفَعِّلُ يُفَعِّلُ يُفَعِّلُ

Անորիշ գերբայ

فَاعِلَ فَعَالَةٌ فَعَالَةٌ فَعَالٌ فَعَالٌ فَعَالٌ فَعَالٌ فَعَالٌ فَعَالٌ فَعَالٌ فَعَالٌ فَعَالٌ فَعَالٌ فَعَالٌ فَعَالٌ فَعَالٌ فَعَالٌ

Հրամայական

لِيُفَعِّلَ لِيُفَعِّلَ لِيُفَعِّلَ لِيُفَعِّلَ لِيُفَعِّلَ لِيُفَعِّلَ لِيُفَعِّلَ لِيُفَعِّلَ لِيُفَعِّلَ لِيُفَعِّلَ لِيُفَعِّلَ لِيُفَعِّلَ لِيُفَعِّلَ لِيُفَعِّلَ لِيُفَعِّلَ

Յ Օ Դ Ո Ի Ա Ն Ը .

Յաւելական բայերուն վրայ .

149. Յաւելականաց սովորական նշանակութիւնը ցուցուեցաւ , բայց ասոնք երբեմն ուրոյն կամ մասնաւոր նշանակութեամբ ալ կը գործածուին . օրինակք .

Ա. Չ Ե Ի افعال

Ա. Եթէ բայարմատը ներգործական ըլլայ՝ անցուականի դարձնել . *أَنطَقَ حَاكِمُنَا الْجُرْمَ* դատաւորն յանցաւորը խօսիլ տուաւ . *يُمِيسُ سَيِّدُنَا الْفُقَرَاءَ* մեր տէրը աղքատները կ'զգեցնէ :

Բ. Ի ցոյց կամ ի վաճառ հանել *أَبَاعَ التَّاجِرُونَ الْحِنِطَةَ* վաճառականները ցորենը ի վաճառ հանեցին .

Գ. Ունիլ , ստանալ . *أَعَدَّ الْبَعِيرُ* ուղտը ուռեցք հանեց . *أَذَنَّبَ الْعِبَادَ* ծառայները մեղանշեցին :

Դ. Գտանել . *أَبْحَثْنَا أَوْلَى الْأَمْوَالِ* ընչից տէր եղողները ժլատ գտանք :

Ե. Հասանել ժամանակի . *أَحْصَدَ الزَّرْعُ* հնձելու ժամանակն եկաւ :

Զ. Բառնալ . *كَانَ الْقَاضِي يُفْرِعُ الْأَيْتَامَ* դատաւորը որոց աղաղակը կը բառնար (կ'սփոփէր) :

Է. Մտանել . *أَصْبَحَ رَفِيقًا فِي الْغَايَةِ* մեր ընկերը առաւօտեց անտառին մէջ :

Ը. Առատանալ . *أَلْبَنَ الرَّجُلُ* կ'սուի երբոր այր մարդը շատ կաթ ունենայ . *إِذَا كَثُرَ عِنْدَهُ اللَّبَنُ*

Թ. Իր բայարմատին հաւասար ըլլալ. $أَقْلَهُ = قَلُهُ$ սահարկութիւնը եղծեցի : $شَعَلْتُهُ = أَشَعَلْتُهُ$ զբազեցուցի :

Ժ. Խնդրեւ. $أَشَقُّ زَيْدٍ$ Զէյտը հիւանդին ասպարիւնութիւն խնդրեց :

Բ. Զ Ե Ի استفعال

Ա. Վիճակէ վիճակ փոխուիլ. $تَسَخَّلَ الْحُمْرُ$ դինին քացախի կը փոխարկի :

Բ. Գտնեւ. $اسْتَجَدْنَا الْأُمُورَ الْخَاضِرَةَ$ ներկայ գործերը կամ իրողութիւնները լաւ գտանք :

Գ. Արմատին հետ հաւասար նշանակութիւն ունենալ. $قَرَّ الرَّجُلُ فِي بَيْتِهِ = اسْتَقَرَّ الرَّجُلُ فِي بَيْتِهِ$ սյր մարդը իր սենեակը գաղարեցաւ :

Դ. Շատ համարեւ. $اسْتَكْثَرْتُ مَا عَمِرُو$ Ամրուին ստացուածքը շատ համարեցի կամ շատ սեսայ : $عَلِمَ زَيْدٌ$ Զէյտին գիտութիւնը սակաւ համարեցի :

Գ. Զ Ե Ի قعيل

Ա. Հաւատալ. $وَحَدَّ اللَّهُ الْمُؤْمِنُونَ$ ուղղադաւանները Աստուծոյ միութեանը հաւատացին (զՍտտուած միադաւանութեամբ պաշտեցին) :

Բ. Վերաբերեւ. $قَبَّحَ زَيْدٌ عَمْرُوًا$ Զէյտը զԱմրուն յանցաւոր դատեց (յանցանաց վերաբերեց) յանդիմանեց :

Գ. Ի բաց բառնալ. $لايفرط التلميذ من استحصال العلوم$ աշակերտը չի թերանար ուսանելէ զգիտութիւնս :

Դ. Արդէն ծանուցեալ խօսքի մը համառօտութիւնը իր մէջէն բառ մը առնելով և այս ձևոյն վերածելով կ'ըլլայ :

تَكْبِيرٌ = اللهُ اكْبِرْ | քսել է = تَرْحِيبٌ
« رَحِمَ الرَّحْمَةَ اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ » = تَرْحِيمٌ | քսել է = تَرْحِيمٌ

Այս կերպը քիչ տեղ և՛ է կուգայ :

استعاذه = أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ Աստուծոյ կ'ապաւի-
նիմ տարամբեալ սատանայէն :

Գ. 2 Ե Ի مفاعله فاعل

Ա. Մըցիւ . فَأَخْرَجَنِي فَفَعَّرْتُهُ (այս ինչ մարդը) պարծենալու
մասին հետո մըցեցաւ , ես անկից նախապատիւ ելայ :

Բ. Արմատին հետ հաւասար նշանակութիւն ունենալ :
سَافِرٌ = سَفَرَ ճանապարհորդեց :

Գ. Որոշ ժամանակ ցուցնող բառերը մէկու մը հետ
սակարկութիւն կամ նոյն որոշեալ ժամուն վարձովը սպա-
սաւոր կամ վարձկան բռնել առ ի պաշտօնավարութիւն :
ساعة ժամ . مساوعه ժամով սակարկութիւն ընել կամ
վարձկան գործածել :

ամիս . شهر . շաբաթ . سبوع . գիշեր . ليل . օր . يوم
տարի . سنوه . سنه . عام

زمان այս ալ յիշեալ ձևոյն մէջ պայմանեալ ժամու
սակարկութիւն կը ցուցնէ :

Ե. 2 Ե Ի افتعال

Ա. Ընդունել . اِتَّصَحَّوْا اِتَّصَحَّوْا խրատ ընդունեցէք և
սթափեցէք :

Բ. Ընկերակցել . لا يَخْتَصِمُ الْمُؤْمِنُونَ հաւատացեալք ընդ-
իրեարս ատելութիւն չեն ընէր :

Գ. Արմատին հետ հաւասար նշանակութիւն ունենալ:
 ٱحتقر = حَفَرَ موسى البئر . Մովսէս հորը փորեց .

ՆԵՐԿԱՅ ԴԵՐԲԱՅ ԿԱՄ ԲԱՅԱԾԱԿԱՆ

الفاعل

150. Ներկայ դերբայը երեք ձևով կ'ըլլայ, Ա. فاعل

Բ. فَعِيل , և Գ. فَعُول .

Անորիչ դերբայ

Ներկայ դերբայ

Ա. { کَتَبَ գրել
 قَبُولَ ընդունել

کَاتِبَ գրող
 قَابِلَ ընդունող

Բ. { نَصَرَ օգնել
 فَهَمَ խմանալ

نَصِيرَ օգնող = ناصر
 فَهِيمَ խմացող = فاهم

Գ. { مَنَعَ արգելու
 نَصَرَ օգնել

مَنُوعَ արգելող = مانع
 نَصُورَ օգնող = ناصر

ԱՆՅԵԱԼ ԴԵՐԲԱՅ ԿԱՄ ԲԱՅԱԾԱԿԱՆ

المفعول

151. Անցեալ դերբայը չորս ձև կ'ունենայ, Ա. مفعول

Բ. فَعِيل . Գ. فَعُول և Դ. فَعَال .

Անորիչ դերբայ

Ա. { طَلَبَ խնդրել
 نَقَلَ փոխադրել

مَطْلُوبَ խնդրեալ
 مَنقُولَ փոխադրեալ

Բ. { عَرَفَانَ գիտութիւն
 جَرَحَ վիրաւորել

عَرِيفَ ծանուցեալ = معروف
 جَرِيحَ վիրաւորեալ = مجروح

Անորիշ դերբայ

Գ.	{	անբժութիւն	بتول	անբիթ, անարատ	=	مبتول
		غضب	غضب	ցասուցեալ	=	مغضوب
Դ.	{	գրեալ	کتاب	գրեալ	=	مکتوب
		الاهة	الله	պաշտեալ	=	مألوه

Ինչպէս կը տեսնուի ի վերև, فاعل և فاعول ձևերը հասարակաց են ներկայ և անցեալ դերբայներուն :

Ահաւասիկ ուրիշ օրինակներ.

قاص = որսորդ . قاصص = آكل . كل = ուտող . آكل . کاتم = ծածկող ڪتوم : معروف = ծանուցեալ . عريف . مشهور = համբաւեալ شهر

152. Նաև فاعل ձևը կ'առնուն հինգերորդ խոնարհման վրայ (Յօդ. Դ. 121) դացող բայանուններէն ծագեալ ածականները, ինչպէս :

قرب مودتوفիւն قريب مودت . كثرة բազմութիւն كثير բազում . قليل սակաւութիւն قلة . بعد հեռաւորութիւն بعيد հեռու . اسكفاւ . այս վերջինը երկրորդ ձևին (§ 121) կը վերաբերի :

153. Տեղեկութիւն. ինչպէս որ չէզոք բայերէն فاعل ձևը յառաջ կուգայ, այլ ոչ مفعول ձևը (§ 102), նոյնպէս ալ թերութիւն կամ ախտ ցուցնող բայերէն مفعول ձևը յառաջ կուգայ, այլ ոչ فاعل ձևը, ինչպէս :

Օրինակներ .

Անորիշ դերբայ	Ներկայ դերբայ	Անորիշ դերբայ	Անցեալ դերբայ
ظهور	պատահիլ	ظاهر	սպչեալ
نزول	իջանիլ	نازل	սպչեալ
رجوع	դառնալ	راجع	իմար
ذهاب	գնալ	ذاهب	իմար
كمال	կատարելութիւն	كامل	իմար
وصول	հասնիլ	واصل	իմար

Այս *مفعول* ձևը, սակաւ ուրեք, սակայն թերութիւն կամ ախտ չցուցնող բայանուններէն ալ յառաջ կուգայ, ինչ-

Անորիչ դերբայ Անցեալ դերբայ

شغل զբաղել مشغول զբաղեալ

عهد դաշն معهود դաշնաւորեալ, ծանուցեալ

حصر պաշարել محصور պաշարեալ

154. ԳԻՏԵԼԻՔԻ. *مضارع* ն թէ կազմութեամբ թէ նշանակութեամբ և թէ կապակցութեամբ կը նմանի *فاعل* բայածականին ի ներդործականին և ի չէզոքին . և *مفعول* բայածականին ի կրաւորականին . վասն զի *فاعل* բայածականը ներդործական և չէզոք բայերէն *بناء المعلوم* կ'արտագրի և *مفعول* բայածականը կրաւորական բայէն *بناء المجهول* ծագում կ'առնու . օրինակ :

جاءَ نَرجُلٌ يُكْتَبُ եկաւ մեզ այը մի որ կը գրէ

جاءَ نَرجُلٌ كَاتِبٌ » » » » գրող

هذه حَديقَةٌ تُفَرِّحُ այս պարտէզ մի է զուարթարար

هذه حَديقَةٌ مُفْرِحَةٌ » » » » »

هذه الحَديقَةُ تُفَرِّحُ այս պարտէզը կը զուարթացնէ

هذه الحَديقَةُ مُفْرِحَةٌ այս պարտէզը զուարթարար է

155. Կազմութիւն թաւոյ ներկայ դերբային :

Եզական

Երկուական

Յոգնական

ար.)	كاتب	} գրող	كاتبان	کاتبین	کاتبون
իդ.)	کاتبه		کاتبین	کاتبان	کاتبات

Այսպէս կ'ըլլայ նաև *مفعول* *مصغر* *منسوب* և *مبالغة* ի

ձևերուն թուոյ կազմութիւնը անձնական նշանակութեան մէջ, բաց ի ٱفعل ձևէն որոյ իգականը կըլլայ فَعْلَى և فَعْلَاءَ

156. فاعل և مفعول ձևերն առած շատ բառեր կան որ գոյականաբար կը վարուին (93 ձև ժ.Գ.) և մեծաւ մասամբ կ'առնուն ի յոգնականին فواعل և مفاعيل ձևերն որ յոգնական գոյականի ձևեր են, ինչպէս :

Օրինակ فاعل էն

Օրինակ مفعول էն

Եզական

Յոգնական

Եզական

Յոգնական

ساحل ծովեզր

سواحل

مكتوب նամակ

مكاتب

جاريه աղախին

جواري

مجموعه հաւաքածոյ

مجاميع

حاجب խոնք

حواجب

مخدوم որդի^o

مخاديم

حاجب { բարապան }
{ վարագուրակալ } حجاب

حجاب վարագոյր حُجْبَةٌ حُجْبَةٌ
قائد առաջնորդ. قاده

Օրինակ յաւելագիր ներկայ և անցեալ դերբայից.

مذكرة յուշարար مذكرات مقويات

مقدمه յառաջարան مقدمات مطلقه արձակեալ կլին مطلقات

مشمعات մտնազօծ կտաւ և այլք բազում. مَشْمَعٌ

ձևերուն վրայ եկած բառերը հինգ կերպ նշանակութիւն կուտան :

157. Ա. مصدر ميمي սկիզբը Գ.Է և առանց Գ.Գ եզոյ անորիչ դերբայները (երես 71) նշանակութեամբ միևնոյնը

* Գործածութեւն առեալ :

կըլլան, ինչ . شرب = مشرب ըմպել . اكل — مأكل ուտել :

158. Բ. المصدر اسم المصدر կամ վերացեալ անուն , ինչպէս . قصد գիտաւորութիւն ունենալ مقصد գիտաւորութիւն . طلب խնդրել مطلب խնդիր , պահանջ . رحم գթալ , ողորմել . مرحمة կամ مرحمت գութ ողորմութիւն . نفع օգտել منفعة կամ منفعت օգուտ :

159. Գ. اسم المكان անուն տեղւոյ , كتب գրել . مكتب գրելու (կարգալու) տեղ . دفن թաղել مدفن գերեզման . خزن պահել مخزن պահարան , մթերանոց . لجأ ապաւինել ملجأ տեղի ապաւինի . حكم վճռել , դատել محكم ատեան , դատարան :

Այսպէս ծայրը օ կամ օ ունեցող տեղական անունները երբեմն բաղմութեան կամ հաւաքման իմաստ կ'ունենան . զրօրինակ . اسد առիժ أسده բնակութիւն առիժուց . سبع դազան , սրտառիչ կենդանի . مسجدة բնակավայր դազանաց . شجرة ծառ مشجرة ծառաստան անտառ قبر գերեզման مقبره գերեզմանատեղի :

160. Դ. الاسم պարզ անուն , ինչպէս . رعى արածել * ضربت դալարի , խոտ . بلوغ հասանել مبالغ գումար . مطعم պահել , ըմբռնել مضطه արձանաղ իր . طعم ուտել مطعم կերակուր

161. Ե. اسم الزمان անուն ժամանակի , جبل յլու թիւն جبل տեղութիւն յլու թեան . موسم նշան դնել موسم և զանակ տարւոյ :

Այս նկարագրեալ օրինակները թեպէտև շատ անգամ մէկ մէկու տեղ ալ կը դործածուին , և մինչև իսկ միևնոյն ձևը երեք նշանակութիւն ալ կրնայ ունենալ :

* Այս բառը رعى مصدر یمى ալ է և կը նշանակէ արածել . مكان ալ կըլլայ , և կը նշանակէ սրտ :

162. Երկրորդ խոնարհման վրայ գացող բայերուն
اسم مکان ին արմատական երկրորդ գիրը իւր فعل مضارع ին
պէս +եւեով կը հնչուի, ինչպէս .

يَنْزِلُ مَنزِلٌ . يَهْبِطُ مَهْبِطٌ . يَجْلِسُ مَجْلِسٌ

163. Եթէ արմատին սկզբնատառը ւ ըլլայ՝ միջին
գիրը +եւեով կը հնչուի, ինչպէս .

وعظ موعظه. وهب موهبه. وكوب موكب. وقف موقف. وضع موضع

164. Սոյնգունակ արմատին սկզբնատառը ւ եղող
բառերուն اسم الزمان երբեմն مفعال ձևը կ'առնու ւ ը Կ ի
փոխարկելով, ինչպէս . وعد խոստումն, ميعاد խօսք տրուած
ժամանակ . փոխանակ موعاد ըլլալու ևայլն . وقت ժամա-
նակ , փոխանակ ميعاد . օրոշեալ միջոց . ولادة ծնանել , ميلاد
ծնանելու ժամանակ :

165. Անորիչ գերբայի սկզբնատառը եթէ ւ ըլլայ ,
չատ անգամ զեղչուելով՝ և փոխանակ անոր՝ բառին վերջը
تاء العوض փոխանակութեան օ կամ օ գիրը աւելցուելով ,
և միջադաս գրին +եւե տրուելով՝ նշանակութիւնը գոյա-
կանի կամ բայանուան կը փոխարկի, ինչպէս . وجه . جهة
وصف صفة . وصول صله . موثق ثقه . وزن زنة . وسم سمه .
وعد عده . وسعة سعة = سعه

ԱՆՈՒՆ ԳՈՐԾՒՈՅ

اسم الآلة

166. Գործւոյ անունն երեք ձև ունի .

Ա. مَفْعَل , ինչպէս .

مَقْبَلٌ Ժակել

مَقْبَلٌ չաղափ

ثعب Էն հոսեցնել

ثعب ջրմուղ

قص » կարել

مقص մկրատ

Բ. مفعال , Ինչպէս .

قرص կամ قرض Էն կարել

مقراض = مقراض մկրատ

ضرب » հարկանել

مضرب կնտնտոց

وزوب կամ زرب » հոսել

میزاب = مزراب խողովակ

Գ. مفعلة , Ինչպէս .

قط Էն հատանել

مقطه գործի յորոյ վերայ հատանեն

حُف » ծածկել

ملحفة վերմակ [գրիչ

نسي » վարել զանատունս

منسأة գաւազան

صقل » ողորկել

مصقاة ողորկիչ գործի

ريح » հոլմ

مروحة հողմահար

167. مفعال և مفعلة ձևերը գործինչանակելէ ի դատ , ուրիշ նշանակութեամբ ալ կը գործածուին , Ինչպէս .

Իբր مبالغة , مقول مقوال քաղցրախօս

مكثار կամ ا Ին ى ի փոփոխմամբ .

مكثير որ ըսել է շատախօս :

Իբր اسم منسوب

عمارة Էն շինութիւն , معمار շինող (ճարտարապետ) .

Վ Ե Բ Ա Բ Ե Բ Ա Կ Ա Ն Չ Ե Ի

صيغة المنسوب

168. Վերաբերական ձևը կը շինուի՝ բառին վերջը بيا النسبة կոչուած ى ն գրուելով՝ որուն սկիզբը Է Ե Ի և Ինքը

շեռեօվ կը կարդացուի , և ամէն անուան և դերբայի վը-
րայ կը դըուի , ինչպէս :

شمس արեգակն	شمسى արեգակնային
ماء ջուր	مائي ջրային բ. կապուտակ
هواء օդ	هوائى օդային
قطب Եգիպտոս	قطبى Եգիպտացի . կոպտ (խպտի)
لغة * բառ	لغوى բառական
كوه * գունդ , կլոր	كروى գնդածև
قبول ընդունել	قبولى ընդունելութեան
وقت ժամանակ	وقتى ժամանակական
نبات բոյս	نباتى բուսական
مات մահ	ماتى մահու , մահական

169. Եթէ բառին վերջը աւելորդ օ կամ օ դըտ-
նուի՝ կը զեղչուի և ապա ياء المنسوب կ'աւելցուի , ինչպէս .

عزّة عزى . عادة عادى . جنة جنى
صورة صورى . كوفه كوفى . ماده مادی

170. Եթէ արմատին երրորդ գիրն եկամուտ ى ըլ-
լայ՝ կը զեղչուի և երկրորդ գրին Իւսթէն ֆէրէսթի կը փոխ-
ուի , ինչ . جزيرة جَزْرى . مدينة مدنى . سفينة سَفَى .

171. ياء النسبه Էն և րառաջ Էն կը փոխուի .

Ա. ى الف مقصورة , ինչպէս :

موسى موسى . عيسى عيسوى . اخرى اخروى . دنيا دنيوى
شتاء شوى . مشى مشنوى . معنى معنوى . مولى مولوى

* * Այս երկու բառերուն բուն արմատը Է օվ և րայ Է վերջը օ Է կամ համբ օ Է փոխուած Է :

Բ. الف ممدودة են վերջը եկող ւն, ինչպէս .

صحراء صحراوى . سماء سماوى . صفراء صفراوى

Գ. Բառին վերջը գտնուող ى — իրմէ յառաջ եղող
դասին ալ ֆէթհայի փոխուելով, ինչպէս .

بادیه بدوى . ثانی ثانوى . ماضی ماضوى

Դ. Երկիր, քաղաք և այլն ցուցնող բառերուն վերջը
գտնուած համը ۛ ն, ինչպէս :

ادرنه ادرنوى . فرانسه فرانسوى

132. Թուական անուններուն միաւորները **فَعَالِي** ձևը
կ'առնուն, ինչպէս :

ستة سداسى . خمسة خماسى اربعة رُبَاعِي . ثلاثة ثلاثى . اثنان = ثنى ثنائى

133. ԳԻՏԵԼԵՔ. Յոգնական անուններէն վերաբերա-
կան ածականներ չեն շինուիր . բայց եղականաբար վար-
ուած յոգնականներ երբեմն կրնան տալ վերաբերական
ածական . ինչպէս :

اعرابى اعرابى վրանաբնակ արաբացի

انصارى انصارى քաւարան արաբ . اعرافى انصار

134. Երբեմն ان աւելնալով բառին վերջը՝ սաստիւ-
թեան իմաստ կուտայ, ինչպէս :

روح روحى روحانى . ظلمه ظلمى ظلمانى . نور نورى نورانى

Յ Օ Դ Ո Ի Ա Ն Ե Է .

Յաղագս փոփոխական գրոց .

حروف العلة

135. Փոփոխական գիրերն երեք են . ا , و , ى , որոնցմէ մէկ կամ աւելին եթէ արմատ բառի մը վրայ պա-

տահին՝ այլ և այլ փոփոխութիւններ կը կրեն. հնչման մեղ-
մութեանը և արտասանութեան քաղցրութեանը համար ,
اوى ' وَقَى ' طَوَى ' سَرَى ' سَيْرٌ ' يُسِرُّ ' خُلُوٌّ ' رُودٌ ' وِرْدٌ ' سَاقٌ .

ԿԱՆՈՆՔ ՓՈՓՈԽԱԿԱՆ ԳՐՈՑ

قواعد المعتلات

136. Փոփոխական գիրերն ընդհանրապէս երեք
գէպքի մէջ կը պատահին .

Ա . Փոփոխական գիրը ساکن կը մնայ և իրմէ յառաջ
գտնուած գիրը متحرك կ'ըլլայ , ինչպէս . سَيْرَةٌ . جَوْدَةٌ .

Բ . Երկուքը միանգամայն متحرك կ'ըլլայ , ինչպէս .

جَوْلَانٌ . جَرَيَانٌ . خَيْبَةٌ

Գ . Ինքը متحرك կ'ըլլայ և իրմէ յառաջ գտնուած
գիրը ساکن կը մնայ . ինչպէս . اِحْوَجٌ . مُسْتَضَوَّبٌ . غَايَةٌ .

133. Կանոն Ա. Փոփոխական գիրերը , զոր օրինակ
ը նախընթաց գիր մ'ունենայ ֆէթհայով , ى , քէսրէյով
և و ր տամնայով , ինչպէս կը պատահի Ա . գէպքին մէջ ,
ընաւ փոփոխութիւն չեն կրեր , այլ նոյն մնալով երկար
կը հնչուին իբր ممدوده .

ساق (սրունք) قنحة էն օրինակ

ايسار (հարստանալ) » كسرة էն

موجب (պատճառող) » ضمة էն

Այս կանոնին կը հետևին նաև այն եկամուտ փոփո-
խական գիրերն որ կը յարմարին իրենց համալօր ձայնա-

ւորաց որովք շարժեալ متحرك են իրենց նախընթաց գի-
րերը , ինչպէս . قَسِمٌ قَوْسِمٌ قَاسِمٌ

همزه ه الف

178. Կանոն Բ. Եթէ փոփոխական գրերէն մին իր համազօր ձայնաւորին զուգահեօյ չ'ըլլայ , զոր օրինակ երբ Ա. դէպքին մէջ | ը նախընթաց գիր մ'ունենայ տամնայով՝ օ ի կը փոխուի , ինչպէս .

سوق (սրունք , եզական) :

179. Կանոն Գ. Եթէ վերջնագիր հէմզէին նախըն-
թաց գրոյն ձայնաւոր նշանը քէսրէ է , հէմզէին կետաատե-
ղին ى ի ձևով կը գրուի , ինչպէս .

مخطيء — اخطاء . قارىء — قرائت

180. Եթէ հէմզէին նախընթաց գիրը فتحه ունենայ , հէմզէին կետաատեղին | ի ձևով կը գրուի , ինչպէս .

مأوى (տեղի ապաստանի) . تآكيد (հաստատել)

181. Սակաւ ուրեք հէմզէն الف ի կը փոխուի , ինչ .
تاريخ (թուական , պատմութիւն) .

182. Եթէ հէմզէն յառաջ քէսրէ գօյ , հէմզէն ى ի
կը փոխուի , ինչպէս .

استيناف — أئف استيجار , ايمار — أمر ايناس — أنس ايمان — امن

183. Այսու պայմանաւ հանդերձ , երբեմն հէմզէն
անփոփոխ կը մնայ , ինչպէս .

اثمان — أمن اثلاف — ألفة (փոխանակ) بشر

184. Խիստ սակաւ ուրեք հէմդէն (أ) Եւ կը
փոխուի, ինչպէս. أَخَذَ — أَخَذَ

185. Նոյնպէս ۛ ۛ ۛ ۛ Եւ կը փոխուին افعال
ձևոյն մէջ, ինչպէս. اتسار — يُسر اتفاق — وَفَق

186. Եթէ հէմդէին նախընթաց գիրը տամնա ունե-
նայ իբր ձայնաւոր, հէմդէին կետատեղին ۛ ۛ ձևով կը
գրուի, ինչպէս .

مأخذه , سؤال , مؤمن , مؤاخذه , سؤال , مؤمن

Ուրիշ օրինակներ .

مؤلف , مؤكّد , مؤيد , مؤدّي , مؤخر , مؤرخ

همزه ին ۛ ۛ الف ին մէջ եղած տարբերութիւնը .

187. Հէմդէն (همزه) այս (أ) ձևով է ۛ ۛ կը հնչուի
[ت] [ب] [ج] ۛ ۛ կամ առանց երկարելու անձայն (ساكن) կը
մնայ . (§ 14, ծանօթութիւն) . օրինակ .

تأمين , تأدية , تأثير , ألفة , إتيان , أمر

أ ին բուն նշանագիրը սա (ء) նշանն է ۛ ۛ ներքեւը
գրուած երկայն գիծը նորա կետատեղին :

188. Էլիֆը (ا) սա (أ , آ) ձևով է ۛ ۛ երկար կը
հնչուի իբր [aw] ۛ ۛ կ'ըսուի الالف الممدودة (§ 14) .

189 ۛ ۛ الالف الممدودة կը գտնուի բառից մէջ տեղը իբր
եկամուտ գիր, ինչ . ماده شاكر ثابت .

Եւ եթէ բառից սկիզբը գտնուի կը ին հէմդէի (أ) ۛ ۛ
կամ հէմդէ ۛ ۛ էլիֆի (أ) ۛ ۛ կամ հէմդէ ۛ ۛ վավի (و) ۛ ۛ
տեղ է, ինչպէս .

հըլլայ أَوْهَبَ փոխանակ أَوْجِبُ փոխանակ أَوْجِبُ փոխանակ أَوْجِبُ փոխանակ

194. Եթէ و է ی , միջին արմատական գիրերը ճէզմ (°) առնուն, կը վեղչուին . اجتماع الساكنين (խոնու մն երկու անձայն դրոց) չպատճառելու համար , ինչպէս .

سِرٌّ ' لَمْ يَسِرْ — يَسِرُ էն سِر . كُنْ ' لَمْ يَكُنْ — يَكُونُ էն كُون

195. Ա. և Բ. դէպքերուն մէջ و ը՝ եթէ ունենայ իր նախընթաց գիրը քէսրէով, ی ի կը փոխուի (§ 104), ինչ .
وزن էն مِيزَان կշիռ փոխ . مِوزَان . اِحْبَاب էն وَجُوب . مِوزَان էն وَزْن
. اِحْتِوَاج փոխ . اِحْتِياج էն حُوج . اِوْجَاب փոխ . اِحْتِوَاط . اِحْتِياط էն حُوط
: اِحْتِوَاط փոխ . اِحْتِياط էն حُوط

196. Բ. դէպքին մէջ و ը անփոփոխ կը մնայ երբեմն , ինչպէս . ازدواج էն زُوج . حَوْل էն حَوْل
. اِحْتِوَال փոխ . اِحْتِوَال էն حَوْل . اِحْتِوَال էն حَوْل

 ئِوْجَاب էն وَجُوب . اِحْتِوَاط էն حُوط . اِحْتِوَاط էն حُوط
. اِحْتِوَاط էն حُوط . اِحْتِوَاط էն حُوط

197. Գ. դէպքին մէջ و ը անփոփոխ ալ կը մնայ և կամ էլիֆի կը փոխուի , ինչ . مشورت խորհրդակցութիւն .

اِحْتِوَاط էն حُوط . اِحْتِوَاط էն حُوط . اِحْتِوَاط էն حُوط
. اِحْتِوَاط էն حُوط . اِحْتِوَاط էն حُوط . اِحْتِوَاط էն حُوط
. اِحْتِوَاط էն حُوط . اِحْتِوَاط էն حُوط . اِحْتِوَاط էն حُوط

198. و ը՝ եթէ քէսրէ ունենայ և իր նախընթաց գիրը | ըլլայ , հէմզէի կը փոխուի , ինչպէս .

 اِحْتِوَاط էն حُوط . اِحْتِوَاط էն حُوط . اِحْتِوَاط էն حُوط

199. Երբեմն նաև و ը իբր արմատական գիր չկիր-

սուելու համար, անփոփոխ կը մնայ, ինչպէս. *مُقاوِمٌ مُداوِمٌ*

200. Եկամուտ օր եթէ Կ ի հանդիպի, արմատական գիրը՝ այսինքն բուն շէնքը պահելու համար Կ ի կը փոխուի և երկու Կ ն շխտտեով (شدة) մէկ Կ ի կը վերածուի, ինչ. *مُحَوِي* փոխ. *مُحَوِي* — *حَمِي* . *مُبْنُوِي* փոխ. *مُبْنُوِي* — *بَنِي* .

201. Եթէ երկու օ, ի միասին պատահի մէկ բառի մէջ, առաջինը տամնայով և երկրորդը անձայն, առաջինը կը զեղչուի եւ իւր ձայնաւորը նախընթաց անփոփոխ գրին (*حرف صحيح*) տալով երկար կը հնչուի, ինչ.

مَقُولٌ փոխանակ *مَقُولٌ* . *مَضُونٌ* փոխանակ *مَضُونٌ*

Որ ըսել է թէ *مفعول* ձևը *ول* — *مف* ձևը կ'առնու .

202. Կանոն Ե. Արմատական Կ գրին նախընթաց գիրը՝ եթէ ֆէթհա ունենայ, օ ին պէս անփոփոխ կը մնայ Ա. գէպըին մէջ, ինչպէս. *عَيْتَةٌ* ; *بَيْضًا* . և ի կը փոխուի Բ. գէպըին մէջ, ինչպէս. *بَاعَ* , *مَالَ* , *نَالَ* որոց նախնական ձևերն էին *بَاعَ* , *بَيْعٌ* ; *نَيْلٌ* և *مَيْلٌ* .

203. Գ. գէպըին մէջ արմատական միջին գիրը Կ եղող բառերը կը կորսնցնեն *مفعول* ձևոյն մէջ իրենց բնիկ Կ ն և *مفعول* ին օ ը Կ ի կը փոխեն իրենց բուն շէնքը պահելու համար, ինչպէս. *مَبِيعٌ* փոխանակ *مَبِيعٌ* — *بِيعَ* .

مَقْيُوسٌ փոխ. *مَقْيُوسٌ* — *قِيَاسٌ* . *مَكْيُولٌ* փոխ. *مَكْيُولٌ* — *كَيْلٌ*

Որ ըսել է թէ *مفعول* ձևը *يل* — *مف* ձևը կ'առնու :

204. Կանոն Զ. Կ ն՝ եթէ ինքը ձայնաւոր մ'ունենայ և իր նախընթաց գիրն ալ ֆէթհա, ի կը փոխուի, ինչ.

مُحَوِي փոխ. *مُحَوِي* կ'առնու *مُسَعَاةٌ* . *مِرْقِيَةٌ* փոխ. *مِرْقِيَةٌ* . *مِرْقِيَةٌ* փոխ. *مِرْقِيَةٌ* . *مِرْقِيَةٌ* փոխ. *مِرْقِيَةٌ* . *مِرْقِيَةٌ* փոխ. *مِرْقِيَةٌ* .

مِرْقِيَةٌ փոխ. *مِرْقِيَةٌ* . *مِرْقِيَةٌ* փոխ. *مِرْقِيَةٌ* . *مِرْقِيَةٌ* փոխ. *مِرْقِيَةٌ* . *مِرْقِيَةٌ* փոխ. *مِرْقِيَةٌ* .

متوفيات . متوفات . وَكَيْهَ . فِئْلَان . وَلاَه . مُتَوَفِيَةٌ . فِئْلَان . مُتَوَفَاةٌ
 مصافية » مصافاة . مكافية » مكافاة . مساوية » مساواة
 مناجية » مناجاة . مجازية » مجازاة . مدارية » مداراة

թուաւ ճնճղուկը վան-
 դակէն որ է արգելան թռչնոց :

Այս ւն երբեմն նախնական ձևովն ալ կը մնայ, ինչ .

جَرِيَانٌ ، غَايَانٌ ، حَيْبٌ

205. ւն՝ եթէ ձայնաւոր մ'ունենայ և իւր նախըն-
 թաց գիրն ալ տամնա մը, անփոփոխ կը մնայ, ինչպէս .

مَيْسَرٌ և եթէ անձայն ըլլայ, օ ի կը փոխուի, ինչպէս .
 مُنْسِرٌ որուն նախնական ձևն էր مُنْسِرٌ

206. ւն՝ եթէ ֆէթհա ունենայ և իւր նախընթաց
 գիրն անձայն ըլլայ, օ ի կը փոխուի, ինչպէս يِنَالٌ որուն
 նախնական ձևն էր يِنِيْلٌ .

207. Եթէ երկու տեսակ փոփոխական գիր ի միա-
 սին պատահի, ըսնի որ իր տեսակին հետ չմիանայ՝ առա-
 ջինը անփոփոխ գրի (حرف صحيح) տեղ կ'անցնի և երկրոր-
 դը միայն փոփոխութիւն կը կրէ, ինչպէս .

مرودى . فِئْلَان . مروى — روى . محوى . فِئْلَان . محوى — حوى
 اطواء — طوى . استواء — سوى « احتواء حاوى — حوى

208. Եռադիր և յաւելական ձևերուն վերջը գրա-
 նուող ւ գիրը կը զեղչուի երբեմն, ինչպէս .

صاف	فِئْلَان . صاف	مُكَار	فِئْلَان . صاف	مَكَارِي
فَاش	»	مُعَاف	»	مُعَافِي
عَال	»	مُعَال	»	مُعَالِي

* Այս բառը թրքերէն ս լ կը գրուի . իսկ ռղիզն որ արաբերէնն է ,
 ս լ կը գրուի . (երես . 97) .

Դիտողութիւնն . Փոփոխական գրերուն այս կարճա-
ռօտ կանոնաց կատարեալ հմտութիւնը մեծապէս կարեւոր
է թառերուն էութիւնը ճանաչելու համար :

ՅԱՂԱԳՄ ԿՐԿՆՈՒԹԵԱՆ ՏԱՌԻՑ

حروف التضعيف կամ حروف التجانس

209. Երբ արմատական միջին և վերջին գիրերն մի-
և նոյն տեսակէ ըլլան՝ ի մի կ'ամփոփին և ۛ شده ով կը կար-
դացուին : Այս է ادغام որ ըսել է մուծանել (ادخال), իբր
թէ մէկ գիրը միւսոյն մէջ կը մուծանի . (§ 15) .

ԿԱՆՈՆՔ ԿՐԿՆՈՒԹԵԱՆ ՏԱՌԻՑ

قواعد المدغمات

210. Կրկնութիւնն տառից կամ պարտաւորիչ է
(ادغام واجب), կամ կամայական (ادغام جائز) և կամ ան-
կարելի (ادغام ممتنع) :

211. Ա. պարտաւորիչ կրկնութիւն . Այն է՝ յորում
երկու նոյնատեսակ գիրը զատ զատ متحرك է , և կամ ա-
ռաջինն ساکن է , և երկրորդը متحرك , ինչպէս .

يَمْدُ , مُضَادَّةٌ , مَوَدَّةٌ , أَمَدٌ որոց նախնական ձևերն էին
يَمْدُ , مُضَادَّةٌ , مَوَدَّةٌ , أَمَدٌ ասոնց նոյնատեսակ գրերէն
իւրաքանչիւրն առանձինն ձայնաւորեալ է . իսկ

مُدَّة ، مِلَّة ، شِدَّة ، قِلَّة որոց նախնական ձևերն էին
 مُدَّة ، مِلَّة ، شِدَّة ، قِلَّة ունին առաջին նոյնատեսակ գիրն
 անձայն և երկրորդը ձայնաւորեալ :

212. Սակայն կան բառեր որոց մէջ նոյնատեսակ գի-
 րերը չեն միանար , այլ իրենց նախնական ձևովը կը մնան ,
 ինչպէս . تَبَاع ، استنار ، بَرَزَة

213. Բ. Կամայական կրկնութիւն. Այն է յորում նոյ-
 նատեսակ գրոց առաջինը ձայնաւորեալ է և երկրորդն ան-
 ձայն , ինչպէս .

لَمْ يَسْتَعِدُّ ، لَمْ يَسْتَعِدُّ զորս կամայական կրկնութեամբ
 لَمْ يَسْتَعِدُّ ، لَمْ يَسْتَعِدُّ նաև ըսել ներերի է :

214. Դիտելի է որ այս կամայական կրկնութեան մէջ՝
 երկրորդ նոյնատեսակ գիրն անլսելի չ'մնալու համար , ձայ-
 նաւոր մը կ'առնու ըստ կանոնի խոնարհման բայից (§ 121) :

215. Անկարելի կրկնութիւն . Այն է յորում երկու
 նոյնատեսակ գրոյն առաջինը ձայնաւորեալ է և երկրորդն
 անձայն և բնաւ ի մի չի ամփոփիր , ինչպէս .

مَدَدَن مَدَدَن և այլն մինչև ցվերջ կատարեալին (فعل ماضى) .

216. Կան բառեր որոց մէջ նոյնատեսակ գիրերը մի-
 անալով կամ ոչ , շփոթութեան առաջըր կ'առնուն , ինչ .

مد	երկարումն	مدد	օգնութիւն
عد	համարումն	عدد	համար , թիւ :

Դիտելիք Ա. Եթէ արմատական առաջին գիրը (همزة)
 ըլլայ مهموز العين , եթէ երկրորդը مهموز العين և
 եթէ երրորդը مهموز اللام , ինչպէս .

Սրբանա	فعل ماضی	فعل مضارع	مصدر	أمر	نهی	فاعل	مفعول	
			ի Որինակի Ի Նազվաւայ					
عفو	عفا	يَعْفُو	عَفْو	أَعْفُ	لَا تَعْفُ	عافى	مَعْفُو	
			ի Մալ ալաւայ					
يسر	يسر	يُسِرُّ	سِر	اِسِرْ	لَا تَسِرْ	ياسر	ميسور	
			ի Այոփ ալաւայ					
سير	سار	يَسِيرُ	سِير	اَسِرْ	لَا تَسِرْ	سائر	مسير*	
			ի Որինակի Ի Նազվաւայ					
سرى	سرى	يَسِرِي	سِرَايَة	اَسِرْ	لَا تَسِرْ	سارى	مَسْرِي	
			ի Մաճ					
مد	مد	يَمُدُّ	مُد	اُمُدُّ	لَا تَمُدُّ	ماد	مدود	

218. ի Ո Ն Ա Ր Հ Մ Ո Ի Ն Ք

Եւ աղ իր Յաւելական բայից անկանոնաց

تصريفات الثلاثي المزيديه

Սրբանա	فعل ماضی	فعل مضارع	مصدر	أمر	نهی	فاعل	مفعول	
			ի Մալ ալաւայ					

افعال

موجب موجب لا تُوجب اوجب ايجاب يُوجب اوجب ووجب

* իսկի մէջուրը երբեմն նաև նախնական ձևով ալ կը գտնուի . ինչպէս .
 محیط کاسل بخبوط , قاسل قاسل , بیع کاسل مبيوع , کاسل کاسل مدين کاسل مديون
 կարեալ :

** المواد جمع المادّة

Uprilium	فعل ماضي	فعل مضارع	مصدر	أمر حاضر	نهي حاضر	فاعل	مفعول
			استفعال				
	مستَوْضِعٌ	مُسْتَوْضِعٌ	استِضَاحٌ	لَا تَسْتَوْضِعْ	إِسْتَوْضِعْ	مُسْتَوْضِعٌ	مُسْتَوْضِعٌ
			تفعيل				
	مَوْجَةٌ	مَوْجَةٌ	تَوْجِيهٌ	لَا تُوجِّهْ	وَجِّهْ	مَوْجَةٌ	مَوْجَةٌ
			تفعل				
	مَتَّوَجَّهٌ	مَتَّوَجَّهٌ	تَوَجَّهٌ	لَا تَمْتَوَجَّهْ	تَوَجَّهْ	مَتَّوَجَّهٌ	مَتَّوَجَّهٌ
			فعال				
			مفاعلة				
	مَوَاصِلٌ	مَوَاصِلٌ	وَاصِلٌ	لَا تُوَاصِلْ	وَاصِلٌ	مَوَاصِلٌ	مَوَاصِلٌ
			مواصلة				
			تفاعل				
	مُتَوَافِرٌ	مُتَوَافِرٌ	تَوَافِرٌ	لَا تَمْتَوَافِرْ	تَوَافِرْ	مُتَوَافِرٌ	مُتَوَافِرٌ
			انفعال				
			اقتعال				
	مَتَّجِهٌ	مَتَّجِهٌ	اتِّجَاهٌ	لَا تَمْتَّجِهْ	اتَّجِهْ	مَتَّجِهٌ	مَتَّجِهٌ

219. *Uprilium* اجوف واوى

Uprilium	فعل ماضي	فعل مضارع	مصدر	أمر حاضر	نهي حاضر	فاعل	مفعول
			افعال				
	جَوِبٌ	يُجِيبُ	اجَابَةٌ*	أَجِبْ	لَا تُجِيبْ	جَوِبٌ	جَوِبٌ

* جواب *Uprilium* اجوف واوى *Uprilium* اجوف واوى *Uprilium* اجوف واوى

220. ناقص واوی *Orfuss*

Upsilon	فعل ماضی	فعل مضارع	مصدر	امر	نهی	فعل	مفعول
			افعال				
علو	أَعْلَى	يُعْلِي	اعلاء	أَعْلِ	لَا تُعْلِ	مُعْلِي	مُعْلَى
			استفعال				
»	إِسْتَعْلَى	يَسْتَعْلِي	استعلاء	إِسْتَعْلِ	لَا تَسْتَعْلِ	مَسْتَعْلِي	مَسْتَعْلَى
			تفعيل				
جلو	جَلَّى	يُجَلِّي	تجاية	جَلِّ	لَا تُجَلِّ	مُجَلِّي	مُجَلَّى
			تفعل				
»	تَجَلَّى	يَتَجَلَّى	تجلى	تَجَلَّ	لَا تَتَجَلَّ	مُتَجَلِّي	مُتَجَلَّى
			فعال				
			مفاعلة				
عفو	عَافَى	يَعَافِي	عفاء	عَافِ	لَا تُعَافِ	مُعَافِي	مُعَافَى
			معافات				
			تفاعل				
علو	تَعَالَى	يَتَعَالَى	تعالى	تَعَالَ	لَا تَتَعَالَ	مُتَعَالَى	مُتَعَالَى
			انفعال				
حنو	إِنْحَى	يَنْحَى	انحناء	إِنْحَنْ	لَا تَنْحَنْ	مُنْحَى	—
			اقتعال				
كسو	اِكْتَسَى	يَكْتَسِي	اكتساء	اِكْتَسِ	لَا تَكْتَسِ	مُكْتَسِي	مُكْتَسَى

221. Орфивскі яئی مثال k

Uprisan	فعل فعل	فعل مضارع	فعل فعل	فعل فعل	فعل فعل	فعل فعل	مفعول
			افعال				
	يَقْنُ	يُوقِنُ	اِيْقَانُ	اَيِّقِنُ	لَا تُوقِنُ	مُوقِنٌ	مُوقِنٌ
			استفعال				
	اِسْتَيْقَنَ	يَسْتَيْقِنُ	اِسْتَيْقَانٌ	اِسْتَيْقِنُ	لَا تَسْتَيْقِنُ	مُسْتَيْقِنٌ	مُسْتَيْقِنٌ
			تفعيل				
	يَسِرُّ	يُسَيِّرُ	تَسْيِيرٌ	يَسَيِّرُ	لَا يُسَيِّرُ	مُسَيِّرٌ	مُسَيِّرٌ
			تفعل				
	يَمِنُ	يَتَمَيَّنُ	تَمَيَّنٌ	يَتَمَيَّنُ	لَا تَتَمَيَّنُ	مَتَمَيِّنٌ	مَتَمَيِّنٌ
			فعال				
			مفاعلة				
	يَوْمٌ	يُيَاوِمُ	يَوْمٌ	يَاوِمُ	لَا تُيَاوِمُ	مِياوِمٌ	مِياوِمٌ
			مياومة				
			تفاعل				
	يَمِنُ	يَتَيَّمِنُ	تَيَّمِنٌ	يَتَيَّمِنُ	لَا تَتَيَّمِنُ	مَتَيَّمِنٌ	مَتَيَّمِنٌ
			انفعال				
	—	—	—	—	—	—	—
			افتعال				
	اِسَّرُّ	يَسَّرُّ	اِسَّرُّ	اِسَّرُّ	لَا تَسَّرُّ	مَسَّرُّ	مَسَّرُّ

222. *Orhisaq* اجوف يائي *f*

Upsilonum	فعل ماضى	فعل مضارع	مصدر	أ	ع	فعل	مفعول
			افمال				
	طير	يُطِرُ	اطارة	أَطِرَ	لَا تُطِرُ	مُطِرٌ	مُطَارٌ
			استفعال				
	بين	يَسْتَبِنُ	استبانه	إِسْتَبِنَ	لَا تُسْتَبِنُ	مُسْتَبِنٌ	مُسْتَبَانٌ
			تفعيل				
	عين	يُعَيِّنُ	تعين	عَيَّنَ	لَا تُعَيِّنُ	مُعَيِّنٌ	مُعَيَّنٌ
			تفعل				
	ميز	يَمَيِّزُ	يميز	يَمَيَّزُ	لَا يُمَيِّزُ	مُمَيِّزٌ	مُمَيَّزٌ
			فعال				
			مفاعلة				
	قيس	يُقَالِسُ	قياس	قَالِسَ	لَا تُقَالِسُ	مُقَالِسٌ	مُقَالِسٌ
			مقايسة				
			تفاعل				
	ميل	يَتَمَائِلُ	تمايل	تَمَائَلَ	لَا تُتَمَائِلُ	مُتَمَائِلٌ	مُتَمَائِلٌ
			انفعال				
	ميز	يَنْمَازُ	انماز	نَمَزَ	لَا تُنْمَازُ	نَمَازٌ	—
			افتعال				
	خير	يَخْتَارُ	اختيار	اخْتَرَّ	لَا تُخْتَرُّ	مُخْتَارٌ	—

Upsilonium	فعل ماضى	فعل مضارع	مصدر	امر حاضر	نهي حاضر	فاعل	مفعول
قضا	أَقْتَضَى	يَقْتَضِي	اقتضا	اِقْتَضِ	لَا تَقْتَضِ	منقضى	—
			اقتعال				
»	اِقْتَضَى	يَقْتَضِي	اقتضاء	اِقْتَضُ	لَا تَقْتَضُ	مُقْتَضَى	مقتضى

224. Orphism / مدغم

Upsilonium	فعل ماضى	فعل مضارع	مصدر	امر حاضر	نهي حاضر	فاعل	مفعول
مد	أَمَدَّ	يُمِدُّ	امداد	أَمِدِّ	لَا تُمِدِّ	مُمدِّ	ممد
			استفعال				
»	اِسْتَمَدَّ	يَسْتَمِدُّ	استمداد	اِسْتَمِدِّ	لَا تَسْتَمِدِّ	مُسْتَمِدِّ	مستمد
			تفعيل				
حق	حَقَّقَ	يُحَقِّقُ	تحقيق	حَقِّقْ	لَا تُحَقِّقْ	مُحَقِّقٌ	محقق
			تفعل				
»	حَقَّقَ	يَتَحَقَّقُ	تحقق	حَقِّقْ	لَا تَحَقِّقْ	مُتَحَقِّقٌ	متحقق
			فعال				
ضد	ضَادَّ	يُضَادُّ	ضداد	ضَادِّ	لَا تُضَادِّ	مُضَادِّ	مضاد
			مفاعلة				
			مصادرة				

Գ Լ Ո Ւ Խ Դ .

Անորիշ դերբային գործածութեանը վրայ .

في بيان استعمال المصدر

227 . Անորիշ դերբային իւր բային կամ համանշանակ բայի մը խնդիր կ'ըլլայ եւ գործողութեան հաստատութիւնը (تَأْكِيْدٌ) , անգամը (مَرَّةٌ) , կամ եղանակը (نَوْعٌ) կը ցուցնէ :

Եթէ իւր բային խնդիր ըլլայ, مفعول مطلق من لفظه , և եթէ համանշանակ բային խնդիր ըլլայ, مفعول مطلق من غير لفظه , կ'ըսուի .

Ա. հաստատութիւն .

دَفَعْتُ دَفْعًا վանելով վանեցի . ضَرَبْتُ ضَرْبًا հարկանելով եհար . بَكَى بُكَاءً مَرَّةً ելաց զարտատուս դառինս, (դառնապէս լացաւ) دَخَلْتُ دَخْلًا մտանելով մտի . نَسِيتُ نِسْيَانًا նստելով նստայ . وَجَدْتُ وَجْدًا Բ. անգամ, նուազ .

شَرِبْتُ شَرْبَةً միանգամ խմեցի , քնդ մի ումպ արբի . دَفَعْتُ دَفْعَةً հատուցի նմա ի միում նուազի :

Գ . եղանակ .

قَعَدْتُ كَقَعْدَةِ الدَّبِّ նստայ զօրինակ արջոյ . جَلَسْتُ كَجَلَسَةِ الأَسَدِ նստի զօրինակ առիւծու . مَشَى كَمَشْيَةِ النَّمِرِ ընթացաւ զընթացս վագեր :

228 . Եթէ مصدر تَأْكِيْدِي ն իւր ծայրը աւելորդ օ ունենայ المرة بِنَاءِ , շինելու . այսինքն անգամ ցուցնելու համար օ առը , և النوع بِنَاءِ التَّوْنِ . այսինքն եղանակ ցու-

ցընելու համար՝ իմաստին յարմար բառ մը կ'աւելցուի, ինչ.
نَشْرًا . نَشْرًا . نَشْرًا . نَشْرًا . نَشْرًا .
նորա վերայ մի նուազ գլխալով գլխացի .
رحمته رحمة واسعة :
գլխացի ի վերայ նորա զգուլթ մեծ :

ԵՌԱԳՐԻ ՀԱՄԱՌՕՏ ՕՐԻՆԱԿԸ .

نَشْرًا . نَشْرًا . نَشْرًا . نَشْرًا . نَشْرًا .

229. Յաւելական Անորիչ գերբայից օրինակներ .

Ա. Հաստատութիւն .

أَكْرَمْتُهُ إِكْرَامًا պատուելով պատուեցի զնա .
دَخَرَجْتُهُ دَخْرَجَةً գլորելով գլորեցի զնա .

Բ. Միանգամ .

أَكْرَمْتُهُ إِكْرَامَةً } միանգամ պատուեցի զնա .
« إِكْرَامًا وَاحِدًا » }

لَاقِيْتَهُ مُلَاقَاةً وَاحِدَةً հանդիպեցայ նմա միով հանդիպմամբ .
دَخَرَجْتُهُ دَخْرَجَةً وَاحِدَةً միանգամ գլորմամբ գլորեցի .

Գ. Եղանակ .

إِحْرَامْتُهُ إِحْرَامَةً կերպիւ իւրիք մեծարեցի զնա .
« إِحْرَامًا كَثِيرًا » բազում մեծարանօք մեծարեցի զնա .
يُعَامِلُ مُعَامَلَةً حَسَنَةً գեղեցիկ վարմամբ կը վարուի .

230. Անորիչ գերբայը չէզոքական կամ ներգործա-
կան իմաստ կրնայ ունենալ կապակցութեամբ (اضافة) , ինչ .
طَيْرَانُ الطَّائِرِ թռչիլ թռչնոց . سِبَاحَةُ السَّمَاءِ լուզալ ձկանց .

* Այս օրինակին իմաստն անտարբեր է Բ. և Գ. ձևերուն մէջ :

نَضْبُ الْحَكْمِ Իրաւարար կարգել: جمع الاموال հաւաքել ինչս .
جبر القلوب المتكسره բռնկել զբեկեալս սրտիւք .

رفع عقيرة الاغنيه բարձրացնել երգին ձայն .

231. Նոյնպէս ներկայ դերբայը չէզոքական կամ
ներգործական իմաստով կրնայ ըլլալ, ինչպէս .

صادق القول دژմարտախوس . واضح المعنى մէկին իմաստիւք .

قابل القسمة ընդունակ բաժանման ,

مقر النقصان թերութիւնը խոստովանող .

عبدة الاوثان պաշտօն մատուցանողք կռոյ .

هو الله علام الغيوب ستار العيوب و غفار الذنوب նա է Աստուած որ
գիտէ զգաղանիս, ծածկէ զթերութիւնս և թողու զմեղս .

232. Անցեալ դերբայը կրաւորական իմաստ ունի, ինչ

مقبول الشهادة (այր սրոյ) ընդունելի (է) վկայութիւնն :

مدوح الاخلاق ազնուաբարոյ, գովելի ճրիւք .

عنقا فيلنيل, թռչուն մի է առասպելեալ . նմանապէս

غول ذليلاو մի է : Սոքա անուամբ լսելով դոյ և իրակա-
նութեամբ անդոյ էակներ են . ինչպէս արաբ լեզուն կրսէ ,

موجود الاسم و مفقود الجسم : کلام معلوم الاسم و معدوم الجسم :

Գ Լ Ո Ւ Խ Ե .

Անփոփոխ Մասունք բանի .

Ն Ա Խ Դ Ի Ր حرف الجبر

233. Նախդիրներն իրենց խնդրոյն այլ և այլ պարագայները լրացնող՝ անկատար նշանակութեամբ տառեր եւ մասնիկներ են . ստոնց حروف الجبر الحفوض կամ حروف الإضافة և նաև ظروف ալ կ'ըսուի :

234. Հոլովը պարզ կամ բաղադրեալ կ'ըլլայ . պարզ հոլովը՝ ինչպէս որ ըսուեցաւ (§ 42) , ծայրի ճայնաւորին փոփոխմամբը կ'ըլլայ առանց նախդրի կարօտութեան, իսկ բաղադրեալը նախդրիւ հանդերձ :

235. Նախդիրն երկու տեսակ է . մին՝ միատառ և միւսը բազմատառ . առաջինն իւր խնդրոյն կից կը գրուի և երկրորդն ալ կից կը գրուի խնդրոյն եթէ գերանունն է , իսկ անշատ կը գրուի խնդրէն եթէ անունն է , բաց ի ك , مُد , مُنْ և حتى նախդիրներէն որ գերանունն խնդիր չեն առնուր կամ գերանունն հետ չեն միանար :

236. Նախդիրը խնդրէն յառաջ գրուելով՝ սովորաբար Սեռական հոլով խնդիր կ'առնու :

237. Միատառ նախդրաց գլխաւորներն են .

ب . ա . իբր տրական , բ . գործիական , գ . փոխարինական , դ . ներգոյական , ե . երդմնական , զ . ներգործական և է . առ ի զարդ :

ա. *مَرَزْتُ بِرَجُلٍ نَأْمٍ* ննջող այր մարդուն անցայ (հանդիպեցայ) քովը գացի) . *أَعْطَيْتُ هَذَا الْكِتَابَ إِسْلِمَانَ* մատուցի զթուղթըս զայս առ Սողոմոն :

բ. *بَعْتُ الْفَرَسَ بِسَرْحِهِ* վաճառեցի զձին հանդերձ իւր թամբովը . *اِشْتَرَى الْبَعْلُ بِلِجَائِمِهِ* գնեց զջորին հանդերձ նորա երասանակաւը . *كَتَبْتُ هَذِهِ الصَّحِيفَةَ بِقَلَمِي* այս երեսը գրչովս գրեցի . *تَزَايَدُ الْعُلُومُ بِتَلَاحُقِ الْأَفْكَارِ* գիտութիւնք կ'աճին հաջորդակցութեամբ գաղափարաց . *كَانَا يَنْطِحَانِ بِقُرُومِهِمَا* ասոնք (երկու խոյ կամ ցուլ) կը խեթկէին զմեանս . *حَصَلَ بِجِدِّكَ لِابْنِكَ* բախտիդ բերմամբն , այլ ոչ աշխատութեամբդ յաջողեցաւ (այս) .

գ. *بَعْتُ هَذَا بِذَاكَ* վաճառեցի զայս փոխարէն նորին (փոխանակեցի) . *أَخَذْتُ الْخِنْطَةَ وَالشَّعِيرَ وَالْحُمْصَ بِهَذَا الثَّوْبِ* այս հանդերձին փոխարէն ցորեան, գարի և սիսեռ առի (գնեցի) .

դ. *يُغَيِّرُ حَقٌّ* յանխրաւի . *يُغَيِّرُ حَقٌّ* յիրաւի . *بِحَقِّ* որ ըստ օրէ . *يَوْمًا* օր . *بِأَسْرِهِمْ* ընդ ամենայն :
Վերջին եօթն օրինակները կը համարուին սակայն մակրայ մանաւանդ քան նախդիր :

ե. *بِرَأْسِكَ* երդնում ի գլուխ քո .

أَقْسَمْتُ بِاللَّهِ երդուայ յԱստուած :

զ. *ذَهَبَ بِهِ مِنْ أَلْبَدٍ* քաղաքէն դուրս վարեց զնա :

* *رَمَةٌ* հին չուսնի կտոր ըսել է . սա խօսքը բարուք կը ըսցատօրէ նոյն բառին փոխաբերական առումը , ինչպէս .

و منه قولهم دفع اليه الشيء برمته واصله ان رجلاً دفع الى رجلٍ بغيراً بجملٍ في عنقه ف قيل ذلك

է. كَفَى بِالْمَوْتِ وَاِعْظَا քաւական է մահ ի քարոզ .

كَلِّمْهُمْ بِحَسَنَاتِكُمْ (ناهيك درهم) քաւական է քեզ կշռոյ չափ մի ,
կամ դրամ մի . الْوَعْدُ بِالْإِيفَاءِ كَالْتَّهْمِ بِالْمَاءِ խոստումն ա-
պախտ առեալ նման է դետոյ անջրդւոյ .

أَلْعَلُّمٌ بِالْعَمَلِ كَالشَّجَرِ بِالْأَثْمِ գիտութիւն (կրօնից) առանց
գործոյ նման է ծառոյ անպտղոյ :

238. تَ Երդմնական .

تَاللَّهِ Երդնում յԱստուած .

تَرَبُّبِ الْكَعْبَةِ Երդնում ի Տէրն Քապայ :

239. كَ նման .

كَاللَّيْلِ شُعُورُهُ (սեաւ են) հերք նորա իբրև զգիշեր .

كَالْعِلْمِ فِي الصَّغْرِ كَالْتَّقِشِ فِي الْحَجْرِ հմտութիւն ստացեալ ի ման-
կութեան նման է նկարի քանդակելոյ ի վիմի .

كَمَا تَدْخُلُ رُبُّهُ مِثْلَهُ քնդ միտանել քում ի ներքս և ողջոյն սուր .
كَمَا تَدْخُلُ الْوَقْتُ صَلِّ كَمَا تَدْخُلُ الْوَقْتُ կաց յաղօթս , այն ինչ հասեալ իցէ
ժամանակն :

240. لِ Ա. վան , Բ. սեռական , ստացական կամ
տրական :

ا. ضَرَبْتُ بَكْرًا تَأْدِيبًا Կամ ضَرَبْتُ بَكْرًا تَأْدِيبًا հարուածեցի
զՊէքր առ ի խրատ . تَأْتِيهِ بِمَنْظَرِهِ Երկու ա-
չացը պատահած ձախող դէպքին վրայ վառեցաւ
(սաստկացաւ տառապանքս) :

բ. الْحَمْدُ لِلَّهِ Երբայրս մեռաւ . الْحَمْدُ لِلَّهِ Աստուծոյ են փառք .
وَمَا يَمْلِكُكَ كَانَ لِمَوْلَاهُ ժառայն իւր ստացուածքովն հան-

դերձ իօր տիրոջն է . *الْحَيَّطَانِ أُذُنٌ* ակննջ են որմնոց .
الْجُلُّ وَالْجَامُ لِلْفَرَسِ խորգն և սանձն ճիւղն են .

كُلُّ حَيَّوَانٍ يَطِيرُ بِأَجْنِحَةٍ لَيْسَ لَهُ صُوفٌ ամէն կենդանի որ թևօք
կը թռչի , ոչ ունի մարթ բրդեղէն :

Այս *لِ* նախդիրը՝ եթէ դերանուան վրայ դանուի ,
ֆէթհայով կը հնչուի , ինչպէս . *لَهُمْ ، لَكُمْ ، لَكَ ، لَهُ* .
لِ և այլն : Միայն եղական առաջին դէմը *لِي* կ'ըլլայ :

Սոյն *لِ* նախդիրը *اجل* (պատճառ) բառին վրայ կըր-
նայ գալ , ինչպէս . *لِاجْلِ الدَّوَاءِ* առ ի դարման , *لِاحْتِرَامِ*
առ ի մեծարանս :

أَعَدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ
զոր ակն ոչ ետես և ունին ոչ լուսաւ և ի սիրտ մարդոյ
ոչ անկաւ , պատրաստեցի ծառայից խմաց արդարոց :

241. *وَأُوْا الْقَسَمِ* Ա . *وَأُوْرُبِّ* Բ . քանա-
կութեան , *وَأُوْمِعَ* Գ . նշանակութեան և
և *وَأُوْاطَفَ* Դ . շաղկապութեան : Առաջինն և երկրորդը
առած խնդրոյն ծայրը . քէսրէյով , երրորդը ֆէթհայով կը
հնչեցնէ , իսկ չորրորդը իւր նախընթաց բառին (*معطوف عليه*)
հոլովին կը համաձայնեցնէ իւր հետագայ բառին հոլովը .
Ա . *وَأُوْا الْقَسَمِ* Ե . *وَأُوْرُبِّ* Բ . *وَأُوْمِعَ* Գ . *وَأُوْاطَفَ* Դ .

Ծանօթութիւն . *ب ت* և *و* երգման նախդիրները սե-
ռական հոլով խնդիր կ'առնուն . առաջինը կը դրուի ան-
ուանց և դերանուանց վրայ միանգամայն , երկրորդը Աս-
տուծոյ անուան վրայ միայն և երրորդը առհասարակ ա-
մէն անուանց վրայ ինչպէս տեանուեցաւ վերագոյն :

Բ. Կընչանակէ շօ (որչափ) .

وَبَلَدَةٍ لَّيْسَ بِهَا أَنْسٌ إِلَّا الْيَعْفُورُ وَالْأَلْعَيْسُ
չիկայ ուրիշ ընկեր, բայց եթէ եղնիկներ և սպիտակ ուղտեր :

Գ. Կընչանակէ հանդերձ , ընդ եւ հայցական հոլով
խնդիր կ'առնու :

وَالْحَشْبَةُ إِسْتَوَى الْمَاءُ وَالْحَشْبَةُ
ջուրը հաւասարեցաւ տախտակին հետ .

يَفِي الْمَالِ وَتَبَقَى وَعَمَّاكَ
հարստութիւնը կ'ոչնչանայ և դու գործոյդ
հետ կը մնաս . كَلُّ رَجُلٍ وَصَيْعَتُهُ أَيْ مَقْرُونٌ بِمِجْرَقَتِهِ
ամէն այր մարդ իւր արհեստովը կ'ղբաղի :

Դ. Շաղկապութեան ۱ و او ք տե'ս շաղկապներուն մէջ :

Յ 0 Դ Ո Ի Ա Ծ Բ .

Բազմատառ նախդիրներ .

242. إِلَى մինչև .

بَسْرَتْ مِنْ الْبَصْرَةِ إِلَى الْكُوفَةِ
Պասրայէ մինչև Քուֆա քայլեցի .
أَطْلُبُوا الْعِلْمَ مِنَ الْمَهْدِ إِلَى الْوَحْدِ
խնդրեցէք գիտութիւնը (անդրստին) յորորոցէն մինչև ի գերեզման .
أَخْلَعَتْ تَدْعُو إِلَى السَّلَةِ
քատութիւնը գողութեան կը հրաւիրէ .

جُدَّ فَإِنَّ الْفَائِدَةَ إِلَيْكَ عَائِدَةٌ
առատաձեռնութիւն ըրէ' , վասն զի
օգուտը քեզ է :

من الباب إلى المخراب
ի սկզբանէ մինչև ի վախճան .

243. أَمَامَ առաջի .

قُمْتُ أَمَامَ الْكَرِيمِ
յարեայ առաջի բարերարին .

أمام الأحيّة . առաջի բարեկամաց .

قَعَدْتُ عَلَى الْكُرْسِيِّ أَمَامَ التَّلَامِيذِ وَشَرَحْتُ لَهُمْ دُرُوسَهُمْ فَأَتَتْهُمْ لِيَسْرَحُوا لِيَسْرَحُوا وَفِيهِمْ
նոցա իրենց դասերը և նոքա ուշադրութիւն ըըին մեկ-
նութեանս և վերահասու եղան բոլոր իմաստից :

244. بعد . Ետ , զկնի .

بعد اداء الدين . Ետ հատուցման պարտուցն .

بعد اداء الصلوة . Ետ աւարտման աղօթիցն .

بعد ذلك . Ետ այնորիկ : بعد بعده . Ետ ժամանակի ինչ .

245. بين . Ընդ մէջ .

بين السماء والارض . Ընդ մէջ երկնից և երկրի .

بين النوم واليقظة . Ընդ մէջ քնոյ և արթնութեան :

246. ما بين . Ընդ մէջ .

ما بين البحر والبر . Ընդ մէջ ծովու և ցամաքի :

247. تحت . Ընդ .

تحت السطح . Ընդ յարկաւ . تحت اقدام الناس . Ընդ ոտիւք մարդկան .

تحت الشجرة . Ընդ ծառովն . خلی خلی نام تحت الشجرة . Կամ քիլի բարեկամն իմ ննչէ ընդ ծառովն .

رَوْضَةٌ تَضَحَّكُ مِنْ فَوْقِهَا الْأَزْهَارُ

جَنَّةٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ

Այնպիսի պարտեզ մի է որոյ վրայէն կը ծիծաղէին ծաղ-
կունք , այնպիսի գրախտ մի է որոյ տակէն կը հոսէին գետք .

248. حاشا ، خلا ، عدا ، سوى . Ի բաց առեալ .

حاشا . ասոնց նշանակութիւնը դրեթէ մի և նոյն է , և կը վար-
ուին միմեանց տեղ :

يتباهى الجاهل حاشا التخبير . պարծի տղէտն , այլ ոչ ճարտարն .

جاءنا القومُ سوى خالدٍ *եկին ժողովուրդն առ իս, բաց ի խալիտէ:*

249. حتى *մինչև .*

حتى *մինչև ի ծագել արշալուսոյ .*

أَكَلْتُ السَّمَكَةَ حَتَّى رَأَيْتُهَا *կերայ զձուկն մինչև ցզլուխ, այսինքն գլխով չափ . իսկ uly նախգրով պիտի հասկցուէր թէ «կերայ ձուկը բաց ի գլխէն .»*

مَتُّ الْبَارِحَةَ حَتَّى الصَّبَاحِ *տքնեցայ երեկեան գիշերը մինչև ցառաւօտ:*

250. حَسْبُ *ըստ .*

حَسْبُ الْبَشَرِيَّةِ *զի մարդ է, ըստ մարդկային տկար բնութեան*
*حَسْبُ مَا تَيْسَّرُ *ըստ կարի . بحسبِ الْقَدْرِ *ըստ բաղդին, ըստ բերման բախդին .***

251. خَلْفَ *յետևոյս .*

خَلْفَ جِدَارِ الرُّؤْضَةِ *յետևոյս որմոյ պարտիզին .*

خَلْفَ دَارِ أَبِيكَ *յետևոյս տան հօր քոյ .*

252. دونَ ، مادونَ ، بدونَ *ի զատ . առանց .*

دونَ ذَلِكَ *ի զատ . անկէ ի զատ .*

بدونَ التَّمَلُّكِ *առանց ստանալու կամ տիրելու :*

253. رَبِّ *չատ (միշտ անորոշ խնդրով) .*

رَبِّ رَجُلٍ كَرِيمٍ *առատաձեռն արանց հանդիպեցայ*

عَدِيمٍ *չգոյութիւն, عَدِيمٍ *չգոյ .**

عَدِيمِ الْاِحْتِيَاجِ *անկարօտ .*

255. عَلَى *ի վերայ .*

عَلَى الرَّأْسِ وَالْعَيْنِ *ի գլխուս և աչքիս վրայ .*

عَلَى الشُّورِ *աքաղաղն և մարին պարսպին վրայ են .*

حق على الانسان أن يُؤدِّي شكرَ الرحمن
մատուցանել Ամենողորմին (Սատուծոյ) .

أَلْفَهُ مَعْرِفَةُ النَّفْسِ مَالَهَا وَمَاعَلَيْهَا
օրէնսգիտութիւն է ճանաչել զոր
ինչ օգտակար կամ վնասակար է անձին .

لَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْنَا لَمُنَّاسْنَا فِي خَطَايَانَا
ի վերայ մեր , ապաքէն մեռանէաք ի մեզս մեր .

على مَلَأِ النَّاسِ
առաջի բազմութեան մարդկան .

ان الهدايا على مقدار مُهدِيها
նուէրք ըստ կարի նուիրատուաց
մատուցանին :

256. عن .

كشَفَ عَنْهُ الْغِطَاءَ
ի բաց եհան , էառ ի նմանէ զքողն .

خَرَجْتُ عَنْ الْبَلَدِ
քաղաքէն դուրս ելայ .

رَمَيْتُ السَّهْمَ عَنِ الْقَوْسِ
նետը արձակեցի աղեղէն :

257. عندِ أ. . առ , քովը .

عند الحق و عند الخلق
առ Սատուծոյ և առ մարդիկ .

مَرَزْتُ بِغُلَامٍ واقفٍ عند سَيِّدِهِ
իւր տիրոջը քովը կեցող ծառա-
ւին անցայ (քովը գացի , հանդիպեցայ) .

ما تَفَعَّلَ مِنْ خَيْرٍ تَحَدُّهُ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى
զոր ինչ գործես բարի , կը գըտ-
նես առ ընթեր Սատուծոյ .

عند المتقدمين و عند المتأخرين
առ առաջինն և առ յետինս .

عند البُغَاءِ و عند الحكما
առ ճարտարախօսս և առ իմաստունս :

258. ب. ժամանակ .

اللَّهُمَّ احْفَظْنَا مِنَ الْفُضِيحَةِ عِنْدَ الْقِيَامَةِ
՛վ Սատուծ , պահես

զմեզ ի նշաւակէ յաւուր յարութեան .

عند ما أَسْتَيْقِظُ իբրև զարթեալ .

259. غيرُ բաց ի , ան , առանց .

غير ما ذُكِرَ բաց յայնմանէ որ յիշատակեցաւ .

يوم غير مُعَيَّنٍ անորոշ օր մի .

فَلَا عَيْبَ فِيهِمْ غَيْرُ أَنَّ ضِيُوفَهُمْ
تَلَامُ بِبَنِيَانِ الْأَحْبَةِ وَالْوَطَنِ

Ապա անոնց (ասպնջականաց) վրայ ուրիշ պակասութիւն
չկայ բայց միայն այն որ պարսաւանաց արժանի կ'ընէ նոցա
հիւրերը վասն այնր զի մուսացան իրենց բարեկամներն և
հայրենիքը .

260. فوق ի վեր , ի վերոյ , ի վերայ .

فوق السماء تحت الثرى ի վեր.քան զերկինս, իներքոյ երկրի, հողոյ.
العادة արտաքոյ սովորութեան , արտասովոր .

فوق الأموال فوق ما يتصور ի վեր.քան զոր էրն ի խորհրդեան .
فوق الحد , فوق الغاية ի վեր.քան զամենայն ակնկալութիւն .
أمانته. քան զչափ . زيد فوق الناقة ի վերայ ուղտուն է Զէյտ .

261. في ի մէջ .

في الكوز الماء في الكوز . յաւուրս մեր . في زماننا

في الجنة Գնազանդն է ի դրախտին .

أَلْعَيْنُ تُدْخِلُ الرَّجُلَ فِي الْقَبْرِ وَالْجَمَلُ فِي الْقَدْرِ չարակնութիւն իջուցանէ
զմարդ ի գերեզման և մուժանէ զուղտ ի պոյտն .

العلم في الصدور لافي السطور ի միտս է , այլ ոչ ի գիրտ .

262. Որոշ կամ անորոշ ժամանակ եւ կամ անորոշ

տեղ ցուցնող բառերուն վրայ في նախդիրը չի գրուիր ,

զոր օրինակ . سِرْتُ حِينًا չտքայ ճանապարհ ժամանակ ինչ .
صَمُّ شَهْرٍ رَمَضَانَ պահեա զամիս Բամաստանի .

Всать в эрстур сирт в шире رمضان ,

263. Դադարում ցուցնող دخول եւ سکون եւ
երեք բայերն առանց فى նախդրին կ'առնուն իրենց տե-
ղական խնդիրները , ինչպէս .

دخلت الدار نزلت الحان وسكنت البلد
և դադարեցայ ի քաղաքին . Էրստիր في الدار և այլն

264. قَبْلُ , قَبْلُ , Երաւջ քան .

قبل الوصول Երաւջ քան զհասանել .

قبل الدخول Երաւջ քան զմտանել .

قبلنا , قبلی Երաւջ քան զիս , զմեզ :

265. قُدَّامُ առաջի .

قدام المفتش առաջի քննչին .

266. لَدَى առ , առ ընթեր , ի ժամանակի . (որոշեալ
խնդրով) .

لَدَيْهِ , لَدَيْكَ , لَدَيْي առ ընթեր իմ , քո , նորա .

لدى الايجاب . Ի հարկին .

267. مِثْلُ , مِثْلُ նման .

مِثْلُ الضَّبِّعِ . նման ընդ նման , مثل ذلك .

مِثْلُ الضَّبِّعِ . նման մոզիզի .

268. مُنْذُ , مُنْذُ հետէ , ի վեր .

مُنْذُ مَا رَأَيْتَهُ مِنْ شَهْرِنَا هَذَا . չտեսայ զնա մեր այս ամիսէն ի վեր .

269. مَعَ հանդերձ , ով .

مع ضيق يديه նորա ձեռքին նեղութեամբը (նորա աղքատութեամբը) . مع التأسف . ցաւօք (սրտի . مع ذلك , مع ما فيه , այսու հանդերձ :

230 . من . Թ. սկզբնական և սակաւ ուրեք բացառական .

وَالْأَزَلِ إِلَى الْآبَدِ . յաւիտենից ի յաւիտեանս .

(յօգնութիւն) կարդալէ . نور القمر مستفاد من الشمس . լոյս լուսնի առեալ է յարեգակնէ :

Բ . Բազդատական .

مُدَارَةُ الصَّحَّةِ خَيْرٌ مِنْ مُعَالَجَةِ الْمَرِيضِ բարւոք ևս է տանել խնամ առողջութեան քան դարման հիւանդութեան .

أَيْنَ أَنْتَ مِنْ فُلَانٍ وَطَوَّلَ عُمرِهِ . որչափ հեռի ես այս ինչ անձէն և նորա երկայնակեցութենէն .

الرياحُ خَيْرٌ مِنَ الرِّيحِ լաւագոյն են հողմունք քան զհողմ .

هُوَ ذُوْنَكَ بِمَنْزِلَةِ الْفِضَّةِ مِنَ الذَّهَبِ , այնպէս և նա է առ ղև .

231 . وراء الجدار , ետոյ , وراء , وراء .

232 . عند , ذُون , تحت , بين , بعد . Ետնօթութիւն ա .

من فوق , غير . من بعد . նախդիրը կը գրուի երբեմն եւ ուրիշ նախդիր չի գրուիր , նախդիրը կը գրուի միայն . սակայն ասոնք մակբայ կը համարուին մանաւանդ քան նախդիր :

233. Ծանօթութիւն բ. Նախդրաց վրայ *ما* մասնիկը *յաւերնալով*, անմիջական *յարակցութեան* դադարօքը կուտայ, *ինչպէս* . فوق *ի վերոյ*, ما فوق *անմիջապէս ի վերոյ*. بعد , ماتحت , تحت , مادون , دون , ماقبل , قبل , ما بين , بين : ما وراء , وراء , ما بعد

234. Ծանօթութիւն գ. Վերջերնին *ى* ի ձևով *الف مقصورة* (սուղ էլիֆ) ունեցող նախդիրները, *ինչպէս* են . الى , على , لدى *եթէ* յօդով *խնդիր առնուն*, *ى* ն *լի հնչուիր*. զոր օրինակ *لدى الانسان* առ մարդոյ, *لدى الوصول* ի հասանելն . على *ի վերայ դլսոյ*. *على الراس* ծուստ , *յանպատրաստից* :

եթէ դերանունն *խնդիր առնուն*, *ى* ն ճիշդ իբր *ى* կը հնչուի , *ինչպէս* .

إِلَيْهِ ի նա . *عَلَيْكَ* ի վերայ քո . *عَلَى* ի վերայ իմ .
لَدَى առ ընթեր իմ . *لَدَيْنَا* առ ընթեր մեր :

Իսկ *եթէ* *խնդիրնին* յօդով *անուն մը* կամ *դերանուն մը* չէ , *ى* ն կը հնչուի *պարզապէս* իբր *սուղ էլիֆ* (*ا*) , *ինչպէս* .

على وجه ի վերայ երեսաց նորա (*առն*) .

الى وفاتها (*կնոջն*) :

Գ Լ Ո Ւ Խ Զ .

Մ Ա Կ Բ Ա Յ الظرف

235. Մակրայը բային ցուցուցած գործողութեան վրայ տեղւոյ , ժամանակի կամ եղանակի պէտք եղած գաղափարը կը յաւելու :

236. Մակրայներն երեք տեսակ են .

Ա. Բուն մակրայ :

1) Հարցական մասնիկներ (حرفا استفهام) , ինչպէս **أ** և **هَل** արդեօք :

ألم يأتكم أخى եղբայրս չեկաւ ձեզի .

أفي الحائِيةِ وبسك آم في الرِّقِ կարասի՞ն մէջ է ուուպդ թէ տիկին մէջ .

أَحَلُّ في الإِنَاءِ أوعسلُ . քացա՞ն իցէ յանօթին թէ մեղր .

أفي فيه السِّنُّ կա՞յ արդեօք անոր բերանին մէջ ալուայ .

هل يجلسون هل يذهبون կը նստի՞ն (կամ պիտի նստի՞ն) ,

կերթա՞ն (կամ պիտի երթա՞ն) :

2) Հաստատական մասնիկներ (حروف التّصديق)

أجلى ، أجبِرْ ، أجبَل ، نَعَمْ . ինչպէս , حروف التّحقيق

Առաջին երեքը հաստատական խօսքի մը հաստատական պատասխան և ժխտական խօսքի մը ժխտական պատասխան տալու համար կը գործածուին . իսկ չորրորդը ժխտական խօսքի մը հաստատական պատասխան տալու համար կը գործածուի :

Առաջին երեքին օրինակ .

أَقَامَ زَيْدٌ لِحَانِقِ بْنِ عَسَاةٍ زَيْدًا . Կանգնեցա՞ւ Զէյտ . Կանգ-
 նեցաւ . Կանգնեցա՞ւ Զէյտ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ .
 أَجَلَ كَامٍ جَيْرٍ . Կամ Զէյտ , Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ .
 أَجَلَ كَامٍ جَيْرٍ . Կամ Զէյտ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ .
 أَجَلَ كَامٍ جَيْرٍ . Կամ Զէյտ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ .

Զորրորդին օրինակ .

أَلَمَ يَقُمْ زَيْدٌ . Կանգնեցա՞ւ Զէյտ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ .
 أَلَمَ يَقُمْ زَيْدٌ . Կանգնեցա՞ւ Զէյտ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ .
 أَلَمَ يَقُمْ زَيْدٌ . Կանգնեցա՞ւ Զէյտ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ .
 أَلَمَ يَقُمْ زَيْدٌ . Կանգնեցա՞ւ Զէյտ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ .

ԺԻՏՍԿԱՆ ՄՍՍՆԻԿՆԵՐ

ما . لم . لمّا . Երկուքն ալ են բացասական մասնիկ ան-
 ցեպի և مضارع (يفعل) ձևոյ վրայ կը դրուին . առաջ-
 նոյն جحد مستغرق Զորրորդին Զորրորդին Զորրորդին Զորրորդին
 բովանդակ բացասական կ'ըսուի , եւ այս վերջինը և և և
 մասնիկներէն բաղկացեալ է . առաջինն և ոչ և երկրորդը
 և դեռ ոչ կամ բնաւ կը նշանակէ : Օրինակ առաջնոյն ,
 ما لم يسمع . Կանգնեցա՞ւ Զէյտ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ .
 ما لم يسمع . Կանգնեցա՞ւ Զէյտ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ .
 ما لم يسمع . Կանգնեցա՞ւ Զէյտ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ .
 ما لم يسمع . Կանգնեցա՞ւ Զէյտ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ . Կանգնեցաւ .

233. Մանօթուլիւն . Այս մասնիկն Եթէ Եթէ Եթէ Եթէ

(فَعَلٌ) վրայ դրուի, երբ, արեւմտ կը նշանակէ, ինչպէս .
 لَمَّا أَكَلْتُ الطَّعَامَ երբ Զէյտը գթասիրտ եղաւ .
 երբ կերայ կերակուրը . لَمَّا يَنْفَعُنِي بَعْتُهُ երբ օգուտ չը-
 րաւ ինձ, վաճառեցի զնա :

բ. ոչ և (نفي الحال) ներկայի ներկայի (نفي الاستقبال) բացա-
 սական մասնիկներ ապառնուող :

ما كَلَّمْنَا يَمِيَّ الْمَرْءِ يُدْرِكُهُ تَجْرِي الرِّيحُ بِمَا لَا تَشْتَهِي السُّفُنُ
 մարդ ամէն անգամ այնմ յոր կը յուսայ, քանզի հող-
 մունք կը շնչեն յայն կողմն զոր չեն ակործիր նաւք :

ما شَيْءٌ عَلَى الْأَرْضِ بَاقٍ
 չիք ինչ մնայուն ի վերայ երկրի :
 لَا يَنْظُرُهُ وَلَا يُكْرِمُهُ ոչ պիտի նայի ի նա և ոչ պիտի պատուէ զնա
 لَا تَعْدُمُ الْحَسَنَاءُ ذَامًا գեղեցիկ կինն (անգամ) թերուծենէ
 գերծ պիտի չըլլայ (չէ) . لَنْ يَقْدَرَ لَنْ բնաւ չպիտի կարողանայ
 لَنْ أَقُولَ لَنْ բնաւ չպիտի ըսեմ .
 لَنْ يَكُنَ الصَّالِحُونَ مُجِيبًا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ բարեպաշտք բնաւ չպիտի
 զրկուին Աստուծոյ գթութենէն :

գ. մասնիկ արգելականի (نهي) , ինչպէս .

لَا تَكُنْ فِي وَقْتِ بَحْثٍ صَامِتًا مِثْلَ الصَّمِّ ,
 մի՛ լիցիս անխօս իբրև զկուռս :

لَا بَعْدَكَ وَلَا عِشْتُ بَعْدَكَ ոչ ճաշակեցի զկու-
 րուստ քո և ոչ կեցի զճետ քո :

أَيُّ حَيْثُ أَيْنَا أَيْنَا 4) ուր ուր ուր ուր

ուր և . این صاحب البيت ուր է տանը տէրը :

تَكُنْ يَدْرُكَكَ الْمَوْتُ ուր և լինիս , մահը կը հասնի քեզ .

وَجَدْتُمْ ուր որ գտաք . حيث قام ուր որ կեցաւ .

حَيْثُ تَقَعَلُ يُكْتَبُ فِعْلُكَ ուր եւ գործես , կը գրուի գործդ .

أَنِي تَذُنُّبُ يَعْلَمُكَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتَ فِي قَرْنِ الْبَقَرِ . (Հիօրսուխր) .
ուր և մեղանչես , գիտէ զքեզ Աստուած , թէ եւ արջաուղ եղջիւրին մէջն ըլլաս :

5) متى ما , متى ما , إذا , إذا , إذا , إذا երբ , երբ .
اذ իսկոյն .

مَتَى يُنْجَحُ الْإِقْبَالُ مَا وَعَدَ երբ բազդը պիտի կատարէ իւր խոստումը
مَتَى * وَعَدُ الَّذِي أَسْتَظِرُّهُ إِلَى الْآنِ ուր է այն խոստումն որուն կ'ըս-
պասեմ մինչև ցարդ . متى ما تَلَقَ مِنْ تَهْوَى երբ տեսակցիս ա-
նոր հետ որուն կը բաղձաս .

أَنْجَزَ كَرِيمٌ բարերարը կը կատարէ (իւր
խոստումը) , երբ խոստանայ . և ամպը կ'անձրևէ երբ քրտայ .
إِذَا عَاشَ الْفَتَى مَاتَيْنَ عَامًا فَلَا يُقَاسُ عَلَيْهِ . երբ
մէկը երկու հարիւր տարի ապրի , (այլոց) օրինակ չկրնար
ըլլալ . երբ կը اسرَّ اذا نظرت الى كتاب كاني عاشق وهو الحبيب .
գիտեմ այսինքն կ'ընթեռնուամ գիրք մը կ'ուրախանամ իբր
թէ սիրահար մի եմ եւ նա սիրելի .

اذا ما كاد اذا عِبَتْ المصنوع فقد عِبَتْ الصانع
պարսաւես զօրինուածն յօրժամ զօրինուածն :

* متى կը նշանակէ ուր այս խօսքին մէջ :

6) تَلْقَاءَ կողմն , կոյս .

مِنْ تَلْقَاءِ كَاطِمَةٍ Բաղիմէի կողմէն .

تَوَجَّهَ تَلْقَاءَ النَّارِ երեսը հրոյն կողմը դարձուց :

7) ثُمَّ այսուհետև կամ այնուհետև .

ثُمَّ بَنَوْا فِي شُهُولِ الْأَرْضِ الْحِصُونَ وَالْمُدُنَ وَالْقُرَى այնուհետև երկրիս բլուրներուն վրայ պարիսպներ , քաղաքներ և գիւղեր շինեցին . ثُمَّ إِعْلَمُ այսուհետև կամ դարձեալ գիտցիր :

8) قَدْ այս մասնիկը սովորաբար مضارع ին վրայ

դրուելով՝ կը նշանակէ երբեմն և ماضی ին վրայ դրուելով՝ կը նշանակէ ճշմարտի , իրաւի , սրբի , ինչպէս .

قَدْ بَلَغَى أَنْ هُوَ لِأَوْلَادِ الشَّبَابِ مِنْ أَحْبَابِ الْفَضْلِ وَالْعِرْفَانِ յիրաւի հաղորդուեցաւ մեզ թէ այդ երիտասարդները առաքինի են եւ գիտուն .

إِنَّ الْكَذُوبَ قَدْ يَصْدِقُ յիրաւի ստախօսը կ'ուղղախօսէ երբեմն .

قَدْ تَقَدَّمَ أَنْ الْأَرْضَ كَرُوبِيَّةً قَدْ عَلِمْتُ ստուգիւ գիտցայ . արդէն խօսք անցաւ թէ երկիրս բոլորչի է :

Սակայն սակաւ ուրեք مضارع ին վրայ ալ դրուելով , ճշմարտի կը նշանակէ , ինչպէս .

قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ أَحْوَالَنَا ճշմարտիւ գիտէ Աստուած մեր վիճակները :

9) قَطُّ բնաւ .

مَا رَأَيْتُهُ قَطُّ բնաւ չտեսայ զնա :

10) كَمَا Երբ ասինքս . كَمَا Երբ անգամ որ , մինչ .

كَمَا خَرَجُوا مِنَ الدَّارِ ամէնքն ի միասին տունէն դուրս ելան . كَمَا يَدْخُلُ الْبَلَدَ ամէն անգամ որ քաղաքը կը մտնէր .

- 11) كَائِنَ لَ كَائِي ، كَم .
كَم السَّاعَةِ (Ժամը քանի՞ է) .
كَم تَزَكِ الْاَوَّلُ لِلاٰخِرِ Թորչափ թողուց առաջինն յետնոյն ,
- 12) كَمَا Իրպէս և (ինչպէս որ) .
كَمَا Իրպէս և եղև . كَمَا يَلِيْقُ Իրպէս և արժանն է .
كَمَا فِي السَّابِقِ Իրպէս և յառաջագոյն :
- 13) كَيْفَ և كَيْفَمَا Իրպէս , Իրպէս և .
كَيْفَ Ինչպէս կը լինի , كَيْفَمَا Ինչպէս որ կ'ըլլայ .
كَيْفَ Կարցմամբ . Ի՞նչպէս կ'ըլլայ :
- 14) هُنَا = هَهُنَا աստ . هُنَا Կամ Կոս եկաւ .
- 15) هُنَاكَ և هَاهُنَا , هُنَاكَ և هَاهُنَا անդ .
هَاهُنَا և Կորեղբորդիդ .
هَاهُنَا և Կորեղբորդ ազլիկը .
- 16) حَيْنَ Ժամանակ .
حَيْنَ Երբ Երբ ընթեռնոյր :
- 17) حَتَّى Իրպէս զի , մինչև , մինչ .
حَتَّى Եկայ Իրպէս զի այցելեմ քեզ .
حَتَّى Բարեկէ մինչև Կամանիս անոնց .
حَتَّى Կ'ըսէ՞ք այն խօսքը մինչ Զէյտն ալ
حَتَّى Կ'ըսէ . لَا يُغْلَقُ بَابُ التَّوْبَةِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا Իչ փակի
դուռն զղման , մինչև այն ժամանակ յորում արեգակն
արևմուտքէն ծագի :
- 18) اِذْنَ Լուրեմն .

կ'ընեն, իրենցմէ ետքը զօրութեամբ * ان مصدریه ունենալ-
նուն համար (§ 117) եւ նշանակութիւնը կը փոխեն ա-
պառնուոյ մտօք անորիչ գերբայի, ինչպէս .

ها حتى أدخلها سرت Գնացի մտանել անդր .

كَ زُونِي فَأُكْرِمَكَ այցելէ ինձ, որպէս զի մեծարեմ գրեց .

لَا تَأْكُلُ كُلَّ الشَّمَكِ وَتَشْرَبُ اللَّبَنَ ձուկ մի' ուտեր եւ կաթ (մի') խմեր
(تأكل - تأكل, խմել), այսինքն ձկան վրայ կաթ մի' խմեր .

لِيُبَيِّنَ Երայտնելու համար .

لان يبين եւ وان تشرب اللبن, زوني فان اكرمك, حتى ان ادخلها այսինքն

239. Բ. Շինուածոյ մակրայներ .

Ասոնք կը շինուին գոյականէ, ածականէ, գերբայէ եւ
մինչև իսկ նախդրէ՝ հայցական հոլովի ձևն առնելով յա-
ճախ, եւ կը վարուին երբեմն զուգորդաբար այսինքն կըրկ-
նութեամբ .

ԳՈՅԱԿԱՆՆԵՐԷՆ ԾԻՆՈՒՄԾ ՄԱԿՐԱՅՆԵՐ

اليوم նոյօր . غدا ի վաղիւ . يمينا և يساراً ընդ աջմէ եւ ընդ
ահեկէ . شرقاً և غرباً յարևելից և յարևմտից կուսէ .

شمالاً և جنوباً կամ قِبَلَهُ ի հարաւոյ եւ ի հիւսիսոյ . ربيعاً և
خريفاً ամարայնի . صيفاً և شتاء ի ձմեռայնի .

بكرة և عشيماً առաւօտ և երեկոյ . حينئذ և وقتئذ յայնմ ժա-

* ان مصدریه ունենալն է որ فعل مضارع ին սկզբը գրուելով نصب կ'ընէ,
այսինքն բայի ծայրը ֆեթհայով կը կարդացնէ եւ նշանակութիւնն անորիչ գեր-
բայի կը փոխէ, ինչպէս . ان يكون ըլլալ . ان يذهب երթալ . ان يفرح զուար-
թացնել :

Գ Լ ՈՒ Խ Է .

Շ Ա Ղ Կ Ա Պ حروف العطف

280. Շաղկապը բառ կամ նախադասութիւն մը նախորդ բառի կամ նախադասութեան մը հետ կը յօդէ յայտնապէս կամ զորութեամբ :

281. Շաղկապին կ'ըսուի حرف العطف , նախորդին المعطوف عليه , կցորդին المعطوف և վերջին երկուքին միանգամայն المتعاطفان :

282. Գիտելի է թէ معطوف عليه եզրոյ բառն ինչ հոլով որ ունենայ , معطوف ան պարտի նոյն հոլովն ունենալը :

283. Շաղկապներն (الحروف العاطفه) տասն են , որ են الواو և لكن և بل ، لا ، أم ، إنما ، أو ، حتى ، ثم ، (ف) الفاء ، (و) و .

Եկն առ իս Պէքը և Խալիս .

هناجي والدي ووالدي և մայր իմ սիրեն զիս .

فلمت أن الكسل و الرخاوة عيان كبيران և թուլութիւնն երկու մեծ թերութիւններ են .

صاهل الفرس և անառկէ էչ և الحمار ناهق و العراب ناعق և կռնչէ ագռաւ .

բ . անմիջապէս յետոյ . որպէս զի .

جاءكم زيد فعمرو և ապա Սմբու :

գ . այնուհետև .

العلم علمان علم الابدان ثم علم الاديان և Գիտութիւն է գիտութիւն . Գի-

տուութիւն մարմնոց, այսինքն (մարմնոյ), այնուհետև գիտութիւն կրօնից .

يَجِبُ الْعِلْمُ ثُمَّ الْعَمَلُ կարևոր է գիտութիւն (կրօնից), այնուհետև գործադրութիւն :

դ. մինչև անգամ, իսկ : Այս բառը կը գործածուի իբր նախդիր և մակբայ, ինչպէս տեսանք արդէն, և թէ իբր շաղկապ :

1) Իբր նախդիր .

اعْبُدُ اللَّهَ تَعَالَى حَتَّى الْمَوْتِ պաշտեմդբարձրեալն Աստուած մինչև ցմահ

2) Իբր մակբայ .

ثُمَّ اَزْمَلُوا وَسَارُوا حَتَّى طَلَعَتِ الشَّمْسُ այնուհետև չուեցին և ընթացան մինչև որ արեգակը ծագեցաւ .

لا يَكُونُ الصَّالِحُ صَالِحًا حَتَّى يُرْضَى لِأَخِيهِ مَا يُرْضَى لِنَفْسِهِ ընդ ընթացումս անհրաժեշտ է բարեպաշտ մինչև որ (չ) կամենայ իւր եղբորն ինչ որ կը կամենայ իւր անձին :

3) Իբր շաղկապ .

جَاءَ الْقَوْمُ حَتَّى الْمُنْشَأَةِ եկն ժողովուրդն, (և) հետիքն անգամ .
مَاتَ النَّاسُ حَتَّى الْأَنْبِيَاءِ մեռան մարդիկ, (և) մարգարէք անգամ .
أو կամ .

مَنْ سَرَقَ أَوْ عَمِلَ مَا يُشْبِهُهُ يُعَدُّ مِنَ السَّرِقَةِ այն որ կը գողանայ կամ կը գործէ գործ ինչ այնպիսի, գողենոյ համարի է .

قَدْ سَرِعَ إِنْ رَأَى كَبَابًا أَوْ مَشِيئًا գնա՛ արագութեամբ, կամ հեծեալ կամ հետիտան .

أُرِيدُ أَنْ أَكُونَ إِنَّمَا كَاتِبًا أَوْ شَاعِرًا կամիմ լինել նստար կամ քերթող .
هَذَا الشَّيْءُ أَمَّا شَجَرٌ أَوْ حَجْرٌ այս նիւթ կամ ծառ է կամ քար .

الْعَدَدُ إِمَّا زَوْجٌ أَوْ فَرْدٌ դար կամ կոծատ է թիւ .

զ. **إِنَّمَا** կամ.

سَيَجِيءُ الْيَوْمَ عِنْدَنَا آتًا أَخُوكَ وَإِنَّمَا إِنَّ عَمَّكَ
ընթեր մեր, կամ եղբայրդ և կամ քո հօր եղբորորդին .
تَزَوَّجَ أَمَّا هِنْدًا وَأَمَّا أُخْتَهَا
կամ զքոյր նորա .

է. **أَمْ** կամ, թէ, եթէ .

ارضاء الله تعالى تَطْلُبُ أَمْ سَخَطَهُ
դճաճութիւնն Աստուծոյ խնդրի-
ցես , եթէ զգաստւմն նորա . أَتَى كَزَيْدٍ أَمْ عَمْرٍو
Ջէյտ կամ Ամրու է կամ էր նա .

ը. **لَا** ոչ .

إِعْمَلْ صَالِحًا لَا سَيِّئًا } բարի գործ գործէ և ոչ
إِعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا تَعْمَلْ عَمَلًا سَيِّئًا } չար գործ .

թ. **بَل** հասպա , այլ .

الاخيارُ لا يُعاشِرُونَ الاشرارَ بل يفرون منهم
բարեբարոյ անձինք
ոչ միայն չեն կենակցիր չարաց հետ , այլ խոյս կուտան ա-
նոնցմէ :

ժ. **لَكِنْ** բայց միայն , այլ .

قام زيد لكن عمر (لم يقم)
յոտն եկաց Ջէյտ , այլ ոչ (եկաց
ما قام زيد لكن عمر (قام)
յոտն) Ամր .
բայց միայն Ամր .

ادوات الاستثناء

ՄԱՍՆԿՈՒՆԻՔ ԲԱՑԱՌՈՒԹԵԱՆ

284. Բացառութեան մասնիկները ծանուցեալ նա-
խադասութեան մը հակառակ իմաստով երկրորդ նախադա-
սութիւն մը կ'իմացնեն զօրութեամբ , այնպէս որ եթէ ա-

ուայինն է հաստատական կամ ժխտական , երկրորդը կ'ըլլայ ժխտական կամ հաստատական :

285. Առային նախադասութեան մէջ բացառեալ բառին կ'ըսուի منه المستثنى , բացառութեան մասնական اداء الاستثناء և երկրորդ նախադասութեան մէջ բացառեալ բառին المستثنى ինչպէս قام القوم 'الا زيداً' յտան եկաց ժողովուրդն , այլ ոչ (եկաց յտան) Զէյտ :

Այս խօսքիս մէջ اداء الاستثناء է الا , المستثنى منه է القوم և المستثنى է زيداً և اداء الحصر կամ

سوى ، غير ، الا ، և ما سوى ذلك : لكن ، حاشا ، خلا ، عدا :

287. Բացառութիւնն երեք տեսակ է .

ա. المستثنى المصّل , յորում հաստատական խօսքն ամբողջ և լիը է և مستثنى منه ն مستثنى ին համացեղ , ինչպէս է վերի օրինակը . նոյնպէս են նաև تَزَّهَّ النَّاسُ الا عمراً մարդիկ զբօսան բաց ի Սմըէ և اشترت العبد الا نصفه ' գնեցի զժառանգն բաց ի կիսոյն :

բ. المستثنى المنقطع , յորում դարձեալ հաստատական խօսքն ամբողջ և լիը է և սակայն مستثنى منه ն مستثنى ին տարացեղ , ինչպէս . جاءني القوم الابعيراً եկաւ ինձի ժողովուրդը բաց ի յուղտէն :

գ. المستثنى المنفرد , յորում مستثنى منه զօրութեամբ իմացեալ անորոշ բառ մի է . ինչպէս ما جاءني الا زيد (ոք) եկն առ իս , բայց միայն Զէյտ . ما رأيت الا زيداً (չոք) տեսի բաց ի Զէյտէ :

288. Ծանօթութիւն. Բացասական նախադասու-
թեանց منه مستثنى ነ հոլովով եւ թուով եւ սեռով կը հա-
մաճայնի مستثنى ነن հետ, ինչպէս .

ما قام احدٌ الا زيد . ոչ ոք եկաց յոտն բաց ի Զէյտէ .

ما زائتُ امرأةٌ الا هنداً . ոչ կին մի տեսի բաց ի Հինտէ .

إن الفاسقُ الا مردول . շնացողն ոչ այլ ինչ է եթէ ոչ նշաւա-
կելի :

ՀԵՏԵՒՈՂԻ ԾԱՂԿՈՊԻ

289. Ժ. Ին եթէ . حرف الشرط

ان شاء الله . եթէ կամիցի Աստուած .

ان تبتُ تُعقر ذؤوبك . եթէ զղջաս, կը ներուին մեղքերդ .

ان تدكر ربك يدكرك . եթէ յիշես Տէրդ՝ նա
ալ քեզ կը յիշէ, եւ եթէ շնորհակալ ըլլաս նմա՝ կ'աւել-
ցընէ քեզ իւր բարիքը . ان شئنا آكلنا و ان شئنا لم نأكل .
եթէ ուզենք՝ կ'ուտենք, եւ եթէ ուզենք՝ չենք ուտեր :

Բ. Ի սկզբան խօսից, քէսրէով) ճշմարտիւ .

ان السؤال حق . ճշմարտիւ, իրաւ է հարցաքննութիւն (յա-
ւուր դատաստանին) .

ان اول الناس اول الناس . ճշմարտիւ, մարդկան առաջինն (Ա-
դամ) առաջին մուսացողն եղաւ .

Գ. Ի մէջ խօսից, ֆէթհայով) Թէ, ճշմարտիւ .

Գ Լ Ո Ւ Խ Ը .

Ձ Ա Յ Ն Ա Ր Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

الاصوات *կամ* حروف المناداة ، حروف النداء

290. Ձայնարկութիւնը մասնիկներն են որոնք յանկարծական զգացմամբ յառաջ եկած հոգւոյն այլ և այլ կերքերը կը յայտնեն, ինչպէս *آه* և *آخ* ահ ցաւ և հառաչանք, *أف* զզուանք և անձուկք կը յայտնեն .

آه من الموت *ահ* յերեսաց մահուն .

آه من العشق وحالاته *ահ* տարփանացս և ընթացից նորա (սիրեւոյս) . *اتسخرتني سخرتني* իւր բորբոքով :

291. Կոչականի մասնիկներն են *يا* , *أى* , *أيا* և *هيا* ո՛վ

ՈՒՂՂԱԿԱՆ ՀՈՂՈՎ ԿՈՉՈՒԿԱՆ

292. Կոչական (*منادى*) բառն *رفع* կ'ըլլայ , այսինքն ուղղական հոլով կը գրուի :

ա . Եթէ յատուկ անուն է և ծանօթ անձի մը ուղղեալ , ինչպէս . *يا زيد* ո՛վ Զէյտ . *يا ابراهيم* ո՛վ Աբրահամ . *يا نعمان* ո՛վ Նուման :

բ . Եթէ առանց յօդի հասարակ անուն է և ծանօթ

անձի մը ուզղեալ, ինչպէս . يا رجل' օ՛վ այր . يا نار' օ՛վ հուր . يا معلمون' օ՛վ դասատուք .

سَهْلِ الْأَمْرِ بِدَارَيْنِ لَنَا يَا فَيْتَاضُ դիւրացո՛ւր մեր գործը յաստիւ և ի հանդերձ լուսն , օ՛վ առատապարգև Տէր .

ՀԱՅՅՈՒԿԱՆ ՀՈՒՈՎ ԿՈՉՈՒԿԱՆ

293. Կոչական բառը نصب կ'ըլլայ, այսինքն հայցական հոլով կը դբուի .

ա. Եթէ անորոշ՝ այսինքն առանց յօդի է, և անծանօթ անձի մը ուզղեալ, ինչպէս .

يا رجلاً خذ بيدي կոյր մը կընայ ուզղել անծանօթ անձի մը) .

يا غافلاً والموت يُطلبُهُ չի գիտեր թէ մահը կը խնդրէ զնա . يا رجلاً كريماً օ՛վ այր պատուական .

բ. Եթէ յատկացուցիչ կամ խնդիր ունենայ, ինչպէս

يا باني القصور في البلدان օ՛վ ծառայդ Աստուծոյ . يا طالباً جبلاً օ՛վ որ երանեսդ ի լեռուն . يا كريم الآباء օ՛վ պատուականդ հարց .

يا رقيقاً بالعباد օ՛վ որ դրթածդ ես ի վերայ մարդկան .

يا غارس الأشجار في البستان օ՛վ անկողդ ծառոց ի պարտիզի . يا مفتاح الابواب افتح لنا خير الباب օ՛վ բացողդ դրանց, բա՛ց մեզ զդուռն բարի .

يا عبد الله الشريف օ՛վ այրդ Աստուծոյ սուրբ .

Դիտողութիւն . Միայն ٱللہ բառին ծայրը փոխանակ Ի կոչական մասնկան շիտտէյով ٱ մը կ'աւելնայ :

297. Ի հասարակ է մօտաւորի (قَرِيب) , միջնոյ (مُتَوَسِّط) և հեռաւորի (بَعِيد) միանգամայն :

یا وَحِشْتَا مِنْ فُرْفَرَةٍ اِخِي وَ يَا اِسْتِيقَا لِلِقَاءِ اُمِّي Ի՞նչ վշտացս որ է բաժանմանէ հօր իմոյ , Ի՞նչ ցանկութեանս միւսանգամ տեսութեան մօր իմոյ :

298. ٱى رَجُلًا , Ի՞նչ և ٱى , յատուկ է մօտաւորի . Ի՞նչ և ٱى , յատուկ է հեռաւորի . Ի՞նչ և ٱى , յատուկ է հեռաւորի .

299. ٱى رَجُلًا , Ի՞նչ և ٱى , յատուկ է մօտաւորի . Ի՞նչ և ٱى , յատուկ է հեռաւորի . Ի՞նչ և ٱى , յատուկ է հեռաւորի .

300. Եթէ կոչական բառն երեքէ աւելի գրով բաղկացեալ է՝ վերջին գիրը , և եթէ բարդեալ է՝ երկրորդ բառը կը կրճատի (تَرْخِيم) երբեմն , ինչպէս :

ٱى رَجُلًا ٱى رَجُلًا ٱى رَجُلًا . Ի՞նչ հարիս . ٱى رَجُلًا ٱى رَجُلًا . Ի՞նչ Օսման . ٱى رَجُلًا ٱى رَجُلًا . Ի՞նչ Մանսուր . ٱى رَجُلًا ٱى رَجُلًا ٱى رَجُلًا . Ի՞նչ Մաաի Գէրիւպէ , փոխանակ ըլլալու : ٱى رَجُلًا ٱى رَجُلًا , ٱى رَجُلًا , ٱى رَجُلًا , ٱى رَجُلًا :

ՀԵՏԵՒՈՂՔ ԶԱՅՆՍՐԿՈՒԹԵԱՆՑ

301. ٱى Երբ որական մասնիկ կոչականի :

ٱى رَجُلًا ٱى رَجُلًا ٱى رَجُلًا . Ի՞նչ մատուցակ , շրջեցո՞ւ բաժակ և մատո՞ւ .

302. وَيْلٌ لَّوَيْحٍ *վայ՛, եղո՛ւկ, ափսո՛ս :*

وَيْلٌ كَيْفَ أَكَل *վայ՛ր ինձ, ի՞նչպէս պիտի ուտեմ .*

وَيْلَكَ كَيْفَ تَأْكُل *կամ وَيَحْكُ *վայ՛ր քեզ, ի՞նչպէս պիտի ուտես .**

وَيْلَهُ كَيْفَ يَأْكُل *վայ՛ր եղո՛ւկ նմա, ի՞նչպէս պիտի ուտէ :*

لام الاستغاثة

ՅՕԳԵՈՒԹԻՒՆ ԿՈՉՈՂ ԼԱՄ

303. لام الاستغاثة *յօգնութիւն կարգալու յատուկ կոչականի Լ (ل) մասնիկն է որ կոչական բառին կը կցուի և لام جاره (ل) ճետ չչփոթուելու համար ֆէթհայով կը հնչուի, ինչպէս . يَا كَزَيْدٍ *ո՛վ Զէյտ (հա՛ս ինձ յօգնութիւն) :**

304. Երբ բազում անձինք յօգնութիւն կը կոչուին մի զմիոյ կնի, իւրաքանչիւրին անուան վերայ *يَا* կոչական մասնիկն և ل (لام الاستغاثة) կը կրկնուին, ինչպէս . يَا لَأُمِّي وَيَا لِأَبِي *ո՛վ հայր իմ և ո՛վ մայր իմ (հասէ՛ք ինձ յօգնութիւն) :*

305. Եթէ, փոխանակ կրկնելու *يَا* կոչական մասնիկը, յօգնութիւն կոչեալ անձանց անունները *و (և)* չաղկապով միացնենք, առաջին لام الاستغاثة *ն ֆէթհայով և երկրորդը քէսրէյով կը հնչուին, ինչպէս :* يَا لِلتَّعْلَمِ وَاللِّادَبِ *ո՛վ ուսումն և կրթութիւն :*

306. لام الاستغاثة եթէ դրուի ա՛յն անձին անուան
վրայ որուն դէմ յօգնութիւն կը կոչենք մեզ զայլս , քէս-
ըէյով կը հնչուի , ինչպէս .

يَا لَلنَّاسِ لِلْحَرَامِ ո՛վ մարդիկ (հասէ՛ք ինձ յօգնութիւն)
ընդդէմ այսմ գողի :

حرفُ التَّدْبِيَةِ

ՈՂԲՈՅ ՄԱՍՆԻԿ

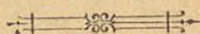
307. وا زيدا , ողբական մասնիկ է եւ ողբացեալ
(مندوب) կորուստ (شكلي) մը կը յայտնէ , ինչպէս .

كاهم وا زيدا եղո՛ւկ Զէյաի . وا شباباه եղո՛ւկ երի-
տասարգութեան .

وا رفيق الصبا վա՛հ ընկերին երիտասարգութեան :

Վ Ե Ր Ձ

ՈՒԹ ՄԱՍՆՆՅ ԲԱՆԻ

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ

حساب اجد

Ինչպէս ըսինք (§. 7), արաբական այբուբենին գիրերը 28 են, որոնցմով հանճարեղ բանաստեղծք կը յօրինեն ժամանակագրութիւն (تاریخ) սքողելով ոտանաւոր կամ արձակ խօսքի մը մէջ անցքի մը կամ դէպքի մը թուականը, առանց թուանշանի կարօտութեան:

Այսպէս حن որ կը նշանակէ քն՝ կուտայ ۵۹. թիւը, سمن որ կը նշանակէ սրտաբէտ ինչ՝ կուտայ ۱۵۰, فهد որ կը նշանակէ յաւան կուտայ ۸۹ և غفار որ կը նշանակէ անհոն կուտայ ۱۲۸۱ :

Աստ կը դնենք մէկ քանի օրինակ որոնք թէպէտև թրքական լեզուաւ են և արտաքոյ ի հանդամանաց դործոյս, յարմար դատեցինք սակայն տալ իբրև ճաշակ քրքրաշարժ գրուածոց:

ՕՐԻՆԱԿ Ա.

جنته كندی محمد پاشا

Սրբայութիւն գնաց Մէհմէմէա փաշա .

Այս խօսքն որոյ բովանդակ տառից թուական արժէքը ցուցուած է ի ստորև, կուտայ ۱۲۸۸ որ է յիշատակեալ անձին մահուան թուականը:

جنته	}	ح = ۳ ن = ۵۰ ت = ۱۰۰ ه = ۵ <hr style="width: 50px; margin: 0 auto;"/> ۱۵۸	كندی	}	ك = ۲۰ ت = ۴۰۰ د = ۴ ی = ۱۰ <hr style="width: 50px; margin: 0 auto;"/> + ۴۳۴	محمد	}	م = ۴۰ ح = ۸ م = ۴۰ د = ۴ <hr style="width: 50px; margin: 0 auto;"/> + ۹۲	پاشا	}	پ = ۲ ش = ۱ ا = ۳۰۰ ا = ۱ <hr style="width: 50px; margin: 0 auto;"/> + ۳۰۴ = ۱۲۸۸
------	---	---	------	---	--	------	---	---	------	---	---

ՕՐԻՆԱԿ Բ.

جناته انتقال ایتدی نعيمه

յԱրքայութիւն փոխեցաւ Նայիմէ .

Այս խօսքը Նայիմէ անուն կնոջ մը մահուան թուականն է որ է 1291 :

ՕՐԻՆԱԿ Գ.

سنه بيك ايكي يوز التمش اوج اولدى سعد ايده الله

Հազար երկու հարիւր վաթսուն և երրորդ 1263 ու ւրին սկսաւ . երջանիկ ընէ Աստուած ,

Այս ճարտորահիւս խօսքին մէջ թուականը յայտ յանդիման տեսնուելէ ի դատ , ամբողջ խօսքին գրերուն տըւած գումարն ալ միևնոյն թուանշանը կը ցուցնէ .

Ժամանակագրութիւնը չորս կերպ է . ա . արիخ تام ,
բ . արيخ جوهرى , գ . արيخ مهمل , և դ . արيخ ناقص .
ա . արيخ تام այն է , յորում բոլոր տառերն ի հաշիւ կ'առնուին , թուական մը ի վեր հանելու համար , ինչպէս տեսնուեցաւ վերի օրինակներուն մէջ . բ . արيخ جوهرى , յորում միայն կետաւոր գիրերն ի հաշիւ կ'առնուին . գ . արيخ مهمل , յորում միայն անկէտ գիրերն ի հաշիւ կ'առնուին . դ . արيخ ناقص այն է , յորում խօսքին մէջ դրուած ազգարարութեան մը համեմատ հարկ է թիւ մը նուազեցընել գտնուած թուականէն կամ յաւելուլ :

ՎԵՐՋ ՅԱԻՆԼՈՒՄԾՈՅ

ՅԱՆԿ ՆԻԻԹՈՅ

Ն Ա Խ Ա Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

	Երես
Յաղագս արարերէն տառից	5
Անշատական և կցական գիրեր	7
حساب الجذ	8
Զայնաւորք	9

ՓՈՓՈԽՍԿԱՆ ՄՍՍՍՈՒՆՔ ԲԱՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ա. — Անուն	12
Որովիչ յօդ	14
Յօդուած Ա. — Նախատիպ և ածանցական անուններ	15
» Բ. — Յաղագս սեռի	17
» Գ. — Յաղագս թուոյ	20
» Դ. — Արևատական և յաւելագիր բառից յոգնականք	28
» Ե. — Անուանց հոլովներուն վրայ	29
» Զ. — Յաղագս կապակցութեան դոյական անուանց	38
» Է. — Յաղագս ածականաց	42
Յաղագս բաժանման ածականաց	47
Յաւելական գիրեր	49
Բաղադրութիւնք բառից	49
Յաղագս թուական անուանց	52
ԳԼՈՒԽ Բ. — Դերանուն	56
ԳԼՈՒԽ Գ. — Բայ	62
Յօդուած Ա. — Անորիչ դերբայ	70
» Բ. — Խոնարհումն կանոնաւոր ներդորձական բայից	73
» Գ. — Խոնարհումն կրաւորական բայից	77
Զարմացական բայեր	81
Յօդուած Դ. — Խոնարհումնք եռազիր արմատական կանոնաւոր բայից	82
Կրաւորական կազմութիւն	86
Յօդուած Ե. — Ի վերայ դերբայից	91
Եռազիր և չորեքգրեան արմատականներէն	92
ածանցեալ յաւելագիր բայանուանք	93
Խոնարհումն եռազիր կանոնաւոր բայից	94

	Երես
Յօդուած Զ. — Յաղագս չորեքդրեան բայարմատից	101
» Է. — Յաղագս կրաւորական բայից առ հասարակ	104
Խոնարհումն կրաւորական բայից յաւելականաց	105
Յօդուած Ը. — Յաւելական բայերուն վրայ	106
Ներկայ և անցեալ դերբայք կամ բայածականք	109
Անուանք տեղւոյ և ժամանակի	113
Անուն գործւոյ	114
Վերաբերական ձև	115
Յօդուած Թ. — Յաղագս փոփոխական գրոց	117
Կանոնք փոփոխական գրոց	118
Կրկնութիւն և կանոնք կրկնութեան տառից ...	125
Խոնարհումն եռագիր արմատական բայից անկա- նոնաց	127
Խոնարհումն եռագիր յաւելական բայից անկա- նոնաց	128
ԳՂՈՒԽ Դ. — Անորիշ դերբային գործածութեանը վրայ	138

ԱՆՓՈՓՈՒԽ ՄԱՍՈՒՆՔ ԲԱՆԻ

ԳՂՈՒԽ Ե. — Նախդիր. — Միատառ նախդիր	141
Բաղմատառ նախդիր	145
ԳՂՈՒԽ Զ. — Մակրայ	153
ԳՂՈՒԽ Է. — Շաղկապ	163
Մասնկունք բացառութեան	165
Հետևողք շաղկապի	167
ԳՂՈՒԽ Ը. — Զայնարկութիւն. ուղղական հոլով կոչական ...	169
Հայցական հոլով կոչական	170
Գիտելիք	171
Հետևողք ձայնարկութեանց	172
Յօդնութիւն կոչող լամ. لام الاستغامة	173
Ողբոյ մասնիկ. حرف الندبة	174
Յաւելուած	175

Վ Ր Ի Պ Ա Կ Ք

Երես	Տող	Սխալ	Ուղիղ
27	3	حديث	حديث
»	»	احاديث	احاديث
41	6	սովորութիւնք մեծա- մեծաց	մեծամեծք սովորու- թեանց
49	12	զոր	(Չնջելի)
53	24	միաւոր	միաւորաց
55	20	երեք կին	չորս կին
60	8	هتين և هاتين	(փոխադրելի վարի տողը)
»	41	դերանունը	դերանունան
67	3	كرويه	كرويه
85	7	վազանցուկ է	իւր սկզբնապատճառին կը վերադառնայ
87	7	ساجق	ساجق
89	49	2	1
90	25	ծաղեղ	ծասքեղ
104	41	مَنْطَق	مَنْطَق زيد*
112	4	93	39
112	19	(աւելցուր սողին սկիզ- բը իբր հատուած)	156 կրկին
117	21	Յօդուած է .	Յօդուած Թ .
137	11	اصطخ	اصطخ (նախնական ձև)
139	21	թռչնոյ	թռչնոյ
140	6	մէկին	մեկին
145	11	Յօդուած Բ .	(Չնջելի)
147	1	իս	մեզ
151	22	(ասկէ վերջը աւելցուր)	من قِبَلِ الرِّهَى Աստուծոյ [կողմանէ
153	10	չեկաւ	չեկաւ
159	13	البحار و	البحار

62

2013

5348

